

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

นายการ์นต์ กันใหม่

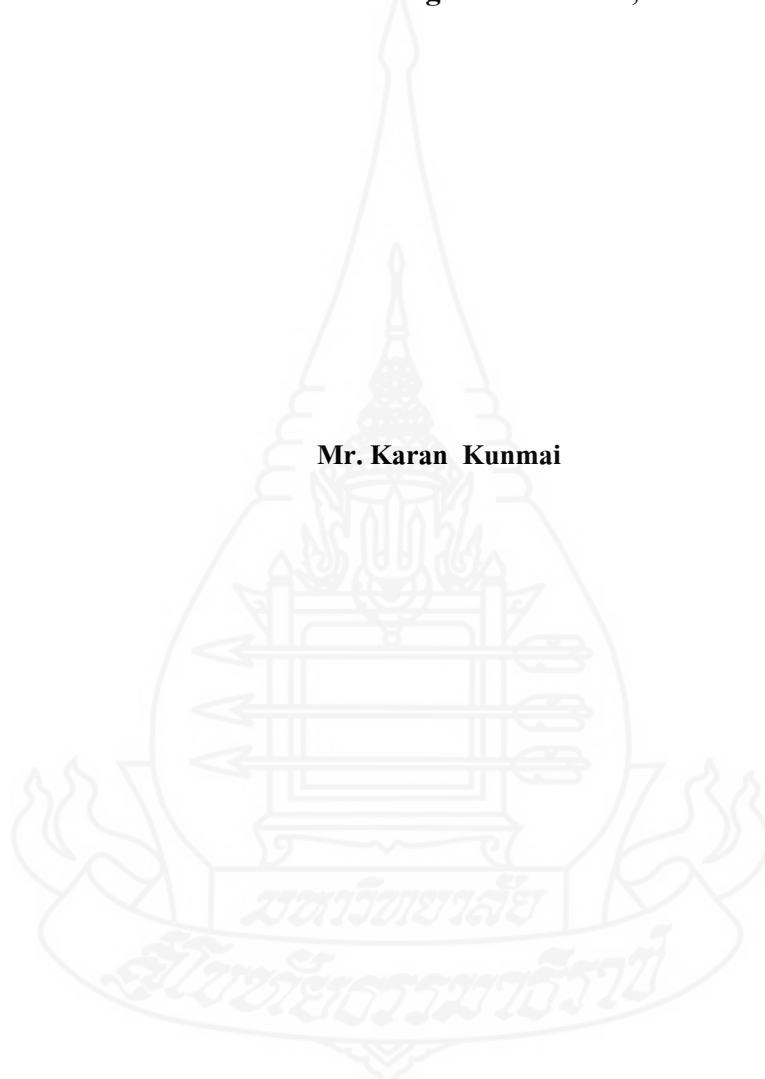

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Extension Needs for Longan Production adhering to Good Agricultural
Practices of Farmer in Wang Chao District, Tak Province**

Mr. Karan Kunmai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

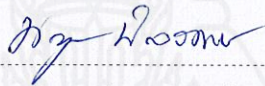
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
ชื่อและนามสกุล นายการ์นต์ กันใหม่
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครูฑาเมือง แสนเสริม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์

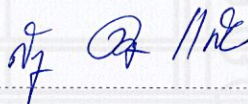
วิทยานิพนธ์ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชุลย์ นิลวิเศษ)

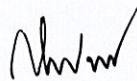
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครูฑาเมือง แสนเสริม)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรใน
อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ผู้วิจัย นายการันต์ กันใหม่ รหัสนักศึกษา 2619000587 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสตนเสริม

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรารุญ สราญรมย์ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) สภาพการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 5) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2561-2563 ในเขตพื้นที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวน 363 ราย กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ 191 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนที่กำหนด เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 51.3 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 52.17 ปี ร้อยละ 75.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.86 คน มีประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 13.32 ปี จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.47 คน พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.64 ไร่ ปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1.36 ตัน/ไร่ ราคาผลผลิตลำไยเฉลี่ย 23.00 บาท/กิโลกรัม ต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ย 17,128.94 บาท/ไร่ รายได้จากผลผลิตลำไยเฉลี่ย 31,437.25 บาท/ไร่ และร้อยละ 80.6 ใช้แหล่งทุนตนเองและกู้ยืม 2) เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก โดยมีความรู้ที่น้อยที่สุด คือ สถานที่เก็บวัตถุดิบทางการเกษตร 3) เกษตรกรมีการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ การเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจสอบคุณภาพ 4) เกษตรกรมีปัญหาในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย โดยมีปัญหามากที่สุด คือ ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างน้ำ เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านการส่งเสริมและด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก โดยข้อเสนอแนะที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 5) เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย มีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก โดยเกษตรกรต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลโดยการสาธิต

คำสำคัญ ความต้องการการส่งเสริม การผลิตลำไย การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

Thesis title: Extension Needs for Longan Production adhering to Good Agricultural Practices of Farmer in Wang Chao District, Tak Province

Researcher: Mr. Karan Kunmai; **ID:** 2619000587;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor;

(2) Dr. Phonsaran Saranrom, Assistant Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions of farmers 2) knowledge of longan production according to good agricultural practices of farmers 3) longan production according to good agricultural practices of farmers 4) problems and suggestion in the extension of longan production according to the good agricultural practices of farmer and 5) extension needs for longan production according to the good agricultural practices of farmer.

This research was a survey research. The population of this study was longan production farmers who participated in the large agricultural land plot system extension in the year 2018-2020 in the area of Wang Chao district, Tak province from 363 people. The sample size of 191 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simply random sampling method by using lottery from the list of farmers' names according to the determined proportion. Data was collected through conducting the interview and was analyzed by using a computer program. Statistics used were frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the research showed that 1) 51.3% of farmers were female with the average age of 52.17 years. 75.4% completed primary school education and the average number of household member of 3.86. They had the average experience in longan production of 13.32 years and the average labors in the household were 2.47 people. The average longan production area was 9.64 Rai, the average longan production quantity of 1.36 ton/Rai, the average longan production price of 23.00 Baht/kilogram, the average longan production costs of 17,128.94 Baht/Rai, and the average longan production income of 31,437.25 Baht/Rai. 80.6% had their both their own funds and loans. 2) Farmers had knowledge in longan production according to good agricultural practices at the high level with the lowest level of knowledge in the storage location of agricultural dangerous substances. 3) Farmers practiced the longan production according to good agricultural practice at the high level with the lowest level of practice in the water sample collection to test the water quality. 4) Farmers encountered with the problems in an extension of longan production according to good agricultural practices at the low level with the most problematic issue in the lack of knowledge in water sample collection and agreed with the suggestions in the extension of longan production according to good agricultural practices in the aspects of extension and extension methods at the high level. The suggestion that farmers agreed the most was that the officers should organize the operational training regarding longan production according to good agricultural practices. 5) Farmers wanted to receive the knowledge in longan production according to the good agricultural practices at the low level and the extension methods at the high level. Farmers wanted to receive the group of individuals extension through demonstration.

Keywords: Extension needs, longan production, good agricultural practice

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการให้คำแนะนำของรองศาสตราจารย์ ดร.สินี นุช คุรุทเมือง แสตนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พล สราญ สราญรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขร่างวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี นิลวิเศษ ที่ให้ความกรุณาเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ และแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมถึงเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอลำไย จังหวัดตากทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากบิดา มารดา พี่ น้อง เพื่อนร่วมรุ่น รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณและขอขอบคุณไว้ใน โอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

การ์นต์ กันใหม่

ตุลาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรและความต้องการ	
การส่งเสริมการเกษตร	7
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตลำไย	19
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย	21
บริบทอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	54
ตอนที่ 2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	61

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	67
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	73
ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร.....	87
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปการวิจัย	98
อภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	117
ก แบบสัมภาษณ์	118
ข คำสัมภาษณ์ที่เชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	132
ประวัติผู้ศึกษา	136

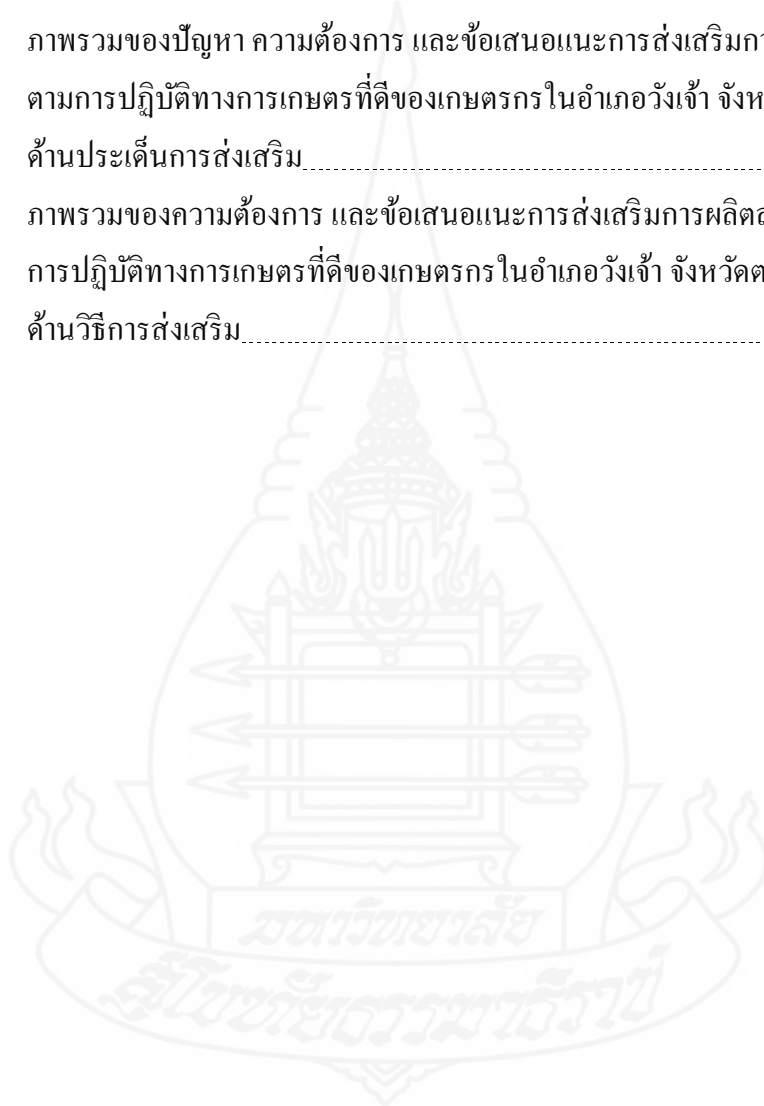

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ข้อกำหนดวิธีการปฏิบัติ เกณฑ์ที่กำหนด และวิธีการตรวจประเมิน 22
ตารางที่ 2.2	ประชากรในเขตอำเภอวังเจ้าแบบรายบุคคลและรายครัวเรือน 34
ตารางที่ 2.3	ปฏิทินการปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า 37
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 46
ตารางที่ 4.1	สภาพสังคม 54
ตารางที่ 4.2	สภาพเศรษฐกิจ 57
ตารางที่ 4.3	ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 61
ตารางที่ 4.4	ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 66
ตารางที่ 4.5	การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 67
ตารางที่ 4.6	ระดับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 72
ตารางที่ 4.7	ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 73
ตารางที่ 4.8	สรุปภาพรวมปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร 77
ตารางที่ 4.9	ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร 79
ตารางที่ 4.10	สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 86
ตารางที่ 4.11	ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 87
ตารางที่ 4.12	สรุปภาพรวมความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี 91
ตารางที่ 4.13	ความต้องการวิธีการส่งเสริม 92
ตารางที่ 4.14	สรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริม 95

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอวังเจ้า	33
ภาพที่ 4.1 ภาพรวมของปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ด้านประเด็นการส่งเสริม	96
ภาพที่ 4.2 ภาพรวมของความ ต้องการ และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไยตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ด้านวิธีการส่งเสริม	97

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไย (*Dimocarpus longan* Lour.) ถือเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศจากการส่งออกปีละหลายหมื่นล้านบาท ในปี 2562 พบว่ามีปริมาณการส่งออกลำไยถึง 819,004 ตัน คิดเป็นมูลค่า 32,943 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) พื้นที่การผลิตลำไยของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ ในปี 2562 มีพื้นที่ปลูกลำไยจำนวน 1,301,896 ไร่ และเป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วจำนวน 1,126,736 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87 ของพื้นที่ปลูกลำไยทั้งประเทศ จังหวัดในภาคเหนือที่มีพื้นที่ผลิตลำไย 5 ลำดับแรกได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา และตาก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

จังหวัดตากเป็น 1 ใน 5 จังหวัดในภาคเหนือที่มีการผลิตลำไยมากที่สุด และมีแนวโน้มการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ.2558 - พ.ศ.2562) มีพื้นที่ปลูกดังนี้ ในปี พ.ศ.2558 มีพื้นที่ปลูกลำไยจำนวน 21,255 ไร่ และในปี พ.ศ. 2562 เพิ่มขึ้นเป็น 42,204 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 49 ต่อปี ผลผลิตรวมทั้งจังหวัด 40,811 ตัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก, 2562) โดยมีพื้นที่ปลูกมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ อำเภอวังเจ้า ในปี 2562 มีพื้นที่การเพาะปลูกจำนวน 12,296 ไร่ ปริมาณผลผลิตจำนวน 13,562 ตัน คิดเป็นร้อยละ 33.62 ของผลผลิตทั้งจังหวัด (สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า, 2562) และมีเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่อำเภอวังเจ้ารวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มในรูปแบบของเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อดำเนินการวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย ซึ่งการผลิตลำไยที่ผ่านมายังมีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ ส่งผลให้ราคาผลผลิตลำไยตกต่ำ ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตลำไยที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และตรงกับความต้องการของตลาด จึงได้ส่งเสริมกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่และโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีความรู้และผลิตลำไยอย่างมีระบบ ช่วยลดต้นทุนการผลิต และสามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้ผลผลิตที่

ได้มีคุณภาพ ปลอดภัยปนเปื้อนจากสารเคมี ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันที่ผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพและความปลอดภัยของอาหารที่ไม่มีการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมากขึ้น ผู้ผลิตสินค้าเกษตรจึงจำเป็นต้องลดความเสี่ยงที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค เช่น การปนเปื้อนของสารเคมี หรือจุลินทรีย์ที่เป็นอันตราย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินการที่ผ่านมาแม้มีการส่งเสริมภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่และโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้งนี้หากเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้แล้ว เกษตรกรก็จะกลับไปดำเนินกิจกรรมการเกษตรในรูปแบบเดิมซึ่งไม่เป็นผลดีต่อคุณภาพของลำไยและตัวเกษตรกรเอง ดังนั้น จึงมีความสำคัญที่ต้องมีการวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก โดยศึกษาสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ความรู้ และการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อันจะนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยแก่เกษตรกรให้ได้คุณภาพมากขึ้น และสามารถนำผลการศึกษานี้ไปปรับใช้ในการส่งเสริมแก่เกษตรกรทั่วไป นอกเหนือจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่อื่นที่มีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกันต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวน 363 ราย

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา เป็นการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ความรู้และสภาพการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย และเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง พฤษภาคม 2563

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก มีการจำกัดความดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผู้ปลูกลำไยที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2561-2563 ในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

5.2 ลำไย หมายถึง ลำไยนอกฤดูที่เก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนธันวาคม ถึง มกราคม ของปีถัดไป

5.3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) หมายถึง แนวทางในการผลิตลำไย เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด และกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม 7 ด้านตามเกณฑ์ ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ

กับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล โดยกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจรับรอง

5.4 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ความสามารถเชิงวิชาการ ทักษะ และความเข้าใจในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 7 ด้านตามเกณฑ์ ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

5.5 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การปฏิบัติในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 7 ด้านตามเกณฑ์ ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

5.6 ความต้องการการส่งเสริม หมายถึง ประเด็นการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และวิธีการส่งเสริม

5.7 วิธีการส่งเสริม หมายถึง วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน

5.8 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 7 ด้านตามเกณฑ์ ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

5.9 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร หมายถึง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและด้านวิธีการส่งเสริม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก มีดังต่อไปนี้

6.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตลำไยให้แก่เกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก หรือพื้นที่อื่นที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

6.2 เกษตรกรสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่ลำไย เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มได้

6.3 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและวางแผนการผลิตลำไย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารวิชาการ บทความข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และงานวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรและความต้องการการส่งเสริมการเกษตร
2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตลำไย
3. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย
4. บริบทอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรและความต้องการการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรแบ่งเป็น 4 ด้าน อันได้แก่ ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ขอบเขตของงานส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร พบว่ามีนิยามหรือให้ความหมายไว้ในหลายรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทำนอง สิงคาลวนิช (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2560, น.16) กล่าวว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกิจกรรมเสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่นำมาจากสถาบันการศึกษาสู่บุคคลเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม

ในที่นี้ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งอยู่นอกสถาบันการศึกษา จึงจัดเป็นการศึกษานอกโรงเรียน (Out of school education) หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non- formal education)”

ชูเกียรติ รักซ้อน (อ้างถึงใน กิตติวรรณ มะโนภักดิ์, 2560, น.10) กล่าวว่า “การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการในการให้การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการกินคืออยู่ดี ของคนในชุมชน โดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน”

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (อ้างถึงใน จันทร์เพ็ญ จำวงศ์, 2558, น.31) กล่าวว่า “การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ ทางเกษตรไปแนะนำ เผยแพร่ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่าง ๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไข

วรทัศน์ อินทรคัมพร (อ้างถึงใน สำเร็จ แสนสูงศักดิ์, 2562, น.5) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็น “กระบวนการในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรในชนบท รวมทั้งวิถีชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการให้บริการแก่ประชาชนด้านการเกษตร โดยให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เขาได้รับความรู้นำไปปฏิบัติด้วยตัวของเขาเองจนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้”

โดยสรุปแล้ว การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยถ่ายทอดและเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร โดยเป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการเกษตร คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกรให้อยู่ดี มีสุข อย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเท่าเทียมกัน

1.2 ขอบเขตของงานส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการการศึกษา ของระบบที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร เพื่อพัฒนาความรู้ในการผลิตเพื่อผลผลิตสูงสุด ซึ่งหมายรวมไปถึงการพัฒนาผลผลิตอย่างมีความเหมาะสมต่อการลงทุน ทั้งในด้านทรัพยากรเงินทุน ทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ อันจะเป็นผลสำเร็จต่อการพัฒนาการผลิตเพื่อการบริโภคอุตสาหกรรมแปรรูป และการพาณิชย์ได้ การส่งเสริมนอกจากการพัฒนาการผลิตแล้ว ยังมีกิจกรรมในการพัฒนาชนบทด้วย จึงได้กำหนดขอบเขตของการส่งเสริมไว้ดังนี้ (พจน์ บุญเรือง, 2521)

1.2.1 การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร (Development of Agricultural Production) โดยการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาเกษตรกร ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน โดยมุ่งที่จะพัฒนาการผลิตอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

1.2.2 การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources Conservation and Development) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเพื่อมุ่งการผลิตเพียงอย่างเดียว พบว่ามีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวังและไม่ประหยัด ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติที่สนับสนุนการผลิตทางการเกษตร ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเพื่อการผลิตจะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน

1.2.3 การตลาดและการดำเนินการอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร (Marketing and Industrial of Agricultural Production) การผลิตแต่เดิมนั้นเป็นการผลิตเพื่อบริโภคและตลาดสดเท่านั้น เมื่อมีการผลิตเพื่อสร้างรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจย่อมมีการผลิตเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมในเชิงธุรกิจ และอุตสาหกรรมแปรรูป จึงสามารถดำเนินการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพได้

1.2.4 การจัดการไร่นาและครัวเรือนเกษตร (Farm's and Household Management) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ครอบครัว และไร่นา ดังนั้นจำเป็นต้องดำเนินการในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการไร่นา และครัวเรือนเกษตรกร ทั้งในด้านธุรกิจ รายได้ รายจ่าย การดำเนินการผลิต และการพัฒนาชีวิตครอบครัวเกษตรกร โดยสามารถดำเนินการวางแผนกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาการจัดการไร่นา และครัวเรือนเกษตรกร

1.2.5 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชนบท (Quality of Farmer Life and Living) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรย่อมจะต้องสนับสนุน ส่งเสริมเกษตรกรและครอบครัวให้มีชีวิตที่ดี ทั้งในสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว รวมไปถึงชีวิตในชุมชนชนบทด้วย อันถือว่าเป็นสื่อยอดของความดีของมนุษย์ก็ว่าได้

1.2.6 การพัฒนาเยาวชน (Youth Development) ภารกิจสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรสำหรับอนาคต คือ การพัฒนาเยาวชนทางการเกษตรหรือยุวเกษตรกร ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญและจะมีบทบาทมากในการพัฒนาการเกษตรในอนาคต การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่จะต้องดำเนินการพัฒนายุวเกษตรกร โดยกำหนดแนวทางพื้นฐานความเข้าใจต่องานเกษตรทั้งการผลิต การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาเกษตร เพื่อพัฒนาผลผลิตในอนาคตอย่างชาญฉลาด

1.2.7 การพัฒนาผู้นำเกษตรกรและแม่บ้าน (Leadership Development for Farmer and Housewife) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะเกษตรกรและแม่บ้านจึงเป็นกลุ่มบุคคลเป้าหมาย การมุ่งพัฒนาเพื่อให้เกษตรกรและแม่บ้านนั้น จำเป็นที่การส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำแก่เกษตรกรและแม่บ้านและดำเนินการคัดเลือกผู้นำเพื่อ จะสามารถนำการผลิตและจัดการผลผลิตอย่างดีต่อไป

1.2.8 การพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นการพัฒนาเกษตรเพื่อพัฒนาผลผลิตในชนบท ดังนั้นย่อมจะต้องดำเนินการ พัฒนาความเป็นอยู่ และสถานภาพในชุมชนให้อยู่ในสภาพที่ดี และสามารถสร้างสภาวะแวดล้อม ให้เป็นที่น่าอยู่ ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน โดยการพัฒนาร่วมกับสหพันธการเกษตรและ ร่วมมือกับเกษตรกร เช่น สหกรณ์และวิสาหกิจ

การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรนั้นมีภารกิจ และความรับผิดชอบนอกเหนือจาก การผลิตผลผลิตทางการเกษตร โดยจำเป็นต้องดำเนินการในส่วนที่สัมพันธ์กับการผลิตผลผลิต การเกษตร ชีวิต และครัวเรือนเกษตรกรในชุมชนชนบท เพื่อเป้าหมายสำคัญคือการมีชีวิตที่ตนเอง

1.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบ่งเป็น 3 วิธี คือ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริม โดยให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ การถ่ายทอด ความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์ กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจ เชื่อมั่น และเรียนรู้ได้อย่าง รวดเร็ว ทั้งนี้เป็น โอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหา ตลอดจนรับภูมิปัญญาของ เกษตรกรกลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธี และเทคนิคที่ นิยมใช้กันมาก ได้แก่

1) การเยี่ยม ไร่ นา และ บ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เป็น วิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่ออกไปพบปะ รับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่ เกษตรกรถึงฟาร์ม หรือ ไร่ นา โดยจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพ ดังกล่าวมาวิเคราะห์ และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ สามารถสร้างความคุ้นเคยความเป็น กันเอง ความมั่นใจ และความพอใจ แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมโดยวิธีการนี้ พบว่ามี ประสิทธิภาพมาก หากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และทัศนคติที่ดีต่อกัน ศรัทธาในการทำงานต่อกัน การกระตุ้นการพัฒนาการสามารถทำได้ และขยายผลไปสู่เกษตรกรราย

อื่น ๆ ได้ดีด้วย เพราะเจ้าหน้าที่สามารถตอบสนองปัญหาของเกษตรกรได้ตั้งแต่แรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างรวดเร็ว แต่วิธีการนี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การใช้เวลามาก การใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อเกษตรกรในอัตราสูง ไม่สามารถไปพบเยี่ยมเกษตรกรและครอบครัวได้ทั่วถึงทำให้เกิดความไม่พอใจในเกษตรกรและครอบครัวที่ไม่มีโอกาสไปเยี่ยมก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ และสร้างทัศนคติไม่ดีได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะประสบความสำเร็จในการจัดเวลาให้เหมาะสมได้

2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office calls) การที่ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สำนักงาน เพราะเกษตรกรมีความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้ บางครั้งผู้รับการส่งเสริมมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขและมีความต้องการเร่งด่วนที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือ ดังนั้น ที่ตั้งสำนักงานส่งเสริมในท้องถิ่น จึงควรตั้งอยู่ในที่พื้นที่เกษตรกร

3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone calls) ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ได้มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากยิ่งขึ้น ทั้งโดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถใช้ข้อได้เปรียบดำเนินการได้ เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ดีเป็นอย่างยิ่ง

4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal letter) การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมจัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์วิธีหนึ่ง ผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือหรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal contact) มีหลายโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้พบเกษตรกร โดยบังเอิญตามถนนหรือในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา และบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมระลึกถึงปัญหาของชาวบ้าน ที่ตนควรให้ความช่วยเหลือ แนะนำทางวิชาการ และปรารถนาจะพบปะพูดคุยกับเขาเหล่านั้นอยู่บ้างอย่างเป็นทางการ ในประเทศไทยส่วนใหญ่การพบปะแบบนี้มีมาก เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอเพราะหากเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ไขปัญหา ให้ข้อเสนอแนะแล้วเกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเขามากขึ้น เช่น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนาเหล่านี้ทำให้คนมารวมกันเป็นจำนวนมาก ที่ใดก็ตามที่ผู้คนมารวมกันก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาต่าง ๆ ในการทำมาหากินและชีวิตทั่ว ๆ ไป ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรหาโอกาสทำความคุ้นเคยกับชาวบ้าน

ศึกษาความต้องการและปัญหาของพวกเขา และสามารถแจ้งข่าวสารให้ทราบอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรได้

1.3.2 วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคล จะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากชั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลองทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับ (adoption) เลยก็ได้

วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้ หากมีการเตรียมการเป็นอย่างดี มีเป้าหมายและดำเนินการอย่างมีระบบแล้ว ก็จะทำให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออก ด้วยการกระตุ้น และแนะนำอย่างเหมาะสมพลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่ม โดยสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่จะยอมรับนั้น

การส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้มาก ดังนี้

1) **การประชุมกลุ่ม (group meeting)** การประชุมกลุ่มเป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่และยังใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือ ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติ

การประชุมกลุ่มช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก เมื่อเทียบกับการส่งเสริมโดยวิธีอื่นหากต้องการให้การประชุมบรรลุผลและเป็นที่ยอมรับกันทั่วแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรกระตุ้นหรือจูงใจให้ชาวบ้านเป็นตัวตั้งตัวตีจัดการประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพียงเป็นผู้ชี้แนะให้การสนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้น การประชุมที่ได้ผลดีนั้น จะต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคนเกิดกระแสแห่งความคิด และใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหาและความต้องการของเขา และเกษตรกรจะมีส่วนร่วมมากด้วย

อนึ่ง ขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น มักมีส่วนสำคัญที่จะกำหนดว่าการประชุมควรเป็นไปในรูปใด อย่างไร และใช้สถานที่ใดจึงจะเหมาะสมและทำให้การประชุมนั้นมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดได้

2) **การฝึกอบรม (Training)** เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมาก และเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือเกิด

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ การฝึกอบรมโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้

(1) การฝึกอบรมเป็นกระบวนการ (process) เป็นระบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

(2) การฝึกอบรมช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม มี

ก. ความรู้ (Knowledge) คือ ให้รู้หลักปฏิบัติที่ถูกต้องว่าอะไรเป็นอะไร และรู้ว่าจะทำอย่างไร

ข. ความเข้าใจ (understanding) คือ ไม่เพียงแต่รู้ในเรื่องหรือสิ่งนั้น ๆ แต่สามารถบอกเหตุและผลของเรื่อง หรือสิ่งที่รู้นั้น ได้ด้วยว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น หรือถ้าไม่เป็นเช่นนั้นแล้วจะเกิดผลเช่นไร เป็นต้น

ค. ทัศนคติ (attitudes) คือ มีท่าทีความรู้สึก (feeling) ต่อบุคคล งาน หรือ สิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องในทางที่ดีที่เหมาะสม เอื้ออำนวยประโยชน์แก่บุคคลให้ทำงานด้วยความสนใจ และกระตือรือร้น

ง. ความชำนาญหรือทักษะ (skill) คือ สามารถนำสิ่งที่ได้รู้ไปปฏิบัติ ให้บังเกิดผลขึ้นได้ ยิ่งมีความชำนาญหรือทักษะมาก ก็ยิ่งมีทางให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้ง่าย

(3) การฝึกอบรมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งจะมีผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามมา พฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

3) การสาธิต (Demonstration) สาธิตเป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ ได้ฟัง และ ได้เห็น ไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของการสาธิต เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ หรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนมีหลักวิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะ (skill) ของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การสาธิตวิธีกับการสาธิตผล

(1) การสาธิตวิธี (Method Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเป็นลำดับไป เพื่อให้ผู้เรียนรู้มีความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ผู้เรียนรู้และติดตามดูกระบวนการ (process) ของการปฏิบัติ ฟังการอธิบาย (oral explanation) และซักถามปัญหาในระหว่างการสาธิตหรือเมื่อเสร็จสิ้นการสาธิตเพื่อขจัดข้อข้องใจหรือเรื่องที่ยังไม่แน่ใจได้และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือวิทยากรผู้แสดงการสาธิตก็อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ได้เข้าร่วม

ปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนทำให้ผู้เรียนรู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

(2) *การสาธิตผล (Result Demonstration)* การแสดงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่า การปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงหรือที่ได้มีการวิจัยค้นคว้ามาแล้วนั้น สามารถนำไปปฏิบัติได้ในท้องถิ่น เช่นเดียวกัน การสาธิตผลอาจเกี่ยวกับการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้ปุ๋ยในการปลูกมันสำปะหลังหรืออาจจะเกี่ยวกับการปฏิบัติหลาย ๆ อย่างประกอบกันเข้าเป็นเรื่องเดียว

4) *การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip of Study Tour)* จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วมในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว อันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้ ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็น ได้รับฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปผลและตัดสินใจเองว่าจะนำสิ่งไหนไปใช้ในการประกอบอาชีพ และในครอบครัวของเขาได้บ้าง

1.3.3 การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชนจะช่วยให้การส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้ สื่อมวลชนยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี และใช้กับคนจำนวนมากได้อย่างกว้างขวาง

สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริมได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ และฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ

1) *เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (Printed Matter)* สิ่งตีพิมพ์เป็นสิ่งใช้ได้ดีในการส่งเสริม สามารถเผยแพร่ได้ใน 3 ลักษณะคือ

(1) *เอกสารสรุปผลการวิจัย* ค้นคว้า ทดลองเผยแพร่กระทำได้ในลักษณะการเขียนแบบวิชาการหรือกึ่งวิชาการ โดยวารสารทางวิชาการต่าง ๆ

(2) *เอกสารเผยแพร่* ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียนนั้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้เป็นคู่มือในการส่งเสริม ผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมจะนำรายงานสรุปผลการวิจัยค้นคว้า ทดลองหรือข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ มาเขียนในรูปแบบที่อ่านเข้าใจ

(3) *เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต* เช่น เอกสารคำแนะนำการปลูก และผลิตสำหรับเกษตรกร โดยเขียนให้อ่านง่าย เหมาะกับระดับการศึกษาของเกษตรกร และสอดแทรกรูปภาพ แผนภูมิ การ์ตูน ใส่อีสันเข้าช่วยเสริมให้เป็นเอกสารที่น่าศึกษายิ่งขึ้น

2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (Posters) เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็งที่มีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และมีข้อความสั้น กระชับ สามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันที และชวนปฏิบัติ

3) หนังสือพิมพ์ (Newspapers) สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ และนิยมออกเป็นรายวัน หากเป็นรายสัปดาห์ รายปี รายเดือนหรือห่างกว่านั้น เรียกนิตยสาร ประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย แม้ผู้อ่านไม่ออกก็ให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง หรือฟังคนอื่นคุย หรือวิจารณ์ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ตามร้านกาแฟ หรือที่ชุมชนในหมู่บ้านก็มีมาก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้หนังสือพิมพ์ให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม โดยเสนอข่าวสารที่เป็นเรื่องน่าสนใจ และเป็นที่ต้องการของประชาชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องทราบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์คือใครแล้วเขียนข่าวให้อ่านง่าย ใช้ประโยคสั้น ๆ ข้อความแต่ละวรรคตอนไม่ยาวเกินไป มีความชัดเจนแน่นอน ไม่คลุมเครือหรือหาหลักฐานอ้างอิงไม่ได้

4) วิทยุ (Radio) นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุด และสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกล และกว้างขวาง สามารถเข้าถึงบุคคลทุกระดับ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมิใช่น้อย ในฐานะเป็นแหล่งข่าวเที่ยงตรง

วิทยุจะช่วยให้ประชาชนได้รับทราบในข่าวสารที่เสนอ แม้จะไม่อาจให้รายละเอียดได้ทุกแห่งทุกมุม แต่ก็เป็นที่เป็นที่เองกว่าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากผู้ฟังวิทยุมีความรู้สึกที่ผู้อ่านข่าวหรือผู้ดำเนินรายการกำลังคุยให้เขาทราบโดยตรง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะใช้ประโยชน์จากวิทยุได้ ในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นความสำเร็จไปสู่ประชาชน แจ่มให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น กำลังเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นก็ได้ทั้งสิ้น

5) โทรทัศน์ (Television) โทรทัศน์ได้เปรียบวิทยุตรงที่ผู้ชมรายการได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน ฉะนั้น ในการส่งเสริมจึงสามารถจัดแสดงสาธิต และใช้โสตอุปกรณ์ เช่น แผนภาพ แผนภูมิ กราฟ รูปภาพ ฯลฯ เข้าช่วยได้เป็นอย่างดี

การแสดงและการพูดต้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน มีต้นฉบับหรือบทโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้กำกับเวที ช่างกล้อง ช่างเสียง ผู้ควบคุมรายการ ทราบและเข้าใจตรงกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องจัดแบ่งเวลาในการเสนอเรื่องตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้ดี และตรงกำหนดเวลาที่มีไว้ให้

ปัจจุบันในประเทศไทย โทรทัศน์มีบทบาทและอิทธิพลต่อประชาชนในด้านความสนใจและความรู้สึกนึกคิด โทรทัศน์เป็นศูนย์กลางข่าวสารและการบันเทิงนานาประเภท ประชาชนจะได้รับความรู้ความสนุกสนานจากรายการต่าง ๆ ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะสามารถ

ใช้โทรทัศน์เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมได้ ทั้งนี้ต้องจัดรายการและเนื้อหาสาระให้มีคุณค่าควรแก่เวลา และการรับฟัง

6) ภาพยนตร์ (Motion pictures) นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม อาจจัดภาพยนตร์ประเภทให้ความรื่นรมย์ ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้คนรวมกันเป็นจำนวนมากก่อนแล้ว ใช้การส่งเสริมวิธีอื่นก่อน หรือหลังจากฉายภาพยนตร์ตามโอกาสอันควรก็ให้ผลดี หรือฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการส่งเสริมแทรกให้ประชาชนได้ซึมซาบสารคดี เรื่องน่ารู้ ฯลฯ ก็กระตุ้นความสนใจของประชาชนได้เช่นกัน

7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition of Exposition) คือ การใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอด และเผยแพร่งานเพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อคนจำนวนมาก การจัดหรือตั้งของแสดงนั้นสามารถอยู่ได้นาน และประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลา และจำนวน (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2560, น. 41-47)

8) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือ การใช้สื่อที่มีการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น (เชิดพงษ์ จีระจิตต์, 2560, น.23-24)

1.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ และทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคคลีแลนด์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) แบ่งออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่

1) ความต้องการทางร่างกายหรือสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอมิจะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้คนมีกิจกรรม ขวนขวายที่จะสนองความต้องการ

2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญ บังคับ จากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง

3) *ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and Belonging Needs)* มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความผูกพันกับผู้อื่นหรือมีความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ทราบว่าทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกว่างเปล่าไม่มีเพื่อน มีชีวิตไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่จะต้องซ่อมความต้องการประเภทนี้ คนที่รู้สึกว่าตนเป็นที่รักและยอมรับของหมู่จะเป็นผู้ที่สมปรารถนาในการต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

4) *ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs)* ความต้องการนี้ประกอบด้วยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องและนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตัวเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

5) *ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ (Need for self-actualization)* เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึกยอมรับตนเองทั้งส่วนดีและส่วนเสียของตน ที่สำคัญที่สุดก็คือการมีสติที่จะยอมรับว่าตนใช้กลไกในการป้องกันตนในการปรับตัวและพยายามที่จะเลิกใช้ เปิดโอกาสให้ตนเองได้เผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ

1.4.2 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคคลีแลนด (McClelland's Achievement Motivation Theory) เมื่อมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในสังคม แต่ละบุคคลย่อมเกิดการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังดำเนินอยู่ ผลของการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะประสบการณ์ทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก มีส่วนอย่างมากในการหล่อหลอมให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่ผลักดันให้กระทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ โดยแบ่งความต้องการดังกล่าวนี้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) *ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement)* เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ มีความสมบูรณ์แบบและได้มาตรฐานดีเยี่ยมจากการวิจัยของแมคคลีแลนด พบว่า บุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงจะมีลักษณะชอบการแข่งขัน ชอบงานที่ทำทาย มีเป้าหมายชัดเจนในการทำงาน โดยเป้าหมายที่ตั้งใจมีความเป็นไปได้สูงที่จะบรรลุผลและพยายามดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งเป็นผล

จากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการค้าหรือเพื่อประเมิณผลงานของตนเอง มีความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูง กล้าที่จะเผชิญกับความล้มเหลว และปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

2) *ความต้องการการมีอำนาจ (Need for Power)* เป็นความต้องการอำนาจ เพื่อที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น บุคคลที่มีความต้องการอำนาจสูงจะแสวงหาวิถีทางเพื่อให้ตนมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่อง ต้องการความเป็นผู้นำ ต้องการงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น และจะกังวลเรื่องอำนาจมากกว่าการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

3) *ความต้องการสัมพันธภาพที่ดี (Need for Affiliation)* เป็นความต้องการได้รับหรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น บุคคลที่ต้องการความผูกพันสูงจะชอบสถานการณ์การร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน โดยจะพยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น มีความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในตนเองและมีแนวโน้มที่จะยอมตามความปรารถนาหรือบรรทัดฐานของผู้อื่น รวมทั้งคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ (เมธา ธรรมเทพาธิป, 2560)

โดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ถ่ายทอดและเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรนั้นมีภารกิจ และความรับผิดชอบนอกเหนือจากการผลิตผลผลิตทางการเกษตร โดยจำเป็นต้องดำเนินการในส่วนที่สัมพันธ์กับการผลิต ชีวิต และครัวเรือนเกษตรกรในชุมชนในชนบท เพื่อเป้าหมายสำคัญคือการมีชีวิตที่ดี โดยแบ่งเป็น 3 วิธี คือ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบ่งเป็น 3 ประเด็น อันได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีแรงจูงใจไฟส์สัมฤทธิ์ของแมคคลีแลนด์ และวิธีการส่งเสริมการเกษตร ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ แบ่งออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นความต้องการทางร่างกายหรือสรีระ ชั้นความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ชั้นความต้องการความรักและความผูกพัน ชั้นความต้องการการยกย่อง และชั้นความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ ทฤษฎีแรงจูงใจไฟส์สัมฤทธิ์ของแมคคลีแลนด์ แบ่งความต้องการออกเป็น 3 ประเภท คือ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการการมีอำนาจ และความต้องการสัมพันธภาพที่ดี โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำวิธีการส่งเสริมการเกษตรทั้ง 3 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน มากำหนดข้อคำถามในหัวข้อความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกร

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตลำไย

การศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตลำไยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความ เป็นมา สายพันธุ์ลำไยในประเทศไทย การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการ เก็บเกี่ยว ดังนี้

2.1 ความเป็นมา

ลำไยชื่อวิทยาศาสตร์ *Dimocarpus longan* มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า Longan อยู่ใน วงศ์ Sapindaceae มีถิ่นกำเนิดแถบมณฑลฟูเกี้ยน เสฉวน และกวางสีของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นพืชเขตร้อนและกึ่งร้อน เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นสีน้ำตาล ออกดอกเป็นช่อ สีขาวครีม ผล ทรงกลมเป็นช่อ ผลดิบเปลือกสีน้ำตาลอมเขียว ผลสุกสีน้ำตาลล้วน เนื้อลำไยสีขาวหรือชมพูอ่อน เมล็ดสีดำเป็นมัน เริ่มนำเข้ามาปลูกในประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 5 และปลูกแพร่หลายต่อมาจน กลายเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่ง (นิพนธ์ สุขวิบูลย์, 2550, น. 1)

2.2 สายพันธุ์ลำไยในประเทศไทย

ลำไยที่เกษตรกรปลูกมีหลากหลายพันธุ์ แต่ละพันธุ์มีลักษณะที่แตกต่างกัน ส่วน พันธุ์ที่นิยมปลูกมากที่สุดในประเทศไทย มี 4 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ดอ พันธุ์สีชมพู พันธุ์เขียวเขียว และ พันธุ์แก้ว เนื่องจากออกดอกติดผลค่อนข้างสม่ำเสมอ แปรรูปเป็นลำไยอบแห้งและลำไยกระป๋องได้

2.2.1 พันธุ์ดอ เป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกมากที่สุดใน เนื่องจากออกดอกและติดผลง่ายกว่า พันธุ์อื่น ให้ผลผลิตค่อนข้างสม่ำเสมอ ลักษณะผลค่อนข้างกลม กว้าง 2.8 เซนติเมตร หนา 2.5 เซนติเมตร ยาว 2.5 เซนติเมตร สีน้ำตาลอ่อน รสหวาน จำนวนผลโดยเฉลี่ย 85-94 ผลต่อกิโลกรัม เก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม มีแหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ ภาคเหนือตอนบน นิยม บริโภคสดและแปรรูป

2.2.2 พันธุ์สีชมพู ออกดอกและติดผลยากกว่าพันธุ์ดอ ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ลักษณะผลค่อนข้างกลมกว้าง 2.9 เซนติเมตร หนา 2.7 เซนติเมตร ยาว 2.7 เซนติเมตร สีน้ำตาลอ่อน เนื้อกรอบสีชมพูเล็กน้อย สีเนื้อจะเข้มขึ้นเมื่อผลแก่จัด รสหวานจัด กลิ่นหอม ขนาดผลโดยเฉลี่ย โดดเยี่ยงกับพันธุ์ดอ เก็บเกี่ยวผลผลิตปลายเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม นิยมบริโภคสด

2.2.3 พันธุ์เขียวเขียว ออกดอกและติดผลยากกว่าพันธุ์ดอ ให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4-5 ปี หลังปลูก เก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนสิงหาคม - กันยายน ลักษณะผลแบนและเบี้ยว กว้าง 3.0 เซนติเมตร หนา 2.6 เซนติเมตร ยาว 2.8 เซนติเมตร สีน้ำตาลอ่อนออกเขียวเล็กน้อย เนื้อกรอบ สีขาวค่อนข้างใส รสหวานจัด กลิ่นหอม นิยมบริโภคสด

2.2.4 **พันธุ์เหหัว** ออกดอกและติดผลยากกว่าพันธุ์คอ เก็บเกี่ยวผลผลิตปลายเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ลักษณะผลค่อนข้างกลม กว้าง 2.8 เซนติเมตร หนา 2.7 เซนติเมตร ยาว 2.7 เซนติเมตร สีน้ำตาล เนื้อกรอบ สีขาวค่อนข้างใส รสหวานจัด กลิ่นหอม นิยมบริโภคสด

2.3 การดูแลรักษา

2.3.1 การให้ปุ๋ย

1) **ลำไยที่มีอายุ 1-3 ปี** หลังจากแตกใบอ่อนชุดที่ 1 ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสูตร 46-0-0 อัตราส่วน 1:1 จำนวน 100 กรัมต่อต้น ปีละ 3 ครั้งและเพิ่มขึ้นปีละ 2 เท่าทุกปี

2) **ลำไยอายุ 4 ปี** หลังจากแตกใบอ่อนชุดที่ 1 ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสูตร 46-0-0 อัตราส่วน 1:1 จำนวน 1-2 กิโลกรัมต่อต้น และให้ปุ๋ยเคมีสูตร 0-52-34 อัตรา 150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วทรงพุ่มเพื่อไม่ให้ลำไยแตกใบใหม่ พ่น 3 ครั้ง ทุก 7 วัน

3) **สำหรับลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว (อายุ 5 ปีขึ้นไป)** หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตให้ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 อัตราส่วน 1:1 จำนวน 2 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อกระตุ้นการแตกใบอ่อนชุดที่ 1 เมื่อลำไยแตกใบอ่อนชุดที่ 2 ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 0-46-0 และสูตร 0-0-60 สัดส่วน อัตราส่วน 1:1 จำนวน 2-3 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อให้ลำไยพักตัวและพร้อมต่อการออกดอก

4) **ลำไยติดผลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร** ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสูตร 46-0-0 อัตราส่วน 1:1 จำนวน 1-2 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อบำรุงผลให้เจริญเติบโต

5) **ก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน** ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 0-0-60 จำนวน 1-2 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต

6) **หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต** ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสูตร 46-0-0 อัตราส่วน 1:1 จำนวน 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

2.3.2 การให้น้ำ

1) **สัปดาห์แรกหลังดอกบาน** พรมน้ำที่กิ่งและโคนต้นเล็กน้อยเพื่อให้ลำไยค่อย ๆ ปรับตัว

2) **สัปดาห์ที่สองหลังดอกบาน** เริ่มให้น้ำเต็มที่ สำหรับต้นลำไยที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 7 ตารางเมตรให้น้ำครั้งละ 200-300 ลิตรต่อต้น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

2.4 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

2.4.1 อายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม

1) **นับจำนวนวันหลังดอกบาน** ประมาณ 5.0-5.5 เดือน ลำไยที่แก่เกินไปคุณภาพจะลดลง มีเนื้อฟามแข็ง ความหวานลดลง

2) ผลลำไยแก่สังเกตได้จากรอยกระที่ผิวเปลือกแยกตัวห่างจากกัน บำผล ขยายตัวขึ้นชัดเจน

3) มีความหวาน 20 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป

2.4.2 วิธีการเก็บเกี่ยว

1) ใช้กรรไกรตัดหรือใช้มือหักช่อผลจากต้น บรรจุในภาชนะรองรับและมี วัสดุรอง และรวบรวมไว้ในที่ร่ม

2) การตัดช่อผลต้องให้มีใบสุดท้ายที่ติดช่อผล หรือใบแรกที่ติดช่อผล

3) ขนย้ายผลลำไยไปโรงคัดเกรดอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดการบอบช้ำ

2.4.3 **ตัดแต่งช่อลำไย** โดยตัดผลที่ไม่ได้ขนาดและคุณภาพออก แต่งก้านช่อให้ยาว ไม่เกิน 15 เซนติเมตรแล้วมัดเป็นช่อ กรณีที่กำหนดเป็นผลเดี่ยวให้แต่งช่อผลมีก้านติดไม่เกิน 2 มิลลิเมตร

2.4.4 **คัดขนาด** คัดขนาดผลตามมาตรฐานลำไยของประเทศไทย หรือตามความต้องการของตลาด (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่, 2561)

กล่าวโดยสรุป ลำไยในประเทศไทยมีหลากหลายสายพันธุ์ ซึ่งแต่ละพันธุ์มีลักษณะที่ แตกต่างกัน ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ได้กล่าวถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตลำไย 4 ด้าน คือ ความเป็นมา สายพันธุ์ลำไยในประเทศไทย การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการ เก็บเกี่ยว โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลด้านต่าง ๆ มากำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับความ ต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

3. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย

ลำไยเป็นผลไม้ที่ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกที่สำคัญของโลก ดังนั้นเพื่อให้ ลำไยของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและ ส่งเสริมการส่งออกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) ขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ไว้ดังนี้ 1) ผลิตลำไยที่มีขนาดผล สม่าเสมอภายในช่อ 2) ผลิตลำไยที่ปลอดจากศัตรูพืช 3) ผลิตลำไยที่ปลอดจากสารพิษตกค้าง

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยแบ่งเป็น 2 ประเด็น อันได้แก่ ข้อกำหนดวิธี ปฏิบัติ เกณฑ์ที่กำหนด และวิธีการตรวจประเมิน และหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ ลำไย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ เกณฑ์ที่กำหนด และวิธีการตรวจประเมิน

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2546, น. 2-3) ได้กำหนดวิธีปฏิบัติ เกณฑ์ที่กำหนด และวิธีการตรวจประเมินไว้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ข้อกำหนดวิธีการปฏิบัติ เกณฑ์ที่กำหนด และวิธีการตรวจประเมิน

ลำดับข้อกำหนด	เกณฑ์ที่กำหนด	วิธีการตรวจประเมิน
1. แหล่งน้ำ	- น้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน จุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก	- ตรวจพินิจสภาพแวดล้อม หากอยู่ในสภาวะเสี่ยง ให้ตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ
2. พื้นที่ปลูก	- ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตราย ที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล ในระดับที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค	- ตรวจพินิจสภาพแวดล้อม หากอยู่ในสภาวะเสี่ยง ให้ตรวจสอบ และวิเคราะห์คุณภาพดิน
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	- หากมีการใช้ ให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	- ตรวจสอบสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายทางการเกษตร - ตรวจสอบetikข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร - กรณีที่มีหลักฐานว่ามีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ถูกต้อง ให้สุ่มวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต
4. การจัดการเพื่อให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช	- มีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูลำไย ได้แก่ เพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง โรคราน้ำฝน โรคผลเน่า และศัตรูพืชชนิดอื่นบนต้น และมีการป้องกันกำจัดเมื่อตรวจพบในปริมาณที่มีความเสี่ยงต่อความเสียหายในระดับเศรษฐกิจ - ผลที่เก็บเกี่ยวแล้วหากพบศัตรูพืชติดปนมา ต้องคัดแยกออกต่างหาก	- ตรวจสอบที่การสำรวจศัตรูพืช - ตรวจสอบที่การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร - ตรวจพินิจผลการคัดแยก

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับข้อกำหนด	เกณฑ์ที่กำหนด	วิธีการตรวจประเมิน
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องเก็บเกี่ยวลำไยที่แก่ได้ที่เหมาะสมกับพันธุ์และแหล่งปลูก - ภาชนะและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพของผล และคุณภาพในการเก็บรักษา รวมทั้งการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค - มีการคัดแยกและตัดแต่งช่อผล เพื่อให้ผลในแต่ละช่อมีขนาดสม่ำเสมอ โดยให้มีผลขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยไม่เกิน ร้อยละ 20 ของลำไยช่อ และไม่เกิน ร้อยละ 10 ของลำไยผลเดี่ยว - มีการแต่งก้านช่อผลให้ก้านช่อยาวไม่เกิน 15 เซนติเมตร นับจากผลสุดท้ายของช่อ และสำหรับลำไยผลเดี่ยวต้องตัดให้เหลือขั้ว แต่ความยาวไม่เกิน 5 มิลลิเมตร โดยขั้วผลต้องไม่ฉีกขาด 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจพินิจลักษณะผล - ตรวจพินิจอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ ขั้นตอน และวิธีการเก็บเกี่ยว - ตรวจพินิจผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว และคัดขนาดแล้ว - ตรวจพินิจผลที่ตัดแต่งแล้ว
6. การพักผลผลิตและการขนย้ายในสวน	<ul style="list-style-type: none"> - บริเวณพักผลผลิตต้องสะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี และสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งแปลกปลอม วัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค - อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายต้องสะอาด ไม่มีการปนเปื้อนจากสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค - การขนย้ายผลผลิตต้องถูกสุขลักษณะ และไม่ทำให้ผลเสียหาย 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจพินิจบริเวณพักผลผลิตและอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และขั้นตอน/วิธีการขนย้าย
7. การบันทึกข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย และการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจผลบันทึกข้อมูล

ที่มา : คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2546)

3.2 หลักการการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2546, น. 37) ได้กำหนดหลักปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย ไว้ดังนี้

3.2.1 การจัดการสุขลักษณะสวน

1) จัดทำประวัติสวนและการใช้ประโยชน์ที่ดินในสวน

(1) มีการจัดทำข้อมูลประจำแปลงปลูก โดยรวมชื่อเจ้าของสวน ชื่อผู้ดูแลแปลงปลูก ที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังแปลงปลูก ชนิดพืชและพันธุ์ที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี และรายละเอียดอื่น ๆ ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลง

(2) ในกรณีที่ดินที่ปลูกอยู่ใกล้ หรืออยู่ในแหล่งอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตควรมีการวิเคราะห์ดิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยนำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อการวิเคราะห์ บันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างดินลงในแบบบันทึก รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

2) แหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ

(1) น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ควรเป็นน้ำที่มาจากแหล่งน้ำที่ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน และน้ำมีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้ในการเกษตร ต้องไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้

(2) ควรมีการเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน และบันทึกรายละเอียดตามตัวอย่างแบบบันทึกที่ 2 (ผลการวิเคราะห์ดินและน้ำ) รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

(3) แหล่งน้ำสำหรับการเกษตรไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

3) การเก็บรักษาวัตถุอันตรายทางการเกษตร

(1) จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตในสถานที่มิดชิด ปลอดภัยป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

(2) แยกสถานที่เก็บวัตถุดิบตรายทางการเกษตรไม่ให้อยู่ใกล้ที่พักอาศัย และสถานที่ประกอบอาหาร ไม่อยู่ในบริเวณต้นน้ำ หรือบริเวณที่มีน้ำไหลผ่าน เพื่อป้องกันสารเคมีปนเปื้อนในแหล่งน้ำ

(3) วัตถุดิบตรายทางการเกษตรแต่ละชนิดต้องจัดเก็บในภาชนะปิดมิดชิด และแยกเก็บเป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนระหว่างปุ๋ย สารควบคุมการเจริญเติบโตพืช และอาหารเสริมต่าง ๆ สำหรับพืช วัตถุดิบตรายทางการเกษตรที่เปิดใช้แล้วห้ามถ่ายออกจากภาชนะบรรจุเดิม

(4) สถานที่เก็บวัตถุดิบตรายทางการเกษตรต้องมีเครื่องมือและวัสดุป้องกันอุบัติเหตุอย่างครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทราช และอุปกรณ์ดับเพลิง เป็นต้น

(5) ต้องไม่มีชนิดของวัตถุดิบตรายที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง พระราชบัญญัติวัตถุดิบตราย พ.ศ. 2535 เก็บรักษาอยู่ในสถานที่เก็บสารเคมี หรือภายในสวน

4) การใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม

(1) ห้ามใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนวัตถุดิบตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุดิบตราย พ.ศ. 2535 และที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้

(2) อ่านฉลากคำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ และวิธีการใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง

(3) ผู้ประกอบการ และแรงงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ควรรู้จักศัตรูทำลาย ชนิดและอัตราการใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตร การเลือกใช้เครื่องพ่นและอุปกรณ์หัวฉีด รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดยต้องตรวจสอบเครื่องพ่นสารให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานตลอดเวลา เพื่อป้องกันสารพิษเปื้อนเสื้อผ้าและร่างกายของผู้ปฏิบัติงาน ต้องสวมเสื้อผ้า อุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และสวมรองเท้า เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ

(4) ตวงสารเคมีลงในถังผสมสารเคมี ปรับปริมาณน้ำตามความเข้มข้นของสาร คนสารให้เป็นเนื้อเดียวกันก่อนนำไปพ่น ควรพ่นวัตถุดิบตรายทางการเกษตรในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัดหรือลมแรง และขณะปฏิบัติงานผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา

(5) เตรียมวัตถุดิบตรายทางการเกษตรและใช้ให้หมดในคราวเดียว ไม่ควรเหลือติดค้างในถังพ่น

(6) เมื่อใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหมดแล้ว ให้ล้างภาชนะบรรจุสารเคมีด้วยน้ำ 2-3 ครั้ง เทน้ำลงในถังพ่นสารปรับปริมาตรน้ำตามต้องการก่อนนำไปพ่นป้องกันกำจัดศัตรูพืช

(7) หลังการพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่นสารต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง

(8) ต้องหยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่เหมาะสมไว้ในฉลากกำกับการใช้

(9) วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ไม่สามารถใช้ได้หมดในคราวเดียวให้ปิดฝาภาชนะบรรจุให้สนิท เมื่อเลิกใช้ และเก็บในสถานที่เก็บสารเคมี

5) ความสะอาด ปลอดภัยและการกำจัดของเสียและวัสดุเหลือใช้

(1) ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้ว ต้องทำให้ชำรุดเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ แล้วนำไปทิ้งในสถานที่ที่จัดสำหรับทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีโดยเฉพาะ หรือทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ ให้มีความลึกมากพอที่สัตว์ไม่สามารถคุ้ยขึ้นมาได้ และห้ามเผาทำลาย

(2) กิ่งพืชที่มีโรคเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก

(3) เศษพืชหรือกิ่งที่ตัดแต่งจากต้นและไม่มีโรคเข้าทำลาย สามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสดได้

(4) แยกประเภทของขยะให้ชัดเจน เช่น กระดาษ กล่องกระดาษ พลาสติก แก้ว น้ำมัน สารเคมี และเศษซากพืช เป็นต้น รวมทั้งควรมีถังขยะให้เป็นระเบียบ หรือระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน

3.2.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

1) การจัดทำรายการและการจัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์

(1) มีอุปกรณ์การเกษตรเหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

(2) สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่ายต่อการนำไปใช้งาน มีป้ายแสดงไว้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำแผนการตรวจบำรุงรักษาเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตรทุกชิ้น

2) การตรวจสภาพ และการซ่อมบำรุง

(1) มีการตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เช่น เครื่องพ่นสารเคมี อุปกรณ์การเก็บเกี่ยว ก่อนนำออกไปใช้งาน และต้องทำความสะอาดทุกครั้งหลังใช้งานเสร็จและก่อนนำไปเก็บในสถานที่เก็บ

(2) มีการตรวจสอบบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งบันทึกผลการตรวจสอบทุกครั้ง

(3) เครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุ และขนส่งผลิตภัณฑ์ ต้องมีการทำความสะอาดทุกครั้งก่อนการใช้งาน และเมื่อใช้งานเสร็จแล้วต้องทำความสะอาดก่อนนำไปเก็บ

(4) เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงาน เช่น หัวฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ต้องมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างสม่ำเสมอแล้วแต่กรณี หากพบว่ามีความคลาดเคลื่อนต้องดำเนินการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนใหม่ เพื่อให้อุปกรณ์ดังกล่าวมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานเมื่อนำมาใช้งาน

3.2.3 การจัดการปัจจัยการผลิต

จัดทำรายการและรายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิตที่สำคัญได้แก่ พันธุ์ ปุ๋ย วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ในการปฏิบัติการผลิต พร้อมทั้งจัดทำบัญชี รายการ ปริมาณ วัน เดือน ปี ที่จัดซื้อจัดหาลงในแบบบันทึก

3.2.4 การจัดการในขั้นตอนการผลิต

1) การจัดการเพื่อให้ผลลำไยในแต่ละช่อมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ

(1) เตรียมความพร้อมดินหลังการเก็บเกี่ยว

ก. การให้ปุ๋ยหลังการเก็บเกี่ยว ควรมีการประเมินความพร้อมดินหลังจากเก็บเกี่ยวผลิตผลลำไยและเมื่อต้นลำไยแตกใบอ่อนแล้ว เพื่อให้ปุ๋ยตามลักษณะการเติบโตของต้น คำนแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และให้จดทำบันทึกการใช้ปุ๋ย

ข. การตัดแต่งกิ่ง ควรตัดแต่งกิ่งต้นลำไย ตามลักษณะอายุของต้น เพื่อให้ลำต้นได้รับแสงสว่างมากขึ้นและเพื่อทำลายแหล่งหลบซ่อนของศัตรูลำไย

ค. การให้น้ำช่วงเตรียมความพร้อมดิน หลังเก็บเกี่ยวมักอยู่ในช่วงฤดูฝน ซึ่งน้ำมีปริมาณเพียงพอต่อการพัฒนาความพร้อมของดิน หากฝนทิ้งช่วงเกินกว่า 7 วัน ควรให้น้ำในอัตราร้อยละ 60 ของอัตราการระเหยน้ำจากภาชนะน้ำชนิด A

ง. การป้องกันกำจัดศัตรูลำไยในระยะเตรียมความพร้อมของต้น ศัตรูลำไยที่สำคัญ เช่น หนอนชอนใบ หนอนเจาะกิ่ง ไรสีขา โรคราน้ำฝนหรือโรคผลเน่าและใบไหม้ และโรคพุ่มไม้กวาด ให้ดำเนินการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูลำไยดังกล่าว และหากตรวจพบในปริมาณที่เป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจ ให้ป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของทางราชการ รวมทั้งบันทึกข้อมูล

(2) ความคุมปริมาณดอกและผล

ก. การชักนำลำไยให้ออกดอกโดยธรรมชาติ ควรดำเนินการเมื่อต้นลำไยมีความสมบูรณ์ของใบมากกว่าร้อยละ 60 หลังการเก็บเกี่ยวและเตรียมความพร้อมของต้น โดยพิจารณาจากใบซึ่งสมบูรณ์เต็มที่และแก่จัดแล้ว ใ้ห้งดการให้น้ำและปล่อยให้ต้นลำไยกระทบช่วงที่อุณหภูมิต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส ต่อเนื่องกันมากกว่า 14 วัน เพื่อกระตุ้นการออกดอก

ข. การชักนำลำไยให้ออกดอกโดยการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการ และมีการบันทึกข้อมูล

ค. การดูแลป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ทำลายช่อดอก ศัตรูที่สำคัญ ได้แก่ มวนลำไย ให้สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชดังกล่าว หากตรวจพบในปริมาณที่เป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจ ให้ป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของทางราชการ และให้บันทึกข้อมูล

(3) การจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของผล

ก. การจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของผลการให้ปุ๋ย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของผล ให้เริ่มให้ปุ๋ยเมื่อดอกบาน โดยดำเนินการตามคำแนะนำของทางราชการ และบันทึกผลข้อมูล

ข. การให้น้ำ ควรให้น้ำเมื่อผลลำไย มีอายุ 2 สัปดาห์ หลังดอกบานในอัตรา ร้อยละ 70 ของอัตราการระเหยน้ำจากภาชนะน้ำชนิด A

ค. การตัดแต่งช่อดอก ควรมีการตัดแต่งช่อดอกเพื่อให้ได้ผลลำไยสมบูรณ์ และมีขนาดสม่ำเสมอ กรณีต้นลำไยออกดอกมาก และติดผลมากกว่า 80 ผลต่อช่อ หรือมีจำนวนช่อดอกมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนยอดทั้งหมดบนต้น ควรตัดแต่งผลออกจากช่อดอกที่เหลือจำนวนผลต่อช่อไม่เกิน 80 ผล อายุประมาณ 1 เดือนหลังดอกบาน และให้เลือกรุ่นลำไยที่มีผลมากที่สุดเพียงรุ่นเดียว

2) การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

(1) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้สอดคล้องกับศัตรูลำไยที่สำรวจพบ และให้เป็นไปตามคำแนะนำการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรของทางราชการ และบันทึกข้อมูล

(2) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องใช้ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

มีเลขทะเบียนวัตถุอันตรายและมีคำแนะนำบนฉลากให้ใช้กับลำไย ต้องไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่ระบุในรายการวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศผู้ค้าห้ามใช้ ต้องหยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่ระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด และให้เป็นไปตามคำแนะนำของทางราชการ

3) การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยที่ปลอดจากศัตรูพืช

(1) ต้องมีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูลำไยที่สำคัญ และป้องกันกำจัดศัตรูลำไยในระยะพัฒนาการของผล

(2) ตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย และบันทึกข้อมูลผลการตรวจสอบ โดยผลผลิตลำไยที่พร้อมเก็บเกี่ยวต้องไม่เสียหาย หรือเสียหายน้อยมากจากการทำลายของศัตรูลำไย และต้องไม่พบศัตรูลำไยที่มีชีวิตอยู่บนผลหรือช่อผลลำไยหลังจากเก็บเกี่ยวจากต้นแล้ว ถ้าพบต้องคัดแยกไว้ต่างหาก

3.2.5 การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน

1) ข้อพึงปฏิบัติทั่วไปในการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

(1) ควรใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะ เพื่อป้องกันการซ้ำหรือเป็นรอยตำหนิเนื่องจากการเก็บเกี่ยว

(2) ต้องมีวัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในสวน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ สิ่งปลูก เสดดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่น ๆ จากพื้นดิน

(3) ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและการขนส่งผลผลิต ต้องแยกต่างหากจากภาชนะที่ใช้ในการขนย้าย หรือขนส่งวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร หรือปุ๋ย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน ทั้งทางเคมี ชีวภาพ และกายภาพที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคและสร้างความเสียหายแก่ผลผลิต

(4) ในกรณีที่ไม่สามารถแยกภาชนะบรรจุผลผลิต และภาชนะขนย้ายสารเคมีหรือปุ๋ยได้ ต้องทำความสะอาดเพื่อป้องกันการปนเปื้อนดังกล่าว

(5) ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขั้นต้น เพื่อการขนถ่ายภายในสวนไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุต้องเหมาะสม มีวัสดุกรุภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทกเสียดสี

(6) การจัดวางผลผลิตในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในสวน ต้องเหมาะสม สามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่เกิดจากการชูดขีด หรือกระแทกกันระหว่างผล รวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลผลิตอันเนื่องมาจากความร้อน และแสงแดด

(7) การเคลื่อนย้ายผลผลิตภายในสวน ควรปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง

2) วิธีการเก็บเกี่ยว

(1) ต้องเก็บผลที่มีพัฒนาการเหมาะสมกับพันธุ์ และแหล่งปลูก โดยเก็บเกี่ยวลำไยเมื่อแก่ได้ที่

(2) เก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวัง และควรเก็บเกี่ยวให้มีใบแรกติดช่อผล

(3) รวบรวมช่อผลลำไยที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ภาชนะบรรจุที่กรุภายในด้วยวัสดุที่สะอาด เพื่อป้องกันมิให้ผลกระแทกชำ จากนั้นขนย้ายไปยังสถานที่คัดแยก หรือที่พักผลิตผลภายในสวนหรือในที่ร่ม

3) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

(1) ขนย้ายผลิตผลลำไยจากบริเวณที่เก็บเกี่ยว ไปยังสถานที่คัดแยกภายในสวนด้วยความระมัดระวังทันทีที่เก็บเกี่ยวเสร็จ

(2) กรณีต้องการจำหน่ายเป็นลำไยช่อ ตัดแต่งช่อลำไยให้ก้านช่อมีความยาวประมาณ 15 เซนติเมตร และตัดผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยในช่อนั้นออก เพื่อให้ผลภายในช่อมีขนาดสม่ำเสมอ โดยยอมให้มีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยในช่อปนได้ไม่เกิน ร้อยละ 20 ของจำนวนผลในช่อ กรณีต้องการจำหน่ายเป็นผลเดี่ยว ให้แต่งช่อผลให้มีก้านติดอยู่ไม่ยาวกว่า 5 มิลลิเมตร และยอมให้มีผลขนาดเล็กหรือใหญ่เกินกว่าขนาดผลเฉลี่ยในตระกร้า ปนได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผล

(3) คัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว หรือมีตำหนิจากศัตรูลำไยแยกไว้

(4) เรียงช่อผลในภาชนะบรรจุที่รองด้วยวัสดุกันกระแทก ให้ได้น้ำหนักสุทธิตามที่ระบุไว้แล้วปิดทับด้วยวัสดุกันกระแทกก่อนปิดฝาภาชนะบรรจุ

(5) ควรจัดทำบันทึกข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุลำไย

4) การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า ให้ขนส่งลำไยที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3.2.6 การจัดการเพื่อควบคุมการกะปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ

1) การจัดการทั่วไปเพื่อควบคุมการกะปน

(1) มีกระบวนการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

(2) มีพื้นที่การจัดวางแยกผลิตผลที่ด้อยคุณภาพเป็นสัดส่วน

(3) มีแผนการใช้ประโยชน์จากผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ

2) ตรวจสอบการกะปนของผลิตผลลำไยที่ไม่ได้ขนาด

(1) ตรวจสอบและสังเกตช่อผลลำไยที่เก็บเกี่ยวและตัดแต่งช่อผลแล้ว หากพบว่ายังคงมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก หรือหากพบว่าช่อผลในภาชนะบรรจุมีขนาดไม่สม่ำเสมอ ให้คัดช่อผลที่มีขนาดไม่สม่ำเสมอออก

(2) เรียงซ่อผลที่ผ่านการตรวจสอบการคละปนแล้ว ในภาชนะบรรจุ หรือเรียงภาชนะบรรจุที่ผ่านการตรวจสอบการคละปนแล้วให้เป็นระเบียบบนแท่นรองรับสินค้า หรือบนวัสดุสะอาดสำหรับรองรับเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

3) การตรวจสอบการคละปนและคัดแยกผลิตผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลาย ตรวจสอบและตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกซ่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ ต่างหาก

3.2.7 การบันทึกและการจัดเก็บ

1) เอกสารหรือแบบบันทึก ต้องจัดทำให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตใน ฤดูกาลนั้น ๆ รวมทั้งต้องมีและลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล

2) ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นราย แปลง

3) ให้มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบ และการนำมาใช้

4) เก็บรักษำบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่ผู้ประกอบการ หรือ ประเทศคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เกษตรกรที่ประสงค์ขอรับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด โดยสามารถยื่นคำขอใบรับรองแหล่งผลิต GAP พืช ทั้งรายเดี่ยวและแบบกลุ่มต่อเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ กรมวิชาการเกษตรดำเนินการพิจารณา ตรวจสอบประเมินให้การรับรอง โดยมีเงื่อนไขในการรับรอง เกษตรกรต้องปฏิบัติตามเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย มี 7 ประเด็นดังนี้ ด้านการจัดการ สุขลักษณะสวน ด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต ด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต ด้านการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน ด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปน ของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และด้าน การบันทึกและการจัดเก็บ โดยมีการตรวจติดตามและการตรวจเพื่อต่ออายุการรับรองอย่างต่อเนื่อง หากเกษตรกรขาดคุณสมบัติ กรมวิชาการเกษตรสามารถดำเนินการการลดขอบข่าย พักใช้ และการเพิกถอนใบรับรองได้ ทั้งนี้เกษตรกรผู้ถูกลดขอบข่าย พักใช้ และการเพิกถอนใบรับรองสามารถยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งได้ตามระยะเวลา และเงื่อนไขที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด โดยในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้โดยผู้วิจัยได้นำหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย

ทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปน ของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บ มากำหนดข้อคำถามในหัวข้อความรู้ สภาพการผลิต ปัญหาความต้องการ และความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4. บริบทอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

บริบทของอำเภอวังเจ้า จังหวัดตากประกอบด้วยข้อมูล 2 ด้าน ได้แก่ สภาพทั่วไปของอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก และการผลิตลำไยในอำเภอวังเจ้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 สภาพทั่วไปของอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

สภาพทั่วไปประกอบด้วยข้อมูล 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการปกครอง ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค และด้านเศรษฐกิจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ข้อมูลด้านกายภาพ

1) ที่ตั้ง

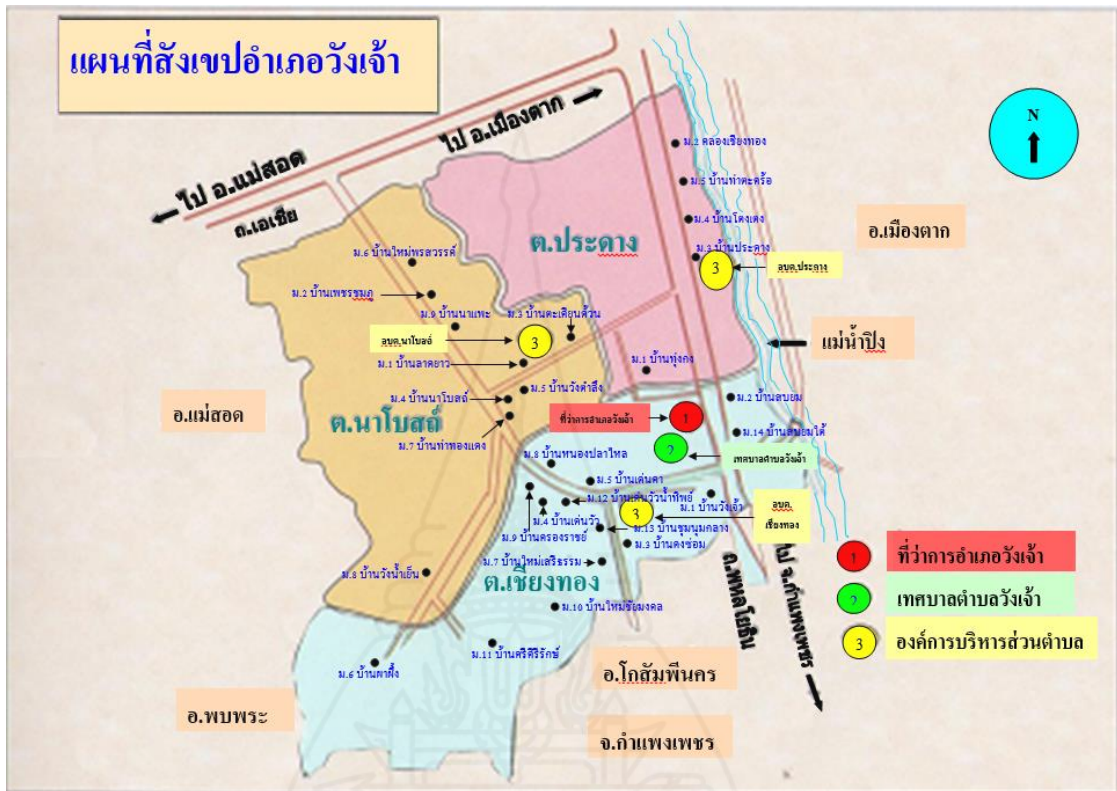
อำเภอวังเจ้า ได้รับการยกฐานะจากกิ่งอำเภอวังเจ้า เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2550 เดิมได้แยกเขตการปกครองออกมาจากอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2539 ตั้งอยู่ที่บริเวณ หมู่ที่ 2 ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติประดาง-วังเจ้า จำนวนเนื้อที่ 103 ไร่ โดยได้รับอนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์พื้นที่ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามประกาศกรมป่าไม้ ฉบับที่ 55/2542 ลงวันที่ 29 เมษายน 2542

อำเภอวังเจ้าตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด ห่างจากจังหวัดตากตามระยะทางหลวงหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน ประมาณ 28 กิโลเมตร มีอาณาเขตทางทิศเหนือ และทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองตาก ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอเมืองตาก และอำเภอพบพระ และทิศใต้ติดต่อกับอำเภอโกสัมภีนคร จังหวัดกำแพงเพชร

2) สภาพพื้นที่

อำเภอวังเจ้า มีเนื้อที่ทั้งหมด 338.89 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา โดยเฉพาะพื้นที่ป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ป่าประดาง-วังเจ้า

อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า และอุทยานแห่งชาติลานสาง ประมาณ 280.00 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 82.62 ของพื้นที่ทั้งหมด

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอวังเจ้า

ที่มา : อำเภอวังเจ้า (2562)

3) ลักษณะดิน

ลักษณะสภาพดินส่วนใหญ่ของอำเภอวังเจ้าเป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำได้ดี เหมาะแก่การเกษตรกรรมและสร้างบ้านเรือน โดยครอบคลุมพื้นที่ราบ และดินร่วนมีกรวดหินปะปนอยู่ การระบายน้ำดีเหมาะแก่การเกษตรกรรมซึ่งจะครอบคลุมที่ลาดเชิงเขา

4) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนจัด แห้งแล้ง ลมแรง อบอุ่น ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฝนจะตกชุกในตอนปลายฤดูฝน และฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม อากาศจะหนาวและแห้งแล้ง

5) แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ 2 แหล่ง ได้แก่ แม่น้ำปิงที่ไหลผ่านพื้นที่อำเภอวังเจ้า เป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับให้ประชาชนได้ใช้อุปโภค บริโภค และใช้ในการเกษตรได้ตลอดทั้งปี และคลองวังเจ้า เป็นคลองน้ำธรรมชาติที่แบ่งเขตจังหวัดตากกับจังหวัดกำแพงเพชร ประชาชนใช้ในการอุปโภค บริโภค และด้านการเกษตรกรรม

นอกจากนี้ อำเภอวังเจ้ายังมีคลองและลำห้วยเล็กอีกหลายสาย เช่น คลองแม่ข่ามา คลองห้วยทราย คลองประดาง คลองสบขยม เป็นต้น

4.1.2 ข้อมูลด้านการปกครอง

อำเภอวังเจ้าแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 28 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลเชียงทอง ตำบลนาโบสถ์ และตำบลประดาง (อำเภอวังเจ้า, 2562, น. 1-3)

ตารางที่ 2.2 ประชากรในเขตอำเภอวังเจ้าแบบรายบุคคลและรายครัวเรือน

ลำดับ ที่	ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน
			ชาย	หญิง	รวม	
1	เชียงทอง	14	9,625	9,692	19,317	6,271
2	นาโบสถ์	9	5,633	5,480	11,143	3,139
3	ประดาง	5	1,943	1,907	3,850	1,440
รวม		28	17,201	17,079	34,313	10,850

ที่มา : กรมการปกครอง (2563)

4.1.3 ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

1) การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อภายในอำเภอ และระหว่างอำเภอกับจังหวัดมีความสะดวก มีถนนหลายสาย เช่น ถนนพหลโยธิน ถนนสายวังเจ้า-นาโบสถ์ ถนนสายประดาง-นาโบสถ์ ถนนสายเลียบฝั่งแม่น้ำปิง เป็นต้น

2) การสาธารณสุข

ในเขตอำเภอวังเจ้ามีสำนักงานสาธารณสุข 1 แห่ง โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 5 แห่ง และสถานพยาบาลเอกชน 5 แห่ง

3) การศึกษา

อำเภอวังเจ้า มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 19 แห่ง โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล 11 ศูนย์

4) การศาสนา

อำเภอวังเจ้า มีวัดทั้งหมด 20 แห่ง สำนักสงฆ์ 5 แห่ง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 95% และศาสนาอื่น ๆ 5%

5) ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรม

อำเภอวังเจ้า มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ จึงทำให้เกิดความหลากหลายทั้งภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีสำคัญ ได้แก่ งานประเพณีสงกรานต์ ในเดือนเมษายน งานบุญพะแหวด ในเดือนมีนาคม งานบุญบั้งไฟ ในเดือนพฤษภาคม และงานประเพณีปีใหม่ม้ง ในเดือนธันวาคม (อำเภอวังเจ้า, 2562, น. 10)

4.1.4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1) การเกษตรกรรม

อำเภอวังเจ้า มีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 103,825 ไร่ จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 3,529 ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ลำไย ข้าว และอ้อย (สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า, 2561)

2) รายได้

จากข้อมูลการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานประจำปี 2562 ประชากรในเขตอำเภอวังเจ้ามีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี 67,152.63 บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังเจ้า, 2562)

3) การท่องเที่ยว

อำเภอวังเจ้ามีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทางธรรมชาติ คือ น้ำตกโป่งเป่า ถ้ำผาผึ้ง ถ้ำพิภูลทอง และหาดทรายเงิน (อำเภอวังเจ้า, 2562, น.8)

โดยสรุป สภาพทั่วไปประกอบด้วยข้อมูล 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการปกครอง ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค และด้านเศรษฐกิจ

4.2 การผลิตลำไยในอำเภอวังเจ้า

อำเภอวังเจ้ามีพื้นที่ปลูกลำไยมากเป็นอันดับหนึ่งในจังหวัดตาก ในปี 2562 มีพื้นที่การเพาะปลูก จำนวน 12,296 ไร่ ปริมาณผลผลิตจำนวน 13,562 ตัน และมีแนวโน้มการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นทุกปีหากมองในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561) โดยในปี พ.ศ. 2557

มีพื้นที่ปลูกลำไยจำนวน 4,375 ไร่ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 24.80 ต่อปี (สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า, 2562)

การผลิตลำไยในอำเภอวังเจ้า แบ่งเป็น 3 ข้อ ได้แก่ ระบบการผลิตลำไย การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย และการตลาดลำไย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ระบบการผลิตลำไย

1) ดิน สภาพดินส่วนใหญ่ของอำเภอวังเจ้าเป็นดินร่วนปนทราย และดินร่วน มีกรวดหินปะปน มีการระบายน้ำได้ดีเหมาะแก่การปลูกลำไย (สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า, 2562)

2) ลักษณะทางภูมิอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว โดยอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.6 องศาเซลเซียส (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2562) ซึ่งเป็นช่วงอุณหภูมิที่ลำไยสามารถเจริญเติบโตได้ดี และไม่มีผลต่อการออกดอก เนื่องจากในอำเภอวังเจ้ามีการผลิตลำไยโดยใช้สารบังคับเพื่อให้ออกดอกนอกฤดูเท่านั้น

3) น้ำและความชื้น ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 88.4 มิลลิเมตรต่อปี (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2562) ซึ่งไม่เพียงพอต่อการผลิตลำไย เกษตรกรจึงใช้แหล่งน้ำอื่น เช่น สระในไร่นา ห้วยและคลองธรรมชาติ

4) แสง แหล่งปลูกลำไยต้องโล่งแจ้ง มีแสงแดดส่องตลอดเวลา

5) รูปแบบการปลูกลำไย รูปแบบการปลูกลำไยที่นิยมมี 2 แบบ คือ

(1) การปลูกระยะห่าง กำหนดระยะห่างระหว่างแถว และระยะห่างระหว่างต้นมากกว่า 8 เมตร เพื่อให้ต้นลำไยมีเจริญเติบโต ขยายขนาดของทรงพุ่มได้อย่างเต็มที่ แต่มักประสบปัญหาต้นลำไยโคนล้มเมื่อเกิดพายุ

(2) การปลูกระยะชิด กำหนดระยะห่างระหว่างแถว และระยะห่างระหว่างต้น 4-6 เมตร การปลูกระยะชิดต้องมีการตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงพุ่ม (พาวิณ มะโนชัยและคณะ, 2547)

6) พันธุ์ลำไย พันธุ์ลำไยที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์ดอ หรือ อีตอ เนื่องจากทนแล้งและน้ำท่วมขังได้ดี

7) การบังคับการออกดอก สามารถบังคับให้ลำไยออกดอกเมื่ออายุ 4-5 ปี โดยการใช้สารโพแทสเซียมคลอเรต อัตรา 30-50 กรัมต่อต้น หว่านใต้ทรงพุ่มหรือฉีดพ่นทรงพุ่ม หลังจากนั้นประมาณ 3-4 สัปดาห์ ต้นลำไยจะเริ่มแทงช่อดอก ดูแลรักษาโดยการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ และให้ธาตุอาหารตามค่าวิเคราะห์ดิน

8) ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงพุ่ม โดยตัดกิ่งกระโดงเก่าให้เหลือต่อไว้ หลังจากนั้นประมาณ 3 สัปดาห์ จะเริ่มแตกใบใหม่ ให้ลำไยแตกใบประมาณ 3-4 ชุด ก็สามารถบังคับให้ลำไยออกดอกได้ในระยะต่อไป

9) ปฏิทินการปฏิบัติดูแลรักษา เกษตรกรในอำเภอวังเจ้ามีการผลิตลำไยดังกล่าวละเอียดในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ปฏิทินการปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า

ระยะการผลิต/เดือน	กิจกรรม
ระยะแทงช่อดอก มิถุนายน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การให้น้ำ เมื่อเห็นเป็นช่อดอกแล้วควรมีการให้น้ำเล็กน้อยและเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ 2. การให้ปุ๋ย ควรมีการพ่นปุ๋ยทางใบเพื่อบำรุงช่อดอกและการติดผลที่ดี เช่น ปุ๋ยสูตร 10-45-10, 10-52-17 อัตรา 20-30 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร 3. การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ระยะนี้อาจมีการระบาดของแมลงศัตรูช่อดอก เช่น หนอนกินดอก หนอนเจาะก้านดอก มวนลำไย ควรทำการฉีดพ่นสารเคมี เช่น คาร์บาริล, โมโนโครโตฟอส เป็นต้น
ระยะดอกบาน กรกฎาคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การให้น้ำ ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ 2. การช่วยผสมเกสร ควรนำผึ้งมาเลี้ยงในระยะนี้เพื่อช่วยในการผสมเกสร 3. การป้องกันกำจัดโรคและแมลง งดการพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกชนิดในระยะนี้ เพื่อให้มีแมลงมาช่วยในการผสมเกสรให้มากที่สุด
ระยะติดผลขนาดเล็ก สิงหาคม-กันยายน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การให้น้ำ ระยะนี้ต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ถ้าขาดน้ำจะทำให้ผลแคระแกร็นและร่วง 2. การให้ปุ๋ย ระยะติดผลขนาด 5 มิลลิเมตร ควรให้ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 ประมาณ 1-3 กิโลกรัม ต่อต้นเพื่อบำรุงผลให้โตอย่างสม่ำเสมอ ระยะผลโตปานกลาง ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 อัตราประมาณ 1-3 กิโลกรัมต่อต้น 3. การป้องกันกำจัดโรคแมลง ในระยะนี้อาจมีการระบาดของ หนอนเจาะขั้วผล มวนลำไย แมลงปีกแข็ง ควรฉีดพ่นสารเคมีอย่างต่อเนื่อง เช่น โมโนโครโตฟอส คาร์บาริล 4. การตัดแต่งช่อผล เพื่อให้ผลมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ระยะการผลิต/เดือน	กิจกรรม
ระยะผลเจริญเติบโต ตุลาคม-ธันวาคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การให้น้ำ ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ 2. การให้ปุ๋ย ก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต 30 วัน ควรให้ปุ๋ยเคมีสูตรที่มีธาตุโพแทสเซียมสูง เช่น 13-13-21 เพื่อเพิ่มคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้น 3. การค้ำกิ่ง ระยะนี้ผลกำลังเจริญเติบโต กิ่งจะรับน้ำหนักมากขึ้น ควรทำการค้ำกิ่งด้วยไม้ไผ่ เพื่อช่วยพยุงกิ่งไม่ให้ฉีกหัก 4. การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ในบางท้องที่ ในระยะนี้อาจมีการทำลายของค้างคาว ควรใช้ตาข่ายใบล่อนกันตามแนวช่องระหว่างต้น เพื่อดักจับไปทำลาย นอกจากนี้ยังมีผีเสื้อมวนหวาน แมลงวันทอง ควรรับทำการป้องกันกำจัดโดยใช้กับดักเหยื่อพิษ และฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง เช่น คาร์บาริล
ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต มกราคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การให้น้ำ ควรงดการให้น้ำก่อนการเก็บเกี่ยว 2. การเก็บเกี่ยว การเก็บผลผลิตควรใช้กรรไกรตัดข้อผลให้ลึกเข้าไปประมาณ 30 ซม. จากปลายข้อ ไม่ควรใช้มือหักข้อผลเพราะจะทำให้ปลายกิ่งที่เหลืออยู่เป็นแผลซ้ำ หรือมีรอยฉีกขาดส่งผลต่อการแตกยอดใหม่และการแทงช่อดอกในปีถัดไป ควรทยอยเก็บข้อผลที่แก่เต็มที่แล้วประมาณ 5-7 วันต่อครั้งจนหมด ไม่ควรให้ผลแก่จัดตกค้างอยู่บนต้นนาน เพราะจะทำให้คุณภาพต่ำลง
ระยะหลังเก็บเกี่ยว ผลผลิต กุมภาพันธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. การตัดแต่งกิ่ง หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ควรตัดกิ่งที่ถูกโรคแมลงเข้าทำลาย กิ่งที่ฉีกหัก กิ่งไขว้ซ้อนกัน เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่งขึ้น 2. การให้ปุ๋ย <ul style="list-style-type: none"> • ปุ๋ยอินทรีย์ ประมาณ 10-20 กิโลกรัมต่อต้น • ปุ๋ยเคมี เช่นสูตร 15-15-15 ประมาณ 1-2 กิโลกรัมต่อต้นที่อายุ 7 ปี ถ้าอายุมากกว่าหรือต่ำกว่านี้ให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามความเหมาะสม • การแตกใบอ่อนไม่สม่ำเสมอ หรือแตกใบอ่อนช้า ควรเร่งให้แตกใบอ่อน โดยใช้ปุ๋ยไทโอยูเรีย อัตรา 100-150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วทั้งทรงพุ่มจำนวน 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน จะช่วยให้การแตกใบอ่อนออกมาพร้อมกันและเร็วขึ้นด้วย 3. การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ควรฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลงที่มีระบาดในระยะนี้ เช่น เพลี้ยแป้ง หนอนเจาะกิ่ง แมลงค่อมทอง หนอนคืบกินใบอ่อน หนอนม้วนใบ เป็นต้น

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ระยะการผลิต/เดือน	กิจกรรม
ระยะใบแก่ เมษายน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การตัดแต่งกิ่ง ควรมีการตัดแต่งกิ่งอีกครั้ง โดยตัดเฉพาะกิ่งแตกออกมาเป็นกระจุกกิ่งที่ไขว้กัน หรือกิ่งที่ถูกโรคและแมลงเข้าทำลาย 2. การให้น้ำ ควรให้น้ำปุ๋ยเคมีสูตรที่มีธาตุฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูง เช่น สูตร 9-24-24 ประมาณ 1-2 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อให้มีการสะสมอาหารและสร้างตาดอก หากมีฝนตกในช่วงนี้ควรพ่นปุ๋ยทางใบสูตร 0-52-34 อัตรา 100-150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวน 2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน เพื่อช่วยให้ใบแก่เร็วขึ้นและช่วยป้องกันการแตกใบอ่อน 3. การให้น้ำ ฉดการให้น้ำ 4. การป้องกันกำจัดโรคและแมลง หากพบการระบาดของโรคพุ่มไม้กวาด ให้ทำการตัดส่วนที่เป็นโรค และพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามการระบาดของศัตรูพืช
ระยะใบแก่ พฤษภาคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การให้น้ำ ให้ปุ๋ยทางใบเพื่อบำรุงให้ต้นมีความสมบูรณ์ และกระตุ้นการสร้างตาดอก 2. การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันศัตรูพืชที่มีระบาดในระยะนี้ เช่น มวนลำไย หนอนเจาะกิ่ง เป็นต้น 3. การให้น้ำ ฉดการให้น้ำ เพื่อให้ต้นลำไยมีการสร้างตาดอก 4. การกำจัดวัชพืช ในระยะนี้ควรกำจัดวัชพืชและทำความสะอาดแปลงและใต้ทรงพุ่ม

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 (2561)

4.2.2 การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

ในปี 2562 เกษตรกรผู้ปลูกลำไยอำเภอวังเจ้าแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้าจำนวน 1,366 ราย มีการรวมกลุ่มเพื่อเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ลำไย) เพื่อลดต้นทุนการผลิตได้อย่างน้อยร้อยละ 20 และเพิ่มผลผลิตให้ได้ร้อยละ 20 รวมไปถึงแก้ปัญหาในเรื่องของการตลาดตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานการผลิตทั้งหมด

อำเภอวังเจ้ามีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยจำนวน 6 กลุ่ม มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 363 ราย พื้นที่ 3,351.75 ไร่ ได้แก่

1. แปลงใหญ่ลำไยบ้านเด่นวัว ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวนสมาชิก 69 ราย พื้นที่ 705.00 ไร่

2. แปลงใหญ่ลำไยบ้านหนองปลาไหล ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวนสมาชิก 59 ราย พื้นที่ 621.75 ไร่

3. แปลงใหญ่ลำไยบ้านใหม่เสรีธรรม ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวนสมาชิก 74 ราย พื้นที่ 605.50 ไร่

4. แปลงใหญ่ลำไยบ้านนาโบสถ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวนสมาชิก 56 ราย พื้นที่ 503.5 ไร่

5. แปลงใหญ่ลำไยบ้านนาแพะ ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวนสมาชิก 33 ราย พื้นที่ 408 ไร่

6. แปลงใหญ่ลำไยบ้านคลองเชียงทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลประดาง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวนสมาชิก 72 ราย พื้นที่ 508 ไร่

กลุ่มแปลงใหญ่ลำไย มีการดำเนินการที่เข้มแข็งในการผลิตลำไย มีศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศูนย์เครือข่าย ศพก.) เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ สมาชิก ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถผลิตลำไยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มยังได้รับการอบรมพัฒนาภายใต้โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ตามหลักสูตร “การพัฒนา เกษตรกรเข้าสู่ระบบคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP” เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ ความ เข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในการผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าใน การจำหน่ายอีกด้วย

4.2.3 การตลาดลำไย

ตลาดลำไยทั่วไปในอำเภอวังเจ้า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีการขายผลผลิตที่ หลากหลายรูปแบบ ได้แก่

1) การขายผลผลิตแบบเหมายกสวน เป็นวิธีที่เกษตรกรนิยมมากที่สุด เนื่องจากในอำเภอวังเจ้าขาดแคลนแรงงานที่มีความชำนาญในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย ซึ่งราคา ตามแต่การตกลงกันระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้าคนกลาง

2) การขายผลผลิตให้กับจตุรัสซ้อลำไยสดซ้อ (ล้าง) การขายผลผลิตวิธีนี้ เกษตรกรจะต้องคัดแยกผลผลิตตามขนาด โดยแบ่งเป็น 3 เกรด คือ เกรด AA, เกรด A และเกรด B ซึ่งราคาจะแตกต่างกันในแต่ละเกรด และเกษตรกรจะเป็นผู้นำส่งที่จตุรัสซ้อลำไยในอำเภอวังเจ้า และอำเภอโกสีย์เอง

3) การขายผลผลิตให้กับจตุรัสซ้อและคัดขนาดลำไย (จตุร่อน) เกษตรกรไม่ จำเป็นต้องคัดแยกผลผลิตเอง หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วเกษตรกรจะนำผลผลิตไปยังจตุรัสซ้อ และใช้เครื่องคัดเกรดลำไย (เครื่องร่อนลำไยสด) ที่จตุรัสซ้อเตรียมไว้ในการคัดแยกผลผลิต

โดยแบ่งเป็น 3 เกรด คือเกรด AA, เกรด A, เกรด B และ เกรด C ซึ่งราคาจะแตกต่างกันในแต่ละเกรด และเกษตรกรจะเป็นผู้นำส่งที่จุดรับซื้อลำไยในอำเภอวังเจ้าและอำเภอโกสีย์เอง

4) การขายผลผลิตให้กับผู้บริโภคโดยตรง เกษตรกรจะนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายเองที่ตลาดสดหรือตลาดนัด โดยไม่แยกเกรด ขายในกิโลกรัมละ 20-30 บาท (สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า, 2561)

โดยสรุป การผลิตลำไยในอำเภอวังเจ้า แบ่งเป็น 3 ข้อ ได้แก่ ระบบการผลิตลำไย การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย และการตลาดลำไย จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยเลือกอำเภอวังเจ้าเป็นพื้นที่สำหรับการวิจัย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการผลิตลำไยมากเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดตาก และมีกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยถึง 6 กลุ่ม ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดการส่งเสริมการผลิตลำไยได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก แบ่งเป็น 5 ข้อ อันได้แก่ 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) สภาพการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 5) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

5.1.1 สภาพสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านสภาพสังคม แบ่งเป็น 5 ด้าน อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกครัวเรือน และประสบการณ์การปลูกลำไย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) เพศ

เฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.48) ศึกษาเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังพา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 76.8 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 23.2 สอดคล้องกับกิริณี แก้วไธ (2555, น.58) ที่ศึกษาเรื่องการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 77.9 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 22.1 ขณะที่สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.56) ศึกษาการตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดู

ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 59.2 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 40.8 ในทางตรงกันข้ามจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.49) ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอค้อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรเป็นหญิงมากกว่าชาย กล่าวคือ เป็นหญิงร้อยละ 64.4 เป็นชายร้อยละ 35.6

2) อายุ

เฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.48) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุ 51 ถึง 60 ปีมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 46.4 สอดคล้องกับสายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.56) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปีมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 43.5 กิริณี แก้วใส (2555, น.58) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปีมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 36.2 ในขณะที่จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.6 มีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี

3) ระดับการศึกษา

จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.51) พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาระดับประถมหรือต่ำกว่ามีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 61.7 สอดคล้องกับกิริณี แก้วใส (2555, น.58) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 58.9 สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.58) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 51.3 และ เฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.48) พบว่า เกษตรกรที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 49.6

4) จำนวนสมาชิกครัวเรือน

กิริณี แก้วใส (2555, น.58) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีสมาชิกในครอบครัว 4 ถึง 6 คนมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 68.1 สอดคล้องกับจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.50) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีสมาชิกในครัวเรือน 3 ถึง 5 คนมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 85.2 ในขณะที่สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.58) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คนมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 67.7

5) ประสบการณ์การปลูกลำไย

กิริณี แก้วใส (2555, น.59) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกลำไยน้อยกว่า 10 ปีมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 71.9 สอดคล้องกับมัลลิกา ชัยสวัสดิ์ (2560, น.33) ศึกษาเรื่องการวัดประสิทธิภาพการผลิตลำไยในอำเภอลี่ จังหวัดลำพูน พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกลำไย 1 ถึง 10 ปีมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 45.0 ในขณะที่ สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.61) พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกลำไย 1 ถึง 3 ปีมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 51.3

5.1.2 สภาพเศรษฐกิจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านสภาพเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 4 ด้าน อันได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน พื้นที่ปลูกลำไย รายได้จากผลผลิตลำไย และแหล่งทุนในการผลิตลำไย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) จำนวนแรงงานในครัวเรือน

จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.50) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1 ถึง 2 คนมีมากที่สุด คือร้อยละ 73.9 มี สอดคล้องกับกิริณี แก้วใส (2555, น.62) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีแรงงานในครัวเรือน 1 ถึง 2 คนมีมากที่สุด คือ ร้อยละ 69.8 ในขณะที่จำนวนเฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.50) พบว่า กลุ่มที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คนมีมากที่สุด คือ ร้อยละ 41.9

2) พื้นที่ปลูกลำไย

กิริณี แก้วใส (2555, น.63) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีพื้นที่ปลูกลำไยระหว่าง 11 ถึง 20 ไร่มีมากที่สุด คือร้อยละ 31.6 สอดคล้องกับเฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.49) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีพื้นที่ปลูกลำไยระหว่าง 11 ถึง 20 ไร่มีมากที่สุด คือร้อยละ 29.3 ในขณะที่จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.55) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีพื้นที่ปลูกลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่มีมากที่สุด คือร้อยละ 35.6

3) รายได้จากผลผลิตลำไย

เฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.64) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้จากผลผลิตลำไยระหว่าง 1,001 ถึง 20,000 บาทต่อปีมีมากที่สุด คือร้อยละ 47.7 สอดคล้องกับเฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.56) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้จากผลผลิตลำไยระหว่าง 10,001 ถึง 20,000 บาทต่อปีมีมากที่สุด คือร้อยละ 47.0 ในขณะที่กิริณี แก้วใส (2555, น.84) พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้จากผลผลิตลำไยน้อยกว่าเท่ากับ 50,000 บาทต่อปีมีมากที่สุด คือร้อยละ 56.1

4) แหล่งทุนในการผลิตลำไย

กิริณี แก้วใส (2555, น.64) พบว่าเกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 ใช้เงินทุนของตนเอง ต่างกับมัลลิกา ชัยสวัสดิ์ (2560, น.33) เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมที่เป็นเงินสดและปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ 76.0

5.2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

อัญชลี กุณพงษ์ (2548, น.48) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยในระดับต่ำ

ส่วนเจริญ ทาระเบียบ (2555, น.70) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรมีความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลิ้นจี่ในระดับสูง ในขณะที่จิราวรรณ เลิศคุณลักษณ์ (2555, น.51) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วม โครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.3 สภาพการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

กิริณี แก้วใส (2555, น.93) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามขั้นตอนเกษตรดีที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับนิภาพร วงศ์สะอาด (2555, น.82) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยอยู่ในระดับมาก ส่วนเจริญ ทาระเบียบ (2555, น.72) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลิ้นจี่อยู่ในระดับดีมาก

5.4 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

นิภาพร วงศ์สะอาด (2555, น.82) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยอยู่ในระดับน้อย

5.5 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

กิริณี แก้วใส (2555, น.93) พบว่าเกษตรกรยังปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีไม่ครบถ้วน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตลำไยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่วนจิราวรรณ เลิศคุณลักษณ์ (2555, น.52) พบว่าเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่องการจัดการสุขลักษณะสวนหลังสอบเพิ่มส่วนสรุป บทที่ 2 ดังตัวอย่างนี้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งผู้วิจัยนำไปกำหนดกรอบแนวคิด การวิจัย ดังนี้

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
3. สภาพการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. สภาพการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลำปาง จังหวัดตาก” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการศึกษา โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2561-2563 ในเขตพื้นที่อำเภอลำปาง จังหวัดตาก จำนวน 363 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากประชากร 363 ราย ในเขตพื้นที่อำเภอลำปาง จังหวัดตาก ใช้สูตรการคำนวณตามวิธีการของ Yamane (ปธานสุวรรณมงคล, 2561, น. 21) ที่ความเชื่อมั่น 0.05 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1+Ne^2} \quad \text{เมื่อ } n = \text{กลุ่มตัวอย่าง}$$

$N = \text{จำนวนประชากรทั้งหมด}$

$$n = \frac{363}{1+363(0.05)^2}$$

$e = \text{ความเชื่อมั่น } 0.05$

$$n = 190.30 \text{ หรือ } 191$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ 191 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.62 ของประชากรทั้งหมด

1.2.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ โดยเลือกเกษตรกรผู้ปลูกผู้ปลูกลำไย ที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2561-2563 ในเขตพื้นที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ตามสัดส่วนของเกษตรกรซึ่งแยกเป็นรายกลุ่มได้ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1. บ้านเด่นวัว	69	36
2. บ้านหนองปลาไหล	59	31
3. บ้านใหม่เสรีธรรม	74	39
4. บ้านนาโบสถ์	56	30
5. บ้านนาแพะ	33	17
6. บ้านคลองเชียงทอง	72	38
รวม	363	191

1.2.3 การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากรายชื่อเกษตรกรในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนที่ได้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 191 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชนิดของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกำหนดคำถาม มีคำตอบให้เลือก โดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเพศ อายุ จำนวนสมาชิกครัวเรือน ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย จำนวนแรงงานใน ครัวเรือน ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย ปริมาณผลผลิตลำไย ราคาผลผลิตลำไย ต้นทุนการผลิตลำไย รายได้ จากผลผลิตลำไย และแหล่งทุนในการผลิตลำไย

ตอนที่ 2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตามเกณฑ์ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ หลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล กำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบถูกหรือผิด โดย กำหนดเกณฑ์และความหมาย ดังนี้

0	หมายถึง	ตอบผิดจากเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
1	หมายถึง	ตอบถูกตามเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นคำถาม เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีตามเกณฑ์ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการ สุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การ จัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การ จัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและ การจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์และความหมาย ดังนี้

0	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติ
1	หมายถึง	ปฏิบัติ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตามเกณฑ์ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การ จัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ หลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์และความหมาย ดังนี้

1	หมายถึง	มีปัญหา น้อยที่สุด
2	หมายถึง	มีปัญหา น้อย
3	หมายถึง	มีปัญหา ปานกลาง
4	หมายถึง	มีปัญหา มาก
5	หมายถึง	มีปัญหา มากที่สุด

4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตามเกณฑ์ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์และความหมาย ดังนี้

1	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
2	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
3	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
5	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และความต้องการวิธีการส่งเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตามเกณฑ์ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์และความหมาย ดังนี้

1	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด
2	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
3	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง

4	หมายถึง	มีความต้องการมาก
5	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด

2) *ความต้องการวิธีการส่งเสริม* เป็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการ 3 วิธี ได้แก่ วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน โดยกำหนดเกณฑ์และความหมาย ดังนี้

1	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด
2	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
3	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
4	หมายถึง	มีความต้องการมาก
5	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด

2.3 การสร้างและตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือ

2.3.1 *การสร้างแบบสัมภาษณ์* ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 *การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา* ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำไปทดสอบความเชื่อมั่นต่อไป

2.3.3 *การตรวจสอบความเชื่อถือได้* ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มประชากรของงานวิจัยฉบับนี้ จำนวน 30 ราย จากนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของ Cronbach's Alpha โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์แต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ค่า Cronbach's Alpha = 0.941

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ค่า Cronbach's Alpha = 0.791

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ค่า Cronbach's Alpha = 0.797

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างไว้จำนวน 191 ราย ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม 2563 ตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ มีการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 จัดทำแผนออกจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากคณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยแต่ละกลุ่มในการประสานงานและนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสัมภาษณ์

3.1.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสัมภาษณ์ เช่น แบบสัมภาษณ์ ปากกา เป็นต้น

3.1.3 สัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกร โดยถามข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 191 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.0

3.2 ขั้นตอนการ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กำลังศึกษาปริญญาโทด้านการส่งเสริมการเกษตร การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเป็นกันเองกับเกษตรกร

3.2.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไย

3.2.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้พัฒนาขึ้น ตามลำดับคำถามที่ได้กำหนดไว้และบันทึกข้อมูลคำตอบทุกข้อ เก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน จำนวน 191 ราย หรือร้อยละ 100.0

3.3 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.3.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างก่อนสิ้นสุดการสัมภาษณ์

3.3.2 กล่าวขอบคุณ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดทำรหัสการบันทึกข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

4.2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking)

ระดับความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เป็นแบบเลือกตอบ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน มีเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนแต่ละด้าน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 0-5 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนระหว่าง 6-10 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย
คะแนนระหว่าง 11-15 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 16-20 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับดี
คะแนนระหว่าง 21-25 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับดีที่สุด

4.3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking)

ระดับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เป็นแบบเลือกตอบ ตอบปฏิบัติได้ 1 คะแนน ตอบไม่ปฏิบัติได้ 0 คะแนน มีเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนแต่ละด้าน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 0-6 คะแนน	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด
คะแนนระหว่าง 7-12 คะแนน	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
คะแนนระหว่าง 13-18 คะแนน	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 19-24 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

คะแนนระหว่าง 25-30 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4.4 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมิน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

4.5 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมิน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4.6 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมิน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	มีความต้องการในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	มีความต้องการในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	มีความต้องการในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง “ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก” เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 ราย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์การปลูกลำไย ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพสังคม

	n = 191	
สภาพสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	93	48.7
หญิง	98	51.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 191		
สภาพสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	28	14.6
41-50	58	30.4
51-60	65	34.0
62-70	33	17.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	7	3.7
ค่าต่ำสุด = 26 ปี ค่าสูงสุด = 82 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 52.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.522		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	144	75.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	30	15.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	12	6.3
ปริญญาตรี	1	0.5
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.5
อื่น ๆ (ไม่ได้รับการศึกษา)	3	1.6
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1	8	4.2
2-3	72	37.7
4-5	83	43.4
6-7	25	13.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 8	3	1.6
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 8 คน		
ค่าเฉลี่ย = 3.86 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.520		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 191

สภาพสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประสบการณ์การปลูกกล้วย (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	12	6.3
6-10	61	31.9
11-15	69	36.1
16-20	24	12.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	25	13.1
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 40 ค่าเฉลี่ย = 13.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.782		

จากตารางที่ 4.1 สภาพสังคม ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.3 เป็นเพศหญิง รองลงมาร้อยละ 48.7 เป็นเพศชาย ตามลำดับ

อายุ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.4 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 17.3 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 14.6 มีอายุน้อยกว่า หรือเท่ากับ 40 ปี และร้อยละ 3.7 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 26 ปี และมีอายุสูงสุด 82 ปี อายุเฉลี่ย 52.17 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.522

ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 15.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 1.6 ไม่ได้รับการศึกษา และร้อยละ 0.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน รองลงมาร้อยละ 37.7 มีสมาชิกในครัวเรือน 2-3 คน ร้อยละ 13.1 มีสมาชิกในครัวเรือน 6-7 คน ร้อยละ 4.2 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 คน และร้อยละ 1.6 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 8 คน ตามลำดับ โดยมีสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 8 คน และมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.86 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.520

ประสบการณ์การปลูกลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.1 มีประสบการณ์การปลูกลำไยระหว่าง 11-15 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.9 มีประสบการณ์การปลูกลำไยระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 13.1 มีประสบการณ์การปลูกลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี ร้อยละ 12.6 มีประสบการณ์การปลูกลำไยระหว่าง 16-20 ปี และร้อยละ 6.3 มีประสบการณ์การปลูกลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์การปลูกลำไย ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 40 ปี และประสบการณ์การปลูกลำไย เฉลี่ย 13.32 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.782

1.2 สภาพเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้ศึกษาจำนวนแรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย ปริมาณผลผลิตลำไย ราคาผลผลิตลำไย ต้นทุนการผลิตลำไย รายได้จากผลผลิตลำไย และแหล่งทุนในการผลิตลำไย ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพเศรษฐกิจ

n = 191		
สภาพเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	22	11.5
2	92	48.2
3	49	25.7
4	23	12.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	5	2.6
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 7 คน ค่าเฉลี่ย = 2.47 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.978		
ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	46	24.1
6-10	85	44.5
11-15	38	19.9
16-20	13	6.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	9	4.7
ค่าต่ำสุด = 0.75 ไร่ ค่าสูงสุด = 26 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 9.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.327		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 183		
สภาพเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ปริมาณผลผลิตลำไย (ตัน/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.99	66	34.6
1-2	106	55.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 2.01	19	9.9
ค่าต่ำสุด = 0.4 ตัน ค่าสูงสุด = 6 ตัน ค่าเฉลี่ย = 1.36 ตัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.889		
ราคาผลผลิตลำไย (บาท/กิโลกรัม)		
15	4	2.1
22	114	59.7
25	73	38.2
ค่าต่ำสุด = 15 บาท/กิโลกรัม ค่าสูงสุด = 25 บาท/กิโลกรัม ค่าเฉลี่ย = 23 บาท/กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.867		
ต้นทุนการผลิตลำไย (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	29	15.2
10,001-15,000	68	35.6
15,001-20,000	63	33.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001	31	16.2
ค่าต่ำสุด = 8,500 บาท ค่าสูงสุด = 35,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 17,128.94 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.096		
รายได้จากผลผลิตลำไย (บาทต่อไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	5	2.6
10,001-25,000	105	55.0
25,001-50,000	62	32.5
50,001-75,000	13	6.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 75,001	6	3.1
ค่าต่ำสุด = 4,000 บาทต่อไร่ ค่าสูงสุด = 150,000 บาทต่อไร่ ค่าเฉลี่ย = 31,437.25 บาทต่อไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.172		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แหล่งเงินทุน		
ตนเอง	26	13.6
ตนเองและกู้ยืม	154	80.6
กู้ยืมทั้งหมด	11	5.8

จากตารางที่ 4.2 สภาพเศรษฐกิจ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.2 มีจำนวนแรงงาน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 25.7 มีจำนวนแรงงาน 3 คน ร้อยละ 12.0 มีจำนวนแรงงาน 4 คน ร้อยละ 11.5 มีจำนวนแรงงาน 1 คน และร้อยละ 2.6 มีจำนวนแรงงานมากกว่าหรือเท่ากับ 5 คน โดยมีจำนวนแรงงาน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 7 คน และมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.47 คน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.978

พื้นที่ปลูกลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.5 มีพื้นที่ปลูกลำไย 6-10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 24.1 มีพื้นที่ปลูกลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ร้อยละ 19.9 มีพื้นที่ปลูกลำไย 11-15 ไร่ ร้อยละ 6.8 มีพื้นที่ปลูกลำไย 16-20 ไร่ และร้อยละ 4.7 มีพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกลำไย ต่ำสุด 0.75 ไร่ สูงสุด 26 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ย 9.64 ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.327

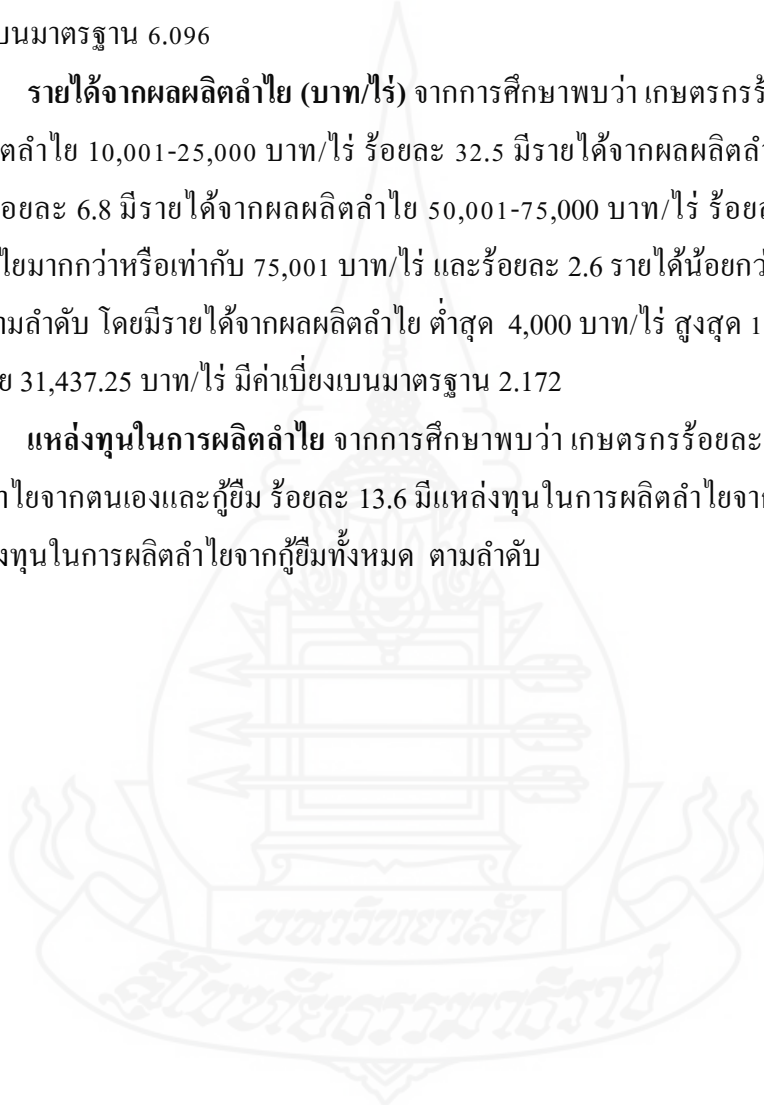
ปริมาณผลผลิตลำไย (ตัน/ไร่) ของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.5 มีปริมาณผลผลิต 1-2 ตัน/ไร่ รองลงมา ร้อยละ 34.6 มีปริมาณผลผลิตน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.99 ตัน/ไร่ และร้อยละ 9.9 มีปริมาณผลผลิตมากกว่าหรือเท่ากับ 2.01 ตัน/ไร่ ตามลำดับ โดยปริมาณผลผลิตของเกษตรกร ต่ำสุด 0.4 ตัน/ไร่ สูงสุด 6 ตัน/ไร่ และมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 1.36 ตัน/ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.889

ราคาผลผลิตลำไย (บาท/กิโลกรัม) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.7 ขายผลผลิตลำไยราคา 22 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 38.2 ขายผลผลิตลำไยราคา 25 บาท/กิโลกรัม และร้อยละ 2.1 ขายผลผลิตลำไยราคา 15 บาท/กิโลกรัม โดยเกษตรกรขายผลผลิตลำไย ต่ำสุดราคา 15 บาท/กิโลกรัม และขายผลผลิตลำไยสูงสุดราคา 25 บาท/กิโลกรัม ราคาผลผลิตลำไย เฉลี่ย 23.00 บาท/กิโลกรัม มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.867

ต้นทุนการผลิตลำไย (บาท/ไร่) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.6 มีต้นทุนการผลิตลำไย 10,001-15,000 บาท/ไร่ รองลงมาร้อยละ 33.0 มีต้นทุนการผลิตลำไย 15,001-20,000 บาท/ไร่ ร้อยละ 16.2 มีต้นทุนการผลิตลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 บาท/ไร่ และร้อยละ 15.2 มีต้นทุนการผลิตลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท/ไร่ โดยต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกรต่ำสุด 8,500 บาท/ไร่ สูงสุด 35,000 บาท/ไร่ และมีต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ย 17,128.94 บาท/ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.096

รายได้จากผลผลิตลำไย (บาท/ไร่) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.0 มีรายได้จากผลผลิตลำไย 10,001-25,000 บาท/ไร่ ร้อยละ 32.5 มีรายได้จากผลผลิตลำไย 25,001-50,000 บาท/ไร่ ร้อยละ 6.8 มีรายได้จากผลผลิตลำไย 50,001-75,000 บาท/ไร่ ร้อยละ 3.1 มีรายได้จากผลผลิตลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 75,001 บาท/ไร่ และร้อยละ 2.6 รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท/ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายได้จากผลผลิตลำไยต่ำสุด 4,000 บาท/ไร่ สูงสุด 150,000 บาท/ไร่ และรายได้เฉลี่ย 31,437.25 บาท/ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.172

แหล่งทุนในการผลิตลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.6 มีแหล่งทุนในการผลิตลำไยจากตนเองและกู้ยืม ร้อยละ 13.6 มีแหล่งทุนในการผลิตลำไยจากตนเอง และร้อยละ 5.8 มีแหล่งทุนในการผลิตลำไยจากกู้ยืมทั้งหมด ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ประกอบด้วย 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ค่าเฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
		(ราย)	ละ	
n = 191				
1. การจัดการสุขลักษณะสวน				
1) พื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล	ถูก	185	96.9	4
2) น้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก	ถูก	186	97.4	3
3) สามารถเก็บสารเคมีในที่พักอาศัยหรือสถานที่ที่สะดวกต่อการใช้งาน (คำตอบที่ถูก คือ แยกสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ให้อยู่ใกล้ที่พักอาศัย และสถานที่ประกอบอาหาร)	ผิด	32	16.8	7
4) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากหรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร	ถูก	189	99.0	2
5) ต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง	ถูก	191	100.0	1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี	คำเฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
n = 191				
6) การกำจัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทำได้โดยเผา ทำลาย (คำตอบที่ถูกต้อง คือ ทิ้งในสถานที่ที่จัดสำหรับทิ้ง ภาชนะบรรจุสารเคมีโดยเฉพาะ หรือทำลายโดยการ ฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ ห้ามเผาทำลาย)	ผิด	98	51.3	6
7) นำกิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายที่ตัดทิ้งมา คลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นได้ (คำตอบที่ถูกต้อง คือ ไม่นำกิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้า ทำลายมาคลุมโคนต้น)	ผิด	105	55.0	5
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร				
1) ต้องเก็บอุปกรณ์การเกษตรรวมกับอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อลดการใช้พื้นที่ (คำตอบที่ถูกต้อง คือ สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์และ เครื่องมือการเกษตร ควรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่าย ต่อการนำไปใช้งาน)	ผิด	134	70.2	3
2) ต้องตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ก่อนนำออกไปใช้งาน	ถูก	188	98.4	2
3) ต้องทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์ การเกษตรทุกครั้งก่อนและหลังใช้งานเสร็จ	ถูก	189	99.0	1
3. การจัดการปัจจัยการผลิต				
1) ต้องจัดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต	ถูก	188	98.4	1
2) ต้องจัดทำบัญชีรายการ และปริมาณที่ใช้ปัจจัย การผลิต	ถูก	185	96.9	2
3) ต้องจัดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต	ถูก	174	91.1	3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี	คำเฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
n = 191				
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต				
1) หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องเตรียมความพร้อมของต้นลำไย	ถูก	187	97.9	1
2) เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากไม่ควรตัดแต่ง ข้อผล (คำตอบที่ถูก คือ ควรมีการตัดแต่งข้อผลเพื่อให้ ได้ผลลำไยสมบูรณ์ และมีขนาดสม่ำเสมอ)	ผิด	103	53.9	4
3) ศัตรูที่สำคัญในระยะดอกบาน ได้แก่ มวนลำไย	ถูก	149	78.0	3
4) ต้องมีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูลำไย หาก พบการเข้าทำลายให้ป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร และตรวจสอบผลการป้องกัน กำจัด	ถูก	187	97.9	1
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการ เก็บเกี่ยวในสวน				
1) มีวัสดุปูรองพื้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่ง ที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน	ถูก	172	90.1	2
2) ควรเก็บเกี่ยวลำไยเมื่อราคาสูง (คำตอบที่ถูก คือ เก็บเกี่ยวลำไยเมื่อแก่ได้ที่)	ผิด	191	100.0	1
3) ควรเก็บเกี่ยวลำไยด้วยความระมัดระวัง และให้มี ใบติดข้อผลไปด้วย	ถูก	172	90.1	2
6. การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผล ด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ				
1) หากพบว่ายังมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่า ขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก	ถูก	182	95.3	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ค่าเฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
2) ตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกข้อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก	ถูก	187	97.9	1
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล				
1) ต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย และการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน	ถูก	188	98.4	1
2) ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง สามารถบันทึกข้อมูลรวมกันโดยไม่ต้องแยกรายแปลง (คำตอบที่ถูก คือ กรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง)	ผิด	52	27.2	3
3) เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดีอย่างน้อย 1 ปี (คำตอบที่ถูก คือ เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 3 ปี)	ผิด	58	30.4	2

จากตารางที่ 4.3 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า

1) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการสุขลักษณะสวน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง รองลงมาร้อยละ 99.0 ตอบถูกต้อง เรื่องใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากหรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 97.4 ตอบถูกต้อง เรื่องน้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก ร้อยละ 96.9 ตอบถูกต้อง เรื่องพื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล ร้อยละ 55.0 ตอบถูกต้อง เรื่องนำกิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายที่ตัดทิ้งมาคลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นได้ ร้อยละ 51.3 ตอบถูกต้อง เรื่องการกำจัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทำได้โดย

เผาทำลาย ร้อยละ 16.8 ตอบถูกต้อง เรื่องสามารถเก็บสารเคมีในที่พักอาศัยหรือสถานที่ที่สะดวกต่อการใช้งานได้ ตามลำดับ

2) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 99.0 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้งก่อนและหลังใช้งานเสร็จ รองลงมาร้อยละ 98.4 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรก่อนนำออกไปใช้งาน และร้อยละ 70.2 เรื่องต้องเก็บอุปกรณ์การเกษตรรวมกับอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อลดการใช้พื้นที่ตอบถูกต้อง เรื่อง ตามลำดับ

3) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.4 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องจดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต รองลงมาร้อยละ 96.9 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องจัดทำบัญชีรายการ และปริมาณที่ใช้ปัจจัยการผลิต และร้อยละ 91.1 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องจดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต ตามลำดับ

4) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.9 ตอบถูกต้อง เรื่องหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องเตรียมความพร้อมของต้นลำไย และเรื่องต้องมีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูลำไย หากพบการเข้าทำลายให้ป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และตรวจสอบผลการป้องกันกำจัด รองลงมาร้อยละ 78.0 ตอบถูกต้อง เรื่องศัตรูที่ลำไยในระชยะดอกบาน ได้แก่ มวนลำไย และร้อยละ 53.9 ตอบถูกต้อง เรื่องเพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากไม่ควรตัดแต่งช่อผล ตามลำดับ

5) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ตอบถูกต้อง เรื่องควรเก็บเกี่ยวลำไยเมื่อราคาสูง รองลงมาร้อยละ 90.1 ตอบถูกต้อง เรื่องมีวัสดุรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน และเรื่องควรเก็บเกี่ยวลำไยด้วยความระมัดระวัง และให้มีใบติดช่อผลไปด้วย ตามลำดับ

6) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลผลิตด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.9 ตอบถูกต้อง เรื่องตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก และร้อยละ 95.3 ตอบถูกต้อง เรื่องหากพบว่ายังมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก ตามลำดับ

7) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.4 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย และการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน รองลงมา ร้อยละ 30.4 ตอบถูกต้อง เรื่องเก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 1 ปี และร้อยละ 27.2 ตอบถูกต้อง เรื่องในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง สามารถบันทึกข้อมูลรวมกันโดยไม่ต้องแยกรายแปลง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 191			
ระดับความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	จำนวน คนที่ตอบถูก	ร้อยละ	อันดับ
ความรู้ 0-5 คะแนน (ระดับน้อยที่สุด)	-	-	-
ความรู้ 6-10 คะแนน (ระดับน้อย)	-	-	-
ความรู้ 11-15 คะแนน (ระดับปานกลาง)	1	0.5	3
ความรู้ 16-20 คะแนน (ระดับดี)	102	53.4	1
ความรู้ 21-25 คะแนน (ระดับดีที่สุด)	88	46.1	2
ต่ำสุด = 13 ข้อ สูงสุด = 24 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 20.27 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.410			

จากตารางที่ 4.4 ระดับความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.4 มีความรู้ในระดับดี โดยมีคะแนนความรู้อยู่ระหว่าง 16-20 คะแนน รองลงมา ร้อยละ 46.1 เกษตรกรมีความรู้ในระดับดีที่สุด มีความรู้อยู่ระหว่าง 21-25 คะแนน และร้อยละ 0.5 เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความรู้อยู่ระหว่าง 11-15 คะแนน โดยความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร สูงสุด 24 คะแนน และต่ำสุด 13 คะแนน และระดับความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เฉลี่ย 20.27 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.410 คะแนน

ตอนที่ 3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การศึกษากาการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
n = 191			
1. การจัดการสุขลักษณะสวน			
1) พื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล	187	97.9	11
2) ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างดินส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง	176	92.1	27
3) น้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก	187	97.9	11
4) ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง	51	26.7	30
5) เก็บสารเคมีในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ มีอากาศถ่ายเทสะดวก และไม่อยู่ใกล้ที่พักอาศัยและสถานที่ประกอบอาหาร	188	98.4	15

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 191

การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
6) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลาก หรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และสวม อุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง	190	99.5	5
7) ทิ้งภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายในสถานที่ที่จัดสำหรับทิ้ง หรือทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ	172	90.1	22
8) กิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอก แปลงปลูก	191	100.0	1
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร			
1) สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์เป็นสัดส่วน ง่ายต่อการ นำไปใช้งาน	189	99.0	13
2) ตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรก่อน นำออกไปใช้	190	99.5	5
3) ทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้ง ก่อนและหลังใช้งานเสร็จ	191	100.0	1
3. การจัดการปัจจัยการผลิต			
1) จัดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต	144	75.4	23
2) จัดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต	65	34.0	29
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต			
1) เตรียมความพร้อมดินหลังการเก็บเกี่ยว	190	99.5	5
2) ควบคุมปริมาณดอกและผลเพื่อให้ผลลำไยในแต่ละช่อมี ขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ	185	96.9	19
3) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้สอดคล้องกับศัตรูลำไย ที่สำรวจพบ และตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย	189	99.0	13
4) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มีเลขทะเบียนวัตถุ อันตราย	190	99.5	5

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 191

การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน			
1) มีวัสดุรองพื้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน	184	96.3	20
2) เก็บเกี่ยวลำไยเมื่อแก่ได้ที่	190	99.5	5
3) รวบรวมช่อผลลำไยที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ภาชนะบรรจุที่สะอาด	190	99.5	5
4) คัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหาย หรือมีตำหนิจากศัตรูลำไย	190	99.5	5
5) ขนส่งลำไยไปยังจุดรวบรวมสินค้าด้วยความระมัดระวัง	191	100.0	1
6. การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ			
1) หากพบว่ายังมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก	188	98.4	15
2) ตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก	191	100.0	1
3) เรียงช่อผลที่ผ่านการตรวจสอบการคละปนแล้วในภาชนะบรรจุ หรือบนวัสดุสะอาดสำหรับรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน	190	99.5	5
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล			
1) จัดบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย	124	64.9	24
2) จัดบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน	122	63.9	25
3) จัดทำบันทึกข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุลำไย	94	49.2	27

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 191

การผลิตรายตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร	การปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
4) ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึก ข้อมูลเป็นรายแปลง	78	40.8	28
5) เก็บรักษาสวนที่ข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับกรปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 3 ปี	104	54.5	26

จากตารางที่ 4.5 การผลิตรายตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า

1) การจัดการสุขลักษณะสวน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีการปฏิบัติกึ่งพีชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก รองลงมา ร้อยละ 99.5 ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากหรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และสวมอุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง ร้อยละ 98.4 เก็บสารเคมีในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ มีอากาศถ่ายเทสะดวก และไม่อยู่ใกล้ที่พักอาศัยและสถานที่ประกอบอาหาร ร้อยละ 97.9 พื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล และน้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก ร้อยละ 92.1 ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างดินส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง ร้อยละ 90.1 ทิ้งภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายในสถานที่ที่จัดสำหรับทิ้ง หรือทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ และร้อยละ 26.7 ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้งตามลำดับ

2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีการปฏิบัติทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้งก่อนและหลังใช้งานเสร็จ รองลงมา ร้อยละ 99.5 ตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรก่อนนำไปใช้ และร้อยละ 99.0 สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์เป็นสัดส่วน ง่ายต่อการนำไปใช้งาน ตามลำดับ

3) การจัดการปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 75.4 มีการปฏิบัติจดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต และร้อยละ 34.0 จดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต ตามลำดับ

4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 99.5 มีการปฏิบัติเตรียมความพร้อมบูรณต้นหลังการเก็บเกี่ยว และใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มีเลขทะเบียนวัตถุอันตรายรองลงมาร้อยละ 99.0 ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้สอดคล้องกับศัตรูลำไยที่สำรวจพบ และตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย ร้อยละ 96.9 ควบคุมปริมาณดอกและผลเพื่อให้ผลลำไยในแต่ละช่อมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ ตามลำดับ

5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีการปฏิบัติขนส่งลำไยไปยังจุดรวบรวมสินค้าด้วยความระมัดระวัง รองลงมาร้อยละ 99.5 เก็บเกี่ยวลำไยเมื่อแก่ได้ที่ รวบรวมช่อผลลำไยที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ภาชนะบรรจุที่สะอาด และคัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหาย หรือมีตำหนิจากศัตรูลำไย และร้อยละ 96.3 มีวัสดุปูรองพื้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน ตามลำดับ

6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก รองลงมาร้อยละ 99.5 เรียงช่อผลที่ผ่านการตรวจสอบการคลาปนแล้วในภาชนะบรรจุ หรือบนวัสดุสะอาดสำหรับรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน และร้อยละ 98.4 หากพบว่ายังมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อต้องตัดผลนั้นออก ตามลำดับ

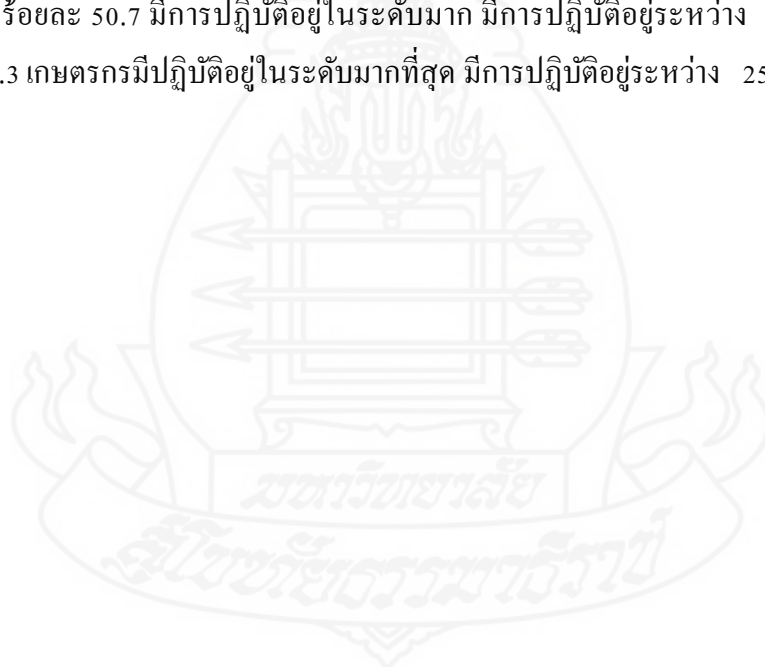
7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 64.9 มีการปฏิบัติจดบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย รองลงมาร้อยละ 63.9 จดบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน ร้อยละ 54.5 เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 3 ปี ร้อยละ 49.2 จัดทำบันทึกข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุลำไย และร้อยละ 40.8 ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ระดับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 191

จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	จำนวน คนที่ปฏิบัติ	ร้อยละ	อันดับ
ปฏิบัติ 0-6 คะแนน (ระดับน้อยที่สุด)	-	-	-
ปฏิบัติ 7-12 คะแนน (ระดับน้อย)	-	-	-
ปฏิบัติ 13-18 คะแนน (ระดับปานกลาง)	-	-	-
ปฏิบัติ 19-24 คะแนน (ระดับมาก)	97	50.7	1
ปฏิบัติ 25-30 คะแนน (ระดับมากที่สุด)	94	49.3	2
ต่ำสุด = 19 ข้อ คะแนนสูงสุด = 30 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 24.53 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.637 ข้อ			

จากตารางที่ 4.6 ระดับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 50.7 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ระหว่าง 19-24 คะแนน และร้อยละ 49.3 เกษตรกรมีปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการปฏิบัติอยู่ระหว่าง 25-30 คะแนน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.7 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร						2.18 (0.984)	น้อย	
1. ปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน						2.29 (1.003)	น้อย	(3)
1) การจัดทำข้อมูลประจำแปลงมีความยุ่งยาก ซับซ้อน	53 (27.8)	41 (21.5)	65 (34.0)	13 (6.8)	19 (9.9)	2.50 (1.243)	น้อย	2
2) ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน	68 (35.6)	31 (16.2)	49 (25.7)	31 (16.2)	12 (6.3)	2.41 (1.290)	น้อย	3
3) ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างน้ำ	46 (24.1)	26 (13.6)	75 (39.3)	35 (18.3)	9 (4.7)	2.66 (1.167)	น้อย	1
4) ไม่มีสถานที่เก็บสารเคมี	91 (47.6)	37 (19.4)	45 (23.6)	16 (8.4)	2 (1.0)	1.96 (1.070)	น้อย	5
5) ขาดความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร	95 (49.7)	22 (11.5)	54 (28.4)	18 (9.4)	2 (1.0)	2.01 (1.122)	น้อย	4

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. ปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร						1.96	น้อย	(7)
						(1.073)		
1) ไม่มีสถานที่เก็บรักษา อุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน	102 (53.4)	24 (12.6)	44 (23.0)	18 (9.4)	3 (1.6)	1.93 (1.133)	น้อย	2
2) ขาดทักษะในการตรวจ สภาพ และ ซ่อมแซม เครื่องมือ อุปกรณ์ การเกษตร	93 (48.7)	26 (13.6)	54 (28.3)	17 (8.9)	1 (0.5)	1.99 (1.086)	น้อย ที่สุด	1
3. ปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต						2.46	น้อย	(1)
						(1.150)		
1) มีความยุ่งยากในการจด บันทึกการใช้ปัจจัยการผลิต	65 (34.0)	16 (8.4)	78 (40.8)	28 (14.7)	4 (2.1)	2.42 (1.162)	น้อย	2
2) มีความยุ่งยากในการจด บันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัย การผลิต	63 (33.0)	15 (7.9)	73 (38.2)	36 (18.8)	4 (2.1)	2.49 (1.192)	น้อย	1
4. ปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต						2.01	น้อย	(6)
						(1.076)		
1) ขาดความรู้และทักษะใน การตัดแต่งข้อผล	87 (45.5)	28 (14.7)	56 (29.3)	17 (8.9)	3 (1.6)	2.06 (1.117)	น้อย	1
2) ขาดความรู้การป้องกัน กำจัดศัตรูลำไย	100 (52.4)	20 (10.5)	50 (26.2)	21 (10.9)	-	1.96 (1.109)	น้อย	2

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
5. ปัญหาการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน						2.20 (0.992)	น้อย	(4)
1) ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยตามความ สุกแก่ได้ เนื่องจาก ขาดแคลนแรงงาน	62 (32.5)	19 (9.9)	95 (49.8)	13 (6.8)	2 (1.0)	2.34 (1.038)	น้อย	1
2) ขาดความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน	98 (51.3)	26 (13.6)	53 (27.8)	12 (6.3)	2 (1.0)	1.92 (1.066)	น้อย	2
6. ปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้อยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ						2.20 (1.208)	น้อย	(4)
1) สถานที่สำหรับคัดแยกผลผลิตคับแแถบ ไม่สามารถ การจัดวางผลิตผลเป็น สัดส่วน	90 (47.2)	35 (18.3)	42 (22.0)	19 (9.9)	5 (2.6)	2.03 (1.154)	น้อย	2
2) ผลิตผลที่ด้อยคุณภาพไม่ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ต่อได้	83 (43.5)	28 (14.7)	50 (26.2)	22 (11.5)	8 (4.1)	2.18 (1.228)	น้อย	1
7. ปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล						2.46 (1.173)	น้อย	(1)
1) ขาดความรู้เรื่องการบันทึกข้อมูลและการ จัดเก็บข้อมูล	91 (47.6)	28 (14.7)	49 (25.7)	21 (11.0)	2 (1.0)	2.03 (1.128)	น้อย	2
2) การบันทึกข้อมูลและ การจัดเก็บข้อมูลมีความ ยุ่งยาก ซับซ้อน	69 (36.2)	13 (6.8)	44 (23)	60 (31.4)	5 (2.6)	2.58 (1.327)	น้อย	1

จากตารางที่ 4.7 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า

1) **ปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน** ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.29) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน ในระดับน้อยทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.66) รองลงมา การจัดทำข้อมูลประจำแปลงมีความยุ่งยาก ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 2.50) ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน (ค่าเฉลี่ย 2.41) ขาดความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.01) และ ไม่มีสถานที่เก็บสารเคมี (ค่าเฉลี่ย 1.96) ตามลำดับ

2) **ปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร** ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.96) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ในระดับน้อยทั้ง ได้แก่ ขาดทักษะในการตรวจสภาพ และซ่อมแซมเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร (ค่าเฉลี่ย 1.99) และในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ไม่มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน (ค่าเฉลี่ย 1.93) ตามลำดับ

3) **ปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต** ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.46) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต ในระดับน้อย ทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ มีความยุ่งยากในการจดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.49) และมีความยุ่งยากในการจดบันทึกการใช้ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.42) ตามลำดับ

4) **ปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต** ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.01) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต ในระดับน้อยทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้และทักษะในการตัดแต่งช่อผล (ค่าเฉลี่ย 2.06) และขาดความรู้การป้องกันกำจัดศัตรูลำไย (ค่าเฉลี่ย 1.96) ตามลำดับ

5) **ปัญหาด้านการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน** ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.20) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน ในระดับน้อยทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยตามความสุกแก่ได้ เนื่องจากขาดแคลนแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 2.34) และขาดความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน (ค่าเฉลี่ย 1.92) ตามลำดับ

6) **ปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ** ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.20) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ ในระดับ

น้อยทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตที่ด้อยคุณภาพไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ (ค่าเฉลี่ย 2.18) และสถานที่สำหรับคัดแยกผลผลิตกับแคบ ไม่สามารถการจัดวางผลผลิตที่มีคุณภาพและด้อยคุณภาพเป็นสัดส่วน (ค่าเฉลี่ย 2.03) ตามลำดับ

7) ปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.03) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ในระดับน้อยทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลมีความยุ่งยาก ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 2.58) และขาดความรู้เรื่องการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.03) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปภาพรวมปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา			อันดับ
	Mean	S.D.	ความหมาย	
1. ปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน	2.29	1.003	น้อย	3
2. ปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร	1.96	1.073	น้อย	7
3. ปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต	2.46	1.150	น้อย	1
4. ปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต	2.01	1.076	น้อย	6
5. ปัญหาการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน	2.20	0.992	น้อย	4
6. ปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลผลิตด้อยคุณภาพกับผลผลิตคุณภาพ	2.20	1.208	น้อย	4
7. ปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	2.46	1.173	น้อย	1
รวม	2.18	0.984	น้อย	

จากตารางที่ 4.8 สรุปภาพรวมปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

สรุปโดยภาพรวม ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อยู่ในระดับน้อย ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต และปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.46) รองลงมา ปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน (ค่าเฉลี่ย 2.29) ปัญหาการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน และปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้อยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.20) ปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.01) และปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร (ค่าเฉลี่ย 1.96) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริม และ 2) ด้านวิธีการส่งเสริม ปรากฏผลดังตารางที่ 4.12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็นข้อเสนอแนะ	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
n = 191								
ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร						3.73	มาก	
1. ด้านการส่งเสริม						(0.909)		
1.1 การจัดการสุขลักษณะสวน						3.67	มาก	(2)
						(0.983)		
1) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่อง การจัดทำข้อมูลประจำแปลง ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลง	9	16	45	41	80	3.80	มาก	3
	(4.8)	(8.4)	(23.6)	(21.5)	(41.9)	(1.167)		
2) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง การเก็บตัวอย่างดินและตัวอย่างน้ำวิเคราะห์การปนเปื้อน	12	8	48	39	84	3.85	มาก	1
	(6.3)	(4.2)	(25.1)	(20.4)	(44.0)	(1.175)		
3) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต	11	10	49	43	78	3.81	มาก	2
	(5.8)	(5.2)	(25.7)	(22.5)	(40.8)	(1.159)		

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 191

ประเด็นข้อเสนอแนะ	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ ความรู้ เรื่อง วัตถุอันตราย ทางการเกษตร	18 (5.1)	19 (5.4)	88 (25.1)	142 (40.7)	83 (23.7)	3.72 (1.046)	มาก	4
1.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร						3.31 (1.061)	ปาน กลาง	5
เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ ความรู้เรื่อง การตรวจสภาพ และการซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร	27 (7.7)	24 (6.9)	166 (47.4)	79 (22.6)	54 (15.4)	3.31 (1.061)	ปาน กลาง	1
1.3 การจัดการปัจจัยการผลิต						3.50 (1.107)	มาก	3
เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ ความรู้เรื่อง การจัดทำ รายการปัจจัยการผลิตและ แหล่งที่มา	17 (4.8)	38 (10.9)	128 (36.6)	86 (24.6)	81 (23.1)	3.50 (1.107)	มาก	1
1.4 การจัดการในขั้นตอนการผลิต						3.80 (1.167)	มาก	1
1) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ ความรู้เรื่อง การจัดการ เพื่อให้ผลลำไยมีขนาดใหญ่ และสม่ำเสมอ	22 (6.3)	15 (4.3)	100 (28.6)	83 (23.7)	130 (37.1)	3.81 (1.167)	มาก	2
2) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ ความรู้เรื่อง การจัดการ ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจาก สารพิษตกค้าง	21 (6.0)	16 (4.8)	80 (22.6)	94 (26.9)	139 (39.7)	3.90 (1.158)	มาก	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็นข้อเสนอแนะ	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	n = 191							
3) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัด ศัตรูลำไย	17	28	84	109	112	3.77 (1.127)	มาก	3
1.5 การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน						3.39 (1.017)	ปาน กลาง	4
เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บ เกี่ยว	19	26	162	87	56	3.39 (1.017)	ปาน กลาง	
1.6 การจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับ ผลิตผลคุณภาพ						3.21 (1.318)	ปาน กลาง	6
เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่อง กระบวนการคัดแยกให้ได้ ผลิตผลที่มีคุณภาพและได้ มาตรฐาน	59	34	94	100	63	3.21 (1.318)	ปาน กลาง	
1.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล						3.13 (1.316)	ปาน กลาง	7
เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่อง การบันทึกและการจัดเก็บ ข้อมูล และติดตามให้ คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง	64	31	112	83	60	3.13 (1.316)	ปาน กลาง	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็นข้อเสนอแนะ	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. ด้านประเด็นวิธีการส่งเสริม						3.89	มาก	(1)
						(1.049)		
2.1 การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล						3.53	มาก	3
						(0.986)		
1) เจ้าหน้าที่ออกติดตาม การผลิตลำไยตามการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรอย่าง สม่ำเสมอ	21 (6.0)	20 (5.7)	120 (34.3)	66 (18.9)	123 (35.1)	3.71 (1.177)	มาก	1
2) เกษตรกรเข้ามาติดต่อรับ บริการการส่งเสริมที่ สำนักงานตามวัน และเวลา ราชการ	31 (98.9)	24 (6.8)	140 (40.0)	86 (24.6)	69 (19.7)	3.39 (1.143)	ปาน กลาง	3
3) เกษตรกรรับบริการการ ส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ทาง โทรศัพท์	25 (7.1)	22 (6.3)	108 (30.9)	88 (25.1)	107 (30.6)	3.66 (1.181)	มาก	2
2.2 การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล						3.97	มาก	2
						(1.126)		
1) เจ้าหน้าที่ควรจัดการ ประชุมกลุ่มเกี่ยวกับการ ผลิตลำไยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี เพื่อช่วย ในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ ต่างๆ	23 (6.5)	28 (8.0)	94 (26.9)	78 (22.3)	127 (36.3)	3.74 (1.216)	มาก	3

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็นข้อเสนอแนะ	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2) เจ้าหน้าที่ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	18 (5.1)	4 (1.1)	76 (21.7)	60 (17.1)	192 (55.0)	4.15 (1.120)	มาก	1
3) เจ้าหน้าที่ควรจัดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	16 (4.6)	24 (6.9)	62 (17.7)	62 (17.7)	186 (53.1)	4.08 (1.180)	มาก	2
2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน						4.02 (1.165)	มาก	1
1) เจ้าหน้าที่ควรจัดทำคู่มือการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้แก่เกษตรกร	16 (4.6)	10 (2.9)	76 (21.7)	54 (15.4)	194 (55.4)	4.14 (1.132)	มาก	1
2) เจ้าหน้าที่ควรจัดทำภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	24 (6.9)	42 (12.0)	62 (17.7)	50 (14.3)	172 (49.1)	3.87 (1.324)	มาก	3
3) เจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กสำนักงาน	16 (4.6)	28 (8.0)	66 (18.9)	60 (17.1)	180 (51.4)	4.03 (1.199)	มาก	2

จากตารางที่ 4.9 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า

1) *ด้านการส่งเสริม* ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า

(1) *การจัดการสุขลักษณะสวน* ในภาพรวม เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการจัดการสุขลักษณะสวน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง การเก็บตัวอย่างดินและตัวอย่างน้ำวิเคราะห์การปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 3.85) รองลงมา เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.81) เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่อง การจัดทำข้อมูลประจำแปลง ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.80) และเจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.72) ตามลำดับ

(2) *การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร* เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง คือ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการตรวจสภาพ และการซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.31)

(3) *การจัดการปัจจัยการผลิต* เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการจัดการปัจจัยการผลิต อยู่ในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา (ค่าเฉลี่ย 3.50)

(4) *การจัดการในขั้นตอนการผลิต* ในภาพรวม เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง (ค่าเฉลี่ย 3.90) รองลงมา เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการเพื่อให้ผลลำไยมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.81) และเจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการรักษา กำจัดศัตรูลำไย (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

(5) *การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน* เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน อยู่ในระดับปานกลาง คือ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.39)

(6) *การจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ* เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ

กับผลิตผลคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง คือ เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่องกระบวนการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.21)

(7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง คือ เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล และติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.13)

2) *ด้านวิธีการส่งเสริม* ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า

(1) *การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล* ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ออกติดตามการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.71) และเกษตรกรรับบริการการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 3.66) และข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ เกษตรกรเข้ามาติดต่อรับบริการการส่งเสริมที่สำนักงานตามวัน และเวลาดราชการ (ค่าเฉลี่ย 3.39) ตามลำดับ

(2) *การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล* ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 4.15) รองลงมา เจ้าหน้าที่ควรจัดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 4.08) และเจ้าหน้าที่ควรจัดการประชุมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อช่วยในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ตามลำดับ

(3) *การส่งเสริมแบบมวลชน* ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรจัดทำคู่มือการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้แก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.14) รองลงมา เจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กสำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 4.03) และเจ้าหน้าที่ควรจัดทำภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็นข้อเสนอแนะ	เห็นด้วยในระดับ			อันดับ
	Mean	S.D.	ความหมาย	
1. ด้านการส่งเสริม	3.67	0.983	มาก	2
1.1 การจัดการสุขลักษณะสวน	3.80	1.167	มาก	1
1.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์	3.31	1.061	ปานกลาง	5
การเกษตร				
1.3 การจัดการปัจจัยการผลิต	3.50	1.107	มาก	3
1.4 การจัดการในขั้นตอนการผลิต	3.80	1.167	มาก	1
1.5 การจัดการในการเก็บเกี่ยวและ	3.90		ปานกลาง	4
การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน				
1.6 การจัดการเพื่อควบคุมการคละ	3.21	1.318	ปานกลาง	6
ปนของผลิตผลต่อคุณภาพกับผลิตผล				
คุณภาพ				
1.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	3.13	1.316	ปานกลาง	7
2. ด้านประเด็นวิธีการส่งเสริม	3.89	1.049	มาก	1
2.1 การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล	3.53	0.986	มาก	3
2.2 การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล	3.97	1.126	มาก	2
2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน	4.02	1.165	มาก	1
รวม	3.49	0.888	มาก	

จากตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

สรุปโดยภาพรวม เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.89) และด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5.1 ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็นความรู้	ระดับความต้องการความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี						2.35	น้อย	
						(1.141)		
1. การจัดการสุขลักษณะสวน						2.55	น้อย	(2)
						(1.127)		
1) การให้ความรู้เรื่องการจัดทำข้อมูลประจำแปลงปลูกตามแบบบันทึกประจำแปลง	47 (24.6)	24 (12.6)	91 (47.6)	22 (11.5)	7 (3.7)	2.57 (1.093)	น้อย	1
2) การให้ความรู้ในการเก็บตัวอย่างดินส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบคุณภาพดินและการปนเปื้อน	50 (26.2)	38 (19.9)	58 (30.4)	39 (20.4)	6 (3.1)	2.54 (1.173)	น้อย	2
3) การให้ความรู้เรื่องน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต	67 (35.1)	12 (6.3)	65 (34.0)	39 (20.4)	8 (4.2)	2.52 (1.272)	น้อย	3
4) การให้ความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร	82 (43.0)	22 (11.5)	42 (22.0)	36 (18.8)	9 (4.7)	2.34 (1.319)	น้อย	1

n= 191

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็นความรู้	ระดับความต้องการความรู้ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	n= 191 อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร						2.28	น้อย	(5)
						(1.167)		
1) การให้ความรู้เรื่องการ จัดเก็บเครื่องมือและ อุปกรณ์การเกษตร	92 (48.2)	24 (12.6)	44 (23.0)	26 (13.6)	5 (2.6)	2.10 (1.221)	น้อย	2
2) การให้ความรู้เรื่องการ ตรวจสอบสภาพ และการซ่อม บำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ การเกษตร	68 (35.6)	44 (23.0)	49 (25.7)	23 (12.0)	7 (3.7)	2.25 (1.170)	น้อย	1
3. การจัดการปัจจัยการผลิต						2.35	น้อย	(3)
						(1.168)		
การให้ความรู้เรื่องการ จัดทำรายการปัจจัยการผลิต และแหล่งที่มา	73 (38.2)	26 (13.6)	54 (28.3)	28 (14.7)	10 (5.2)	2.35 (1.168)	น้อย	1
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต						2.73	ปาน	(1)
						(1.252)	กลาง	
1) การให้ความรู้เรื่องการ จัดการเพื่อให้ผลลำไยมี ขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ	43 (22.5)	18 (9.4)	70 (36.7)	46 (24.1)	14 (7.3)	2.84 (1.230)	ปาน กลาง	1
2) การให้ความรู้เรื่องการ จัดการผลผลิตลำไยที่ ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง	64 (33.5)	15 (7.9)	54 (28.3)	51 (26.7)	7 (3.6)	2.59 (1.294)	น้อย	2
3) การให้ความรู้เรื่องการ ป้องกันกำจัดศัตรูลำไย	71 (37.2)	15 (7.8)	46 (24.1)	43 (22.5)	16 (8.4)	2.57 (1.397)	น้อย	3

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n= 191

ประเด็นความรู้	ระดับความต้องการความรู้ (จำนวน /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน						2.22	น้อย	(7)
						(1.246)		
การให้ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	85	20	50	31	5	2.22	น้อย	1
	(44.5)	(10.5)	(26.2)	(16.2)	(2.6)	(1.246)		
6. การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ						2.31	น้อย	(4)
						(1.181)		
การให้ความรู้เรื่องกระบวนการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน	38	33	58	26	6	2.31	น้อย	1
	(35.6)	(17.3)	(30.4)	(13.6)	(3.1)	(1.181)		
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล						2.28	น้อย	(5)
						(1.245)		
การให้ความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	80	18	61	24	8	2.28	น้อย	1
	(41.9)	(9.4)	(31.9)	(12.6)	(4.2)	(1.245)		

จากตารางที่ 4.11 ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า

1) การจัดการสุขลักษณะสวน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.55) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการสุขลักษณะสวน ในระดับน้อยทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการจัดทำข้อมูลประจำแปลงปลูก ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลง และ (ค่าเฉลี่ย 2.57) รองลงมา การให้ความรู้ในการเก็บตัวอย่างดินส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตราย (ค่าเฉลี่ย 2.54) การให้ความรู้เรื่องน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.52) และการให้ความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร(ค่าเฉลี่ย 2.34) ตามลำดับ

2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ในระดับน้อยทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการตรวจสภาพ และการซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.25) และการให้ความรู้เรื่องการจัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.10) ตามลำดับ

3) การจัดการปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต ในระดับน้อย คือ การให้ความรู้เรื่องการจัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา (ค่าเฉลี่ย 2.35)

4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.73) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การให้ความรู้เรื่องการจัดการเพื่อให้ผลลำไยมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.84) และเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง (ค่าเฉลี่ย 2.59) และการให้ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย (ค่าเฉลี่ย 2.57) ตามลำดับ

5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน ในระดับน้อย คือ การให้ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.22)

6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ ในระดับน้อย คือ การให้ความรู้เรื่องกระบวนการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 2.31)

7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ในระดับน้อย คือ การให้ความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.28)

ตารางที่ 4.12 สรุปภาพรวมความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็นความรู้	ระดับของความต้องการความรู้			อันดับ
	Mean	S.D.	ความหมาย	
1. การจัดการสุขลักษณะสวน	2.55	1.127	น้อย	2
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร	2.28	1.167	น้อย	5
3. การจัดการปัจจัยการผลิต	2.35	1.168	น้อย	3
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต	2.73	1.252	ปานกลาง	1
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน	2.22	1.246	น้อย	7
6. การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ	2.31	1.181	น้อย	4
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	2.28	1.245	น้อย	5
รวม	2.35	1.141	น้อย	

จากตารางที่ 4.12 สรุปภาพรวมความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สรุปโดยภาพรวม ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ การจัดการในขั้นตอนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.73) และมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการสุขลักษณะสวน (ค่าเฉลี่ย 2.55) รองลงมา การจัดการปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.35) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.31) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.28) และการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน (ค่าเฉลี่ย 2.22) ตามลำดับ

5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการวิธีการส่งเสริม ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล 2) การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และ 3) การส่งเสริมแบบมวลชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.13 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน /ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
ความต้องการวิธีการส่งเสริม						3.49	มาก	
						(0.888)		
1. การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล						2.99	ปาน	(3)
						(0.897)	กลาง	
1) การเยี่ยมไรรู้มา และบ้าน ของเกษตรกร	34 (17.8)	21 (11.0)	52 (27.2)	52 (27.2)	32 (16.8)	3.14 (1.324)	ปาน	2
2) เกษตรกรผู้รับ การ ส่งเสริม มาติดต่อที่ สำนักงาน	44 (23.0)	16 (8.4)	71 (37.2)	38 (19.9)	22 (11.5)	2.88 (1.289)	ปาน	4
3) การติดต่อทางโทรศัพท์	35 (18.3)	23 (12.0)	69 (36.2)	39 (20.4)	25 (13.1)	2.98 (1.261)	ปาน	3
4) การติดต่อกันทาง จดหมายส่วนตัว	86 (45.0)	21 (11.0)	39 (20.4)	32 (16.8)	13 (6.8)	2.29 (1.364)	น้อย	5
5) การติดต่ออย่างไม่เป็น ทางการ เช่น การพบใน สถานที่ เช่น ตลาดนัด งาน เทศกาล รื่นเรียงต่าง ๆ งาน พิธีกรรมทางศาสนา	19 (9.9)	12 (6.3)	84 (44.0)	24 (12.6)	52 (27.2)	3.41 (1.231)	มาก	1

n= 191

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n= 191

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	2. การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล							
1) การประชุมกลุ่ม	13 (96.8)	10 (5.2)	46 (24.1)	55 (28.8)	67 (35.1)	3.80 (1.175)	มาก	4
2) การฝึกอบรม	12 (6.3)	10 (5.2)	43 (22.5)	52 (27.2)	74 (38.8)	3.87 (1.174)	มาก	3
3) การสาธิต	12 (6.3)	7 (3.7)	48 (25.1)	26 (13.6)	98 (51.3)	4.00 (1.218)	มาก	1
4) การศึกษาดูงานนอก สถานที่	17 (8.9)	5 (2.6)	42 (22.0)	26 (13.6)	101 (52.9)	3.99 (1.290)	มาก	2
3. การส่งเสริมแบบมวลชน						3.55 (1.108)	มาก	(2)
1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ เผยแพร่	10 (5.2)	19 (9.9)	46 (24.1)	58 (30.4)	58 (30.4)	3.71 (1.155)	มาก	2
2) ภาพโฆษณาหรือ โปสเตอร์	14 (7.3)	23 (12.0)	53 (27.7)	33 (17.3)	68 (35.7)	3.62 (1.280)	มาก	4
3) หนังสือพิมพ์	23 (12.0)	24 (12.6)	54 (28.3)	46 (22.5)	47 (24.6)	3.35 (1.305)	ปาน กลาง	7
4) วิทยู	18 (9.4)	31 (16.2)	53 (27.8)	41 (21.5)	48 (25.1)	3.37 (1.278)	ปาน กลาง	6
5) โทรทัศน์	17 (8.9)	18 (9.4)	67 (35.1)	44 (23.0)	45 (23.6)	3.43 (1.203)	มาก	5
6) ภาพยนตร์	33 (17.3)	33 (17.3)	51 (26.7)	20 (10.4)	54 (28.3)	3.15 (1.445)	ปาน กลาง	8

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n= 191

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
7) การจัดนิทรรศการ	15 (7.9)	14 (7.3)	59 (30.9)	35 (18.3)	68 (35.6)	3.66 (1.249)	มาก	3
8) สื่อออนไลน์	11 (5.7)	13 (6.8)	46 (24.1)	41 (21.5)	80 (41.9)	3.87 (1.200)	มาก	1

จากตารางที่ 4.13 ความต้องการวิธีการส่งเสริม พบว่า

1) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.99) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา (ค่าเฉลี่ย 3.41) และมีความต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การเยี่ยมไร่นา และบ้านของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.14) รองลงมา การติดต่อทางโทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 2.98) และเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 2.88) และมีความต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (ค่าเฉลี่ย 2.29) ตามลำดับ

2) การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ การสาธิต (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมาการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 3.99) การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.87) และการประชุมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ

3) การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.87) รองลงมาเอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 3.71) การจัดนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 3.66) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.62) และโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.43) และมีความต้องการการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ วิทยู (ค่าเฉลี่ย 3.37) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.35) และภาพยนตร์ (ค่าเฉลี่ย 3.15) ตามลำดับ

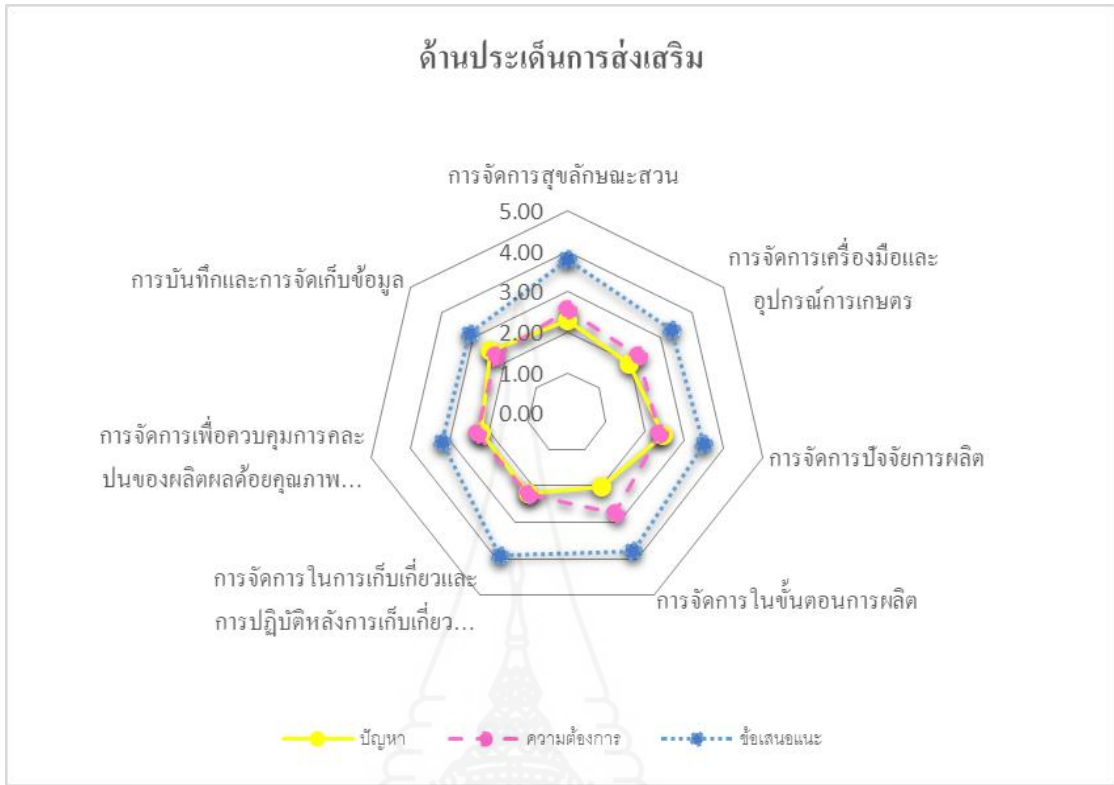
ตารางที่ 4.14 สรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริม

ประเด็นวิธีการส่งเสริม	ระดับของความต้องการวิธีการส่งเสริม			อันดับ
	Mean	S.D.	ความหมาย	
1. การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล	2.99	0.897	ปานกลาง	3
2. การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล	4.03	1.198	มาก	1
3. การส่งเสริมแบบมวลชน	3.55	1.108	มาก	2
รวม	3.49	0.888	มาก	

จากตารางที่ 4.14 สรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริม

สรุปโดยภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.03) และการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.55) และความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.99) ตามลำดับ

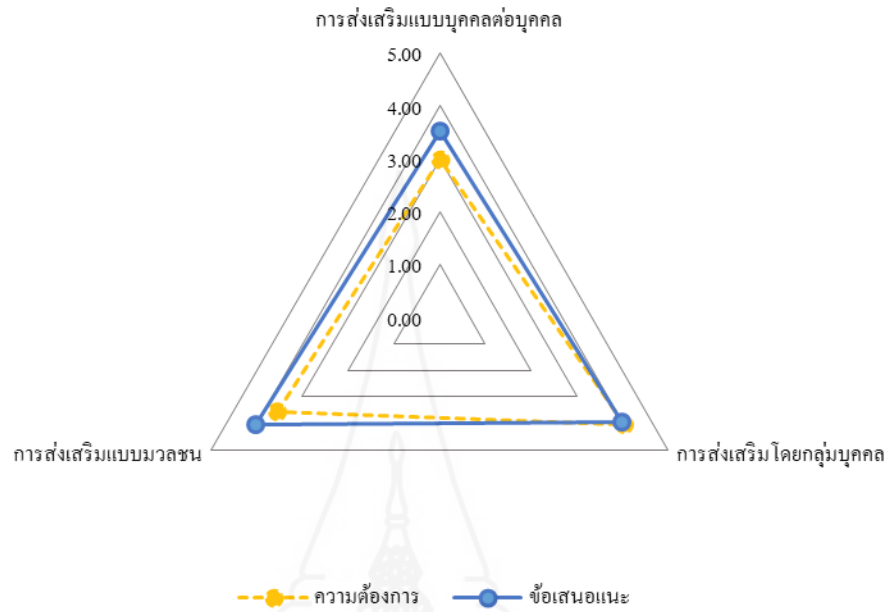
สรุปภาพรวมของปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ในด้านประเด็นการส่งเสริมและวิธีการส่งเสริมรายละเอียดดังภาพที่ 4.1-4.2 ดังนี้

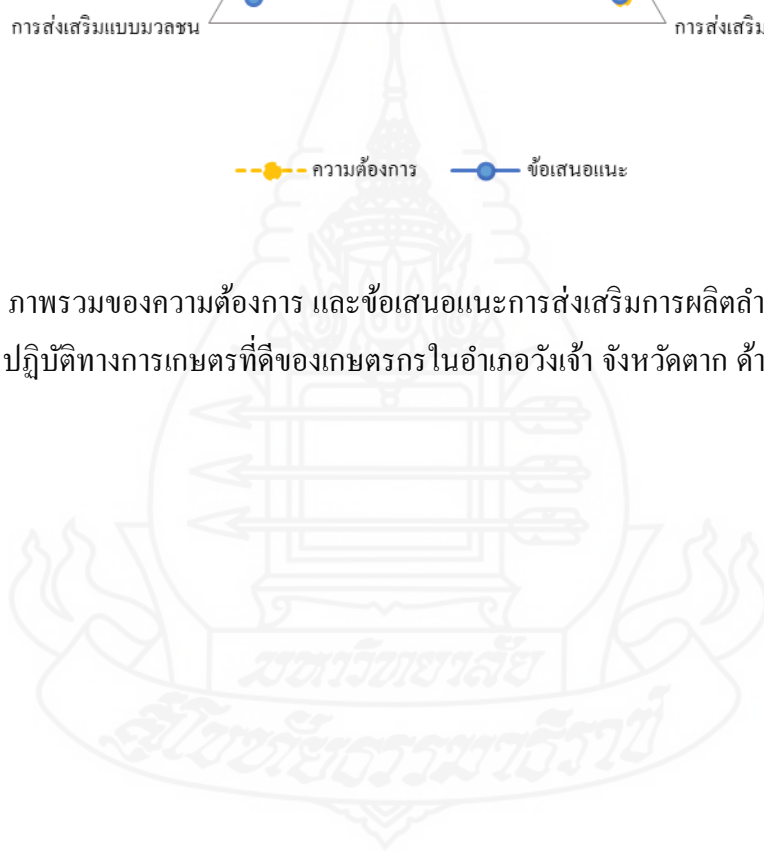
ภาพที่ 4.1 ภาพรวมของปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ด้านประเด็นการส่งเสริม

ด้านวิธีการส่งเสริม

ภาพที่ 4.2 ภาพรวมของความต้องการ และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ด้านวิธีการส่งเสริม

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

สรุปการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 5) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ข้อ ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวน 363 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (ปธาน สุวรรณมงคล, 2561, น.21) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 ราย โดยเลือกเกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2561-2563 ในเขตพื้นที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ตามสัดส่วนของเกษตรกรซึ่งแยกเป็นรายกลุ่ม และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากรายชื่อเกษตรกรในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กำหนดคำถาม มีคำตอบให้เลือก โดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ ตอนที่ 5 ความต้องการในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ทำการทดลองสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มประชากรของงานวิจัยฉบับนี้ จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์แต่ละตอน ดังนี้ ตอนที่ 4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เท่ากับ 0.941 ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เท่ากับ 0.791 และตอนที่ 5 ความต้องการการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เท่ากับ 0.797

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking)

1.3 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 5 ข้อ ได้แก่ 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 5) ความต้องการการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) **สภาพทางสังคมของเกษตรกร** ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.3 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 52.17 ปี เกษตรกรร้อยละ 75.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.86 คน มีประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 13.32 ปี

2) **สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร** ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.47 คน มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.64 ไร่ มีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1.36 ตัน/ไร่ ราคาผลผลิตลำไยเฉลี่ย 23.00 บาท/กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ย 17,128.94 บาท

มีรายได้จากผลผลิตลำไยเฉลี่ย 31,437.25 บาท/ไร่ เกษตรกรร้อยละ 80.6 มีแหล่งทุนในการผลิตลำไยตนเองและกู้ยืม

1.3.2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรประกอบด้วย 1) การจัดการสุขลักษณะสวน 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลผลิตผลด้อยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการสุขลักษณะสวน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง รองลงมาร้อยละ 99.0 ตอบถูกต้อง เรื่องใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากหรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 97.4 ตอบถูกต้อง เรื่องน้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก ร้อยละ 96.9 ตอบถูกต้อง เรื่องพื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล ร้อยละ 55.0 ตอบถูกต้อง เรื่องนำกิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายที่ตัดทิ้งมาคลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นได้ ร้อยละ 51.3 ตอบถูกต้อง เรื่องการกำจัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทำได้โดยเผาทำลาย ร้อยละ 16.8 ตอบถูกต้อง เรื่องสามารถเก็บสารเคมีในที่พักอาศัยหรือสถานที่ที่สะดวกต่อการใช้งานได้ ตามลำดับ

2) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 99.0 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้งก่อนและหลังใช้งานเสร็จ รองลงมาร้อยละ 98.4 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรก่อนนำไปใช้งาน และร้อยละ 70.2 เรื่องต้องเก็บอุปกรณ์การเกษตรร่วมกับอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อลดการใช้พื้นที่ตอบถูกต้องเรื่อง ตามลำดับ

3) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.4 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องจดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต รองลงมาร้อยละ 96.9 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องจัดทำบัญชีรายการและปริมาณที่ใช้ปัจจัยการผลิต และร้อยละ 91.1 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องจดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต ตามลำดับ

4) *ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการ*
ในขั้นตอนการผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.9 ตอบถูกต้อง เรื่องหลังการเก็บเกี่ยว
 ผลผลิตต้องเตรียมความสมบูรณ์ของต้นลำไย และเรื่องต้องมีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูลำไย
 หากพบการเข้าทำลายให้ป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และตรวจสอบผลการ
 ป้องกันกำจัด รองลงมา ร้อยละ 78.0 ตอบถูกต้อง เรื่องศัตรูที่สำคัญในระยะดอกบาน ได้แก่
 มวนลำไย และร้อยละ 53.9 ตอบถูกต้อง เรื่องเพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากไม่ควรตัดแต่งช่อผล
 ตามลำดับ

5) *ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการ*
ในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ
 100.0 ตอบถูกต้อง เรื่องควรเก็บเกี่ยวลำไยเมื่ออากาศสูง รองลงมา ร้อยละ 90.1 ตอบถูกต้อง เรื่องมี
 วัสดุรองพื้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน และเรื่องควรเก็บเกี่ยวลำไย
 ด้วยความระมัดระวัง และให้มีใบติดช่อผลไปด้วย ตามลำดับ

6) *ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการ*
เพื่อควบคุมการระบาดของผลผลิตด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร
 ร้อยละ 97.9 ตอบถูกต้อง เรื่องตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้า
 ทำลายแยกไว้ต่างหาก และร้อยละ 95.3 ตอบถูกต้อง เรื่องหากพบว่ามีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่
 กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก ตามลำดับ

7) *ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึก*
และการจัดเก็บข้อมูล จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.4 ตอบถูกต้อง เรื่องต้องมีการบันทึก
 ข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย และการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน
 รองลงมา ร้อยละ 30.4 ตอบถูกต้อง เรื่องเก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญ ที่
 เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 1 ปี และร้อยละ 27.2 ตอบถูกต้อง เรื่องในกรณีที่มี
 แปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง สามารถบันทึกข้อมูลรวมกันโดยไม่ต้องแยกรายแปลง ตามลำดับ

โดยสรุป เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
 ในระดับดี

1.3.3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย

- 1) การจัดการสุขลักษณะสวน
- 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร
- 3) การจัดการปัจจัยการผลิต
- 4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต
- 5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เกี่ยว 6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ และ
7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การจัดการสุขลักษณะสวน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 นำกิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก รองลงมา ร้อยละ 99.5 ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากหรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และสวมอุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง ร้อยละ 98.4 เก็บสารเคมีในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ มีอากาศถ่ายเทสะดวก และไม่อยู่ใกล้ที่พักอาศัยและสถานที่ประกอบอาหาร ร้อยละ 97.9 พื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล และน้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก ร้อยละ 92.1 ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างดินส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง ร้อยละ 90.1 ทิ้งภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายในสถานที่ที่จัดสำหรับทิ้ง หรือทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ และร้อยละ 26.7 ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้งตามลำดับ

2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีการปฏิบัติทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้งก่อนและหลังใช้งานเสร็จ รองลงมา ร้อยละ 99.5 ตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรก่อนนำออกไปใช้ และร้อยละ 99.0 สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์เป็นสัดส่วน ง่ายต่อการนำไปใช้งาน ตามลำดับ

3) การจัดการปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 75.4 มีการจดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต และร้อยละ 34.0 จดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต ตามลำดับ

4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 99.5 มีการเตรียมความพร้อมดินหลังการเก็บเกี่ยว และใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มีเลขทะเบียนวัตถุอันตรายรองลงมา ร้อยละ 99.0 ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้สอดคล้องกับศัตรูลำไยที่สำรวจพบ และตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย และร้อยละ 96.9 ควบคุมปริมาณดอกและผลเพื่อให้ผลลำไยในแต่ละช่อมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ ตามลำดับ

5) การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ขนส่งลำไยไปยังจุดรวบรวมสินค้าด้วยความระมัดระวัง รองลงมา ร้อยละ 99.5 เก็บเกี่ยวลำไยเมื่อแก่ได้ที่ รวบรวมช่อผลลำไยที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ภาชนะบรรจุที่สะอาด

และคัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหาย หรือมีตำหนิจากศัตรูลำไย และร้อยละ 96.3 มีวัสดุรองพื้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน ตามลำดับ

6) การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก รองลงมาร้อยละ 99.5 เรียงช่อผลที่ผ่านการตรวจสอบการคละปนแล้ว ในภาชนะบรรจุ หรือบนวัสดุสะอาดสำหรับรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน และร้อยละ 98.4 เรียงช่อผลที่ผ่านการตรวจสอบการคละปนแล้วในภาชนะบรรจุ หรือบนวัสดุสะอาดสำหรับรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ตามลำดับ

7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 64.9 มีการจดบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย รองลงมาร้อยละ 63.9 จดบันทึกข้อมูลการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน ร้อยละ 54.5 เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 3 ปี ร้อยละ 49.2 จัดทำบันทึกข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุลำไย และร้อยละ 40.8 ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง ตามลำดับ

โดยสรุป เกษตรกรมีการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก

1.3.4 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต และปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน ปัญหาการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน ปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ ปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต และปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ตามลำดับ

1.3.5 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริม และด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ

1.3.6 ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ การจัดการในขั้นตอนการผลิต และมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการสุขลักษณะสวน การจัดการปัจจัยการผลิต การจัดการเพื่อควบคุมการระบาดของผลผลิตด้วยคุณภาพกับผลผลิตคุณภาพ การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล และการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน ตามลำดับ

1.3.7 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

ความต้องการวิธีการส่งเสริม ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา มีความต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การเยี่ยมไร่และบ้านของเกษตรกร การติดต่อทางโทรศัพท์ เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน และมีความต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว ตามลำดับ

2) การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ การสาธิต การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การฝึกอบรม และการประชุมกลุ่ม ตามลำดับ

3) การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ สื่อออนไลน์ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ การจัดนิทรรศการ ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ และโทรทัศน์ และมีความต้องการการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา เรื่อง “ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก” สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ข้อ ได้แก่ 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 5) ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

2.1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นหญิงมากกว่าชาย กล่าวคือ เกษตรกรร้อยละ 51.3 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 48.7 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.49) ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรเป็นหญิงมากกว่าชาย กล่าวคือ ร้อยละ 64.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 35.6 เป็นเพศชาย

2.2.2 อายุ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของเฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.48) ศึกษาเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี สอดคล้องกับสายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.56) ศึกษาการตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.5 อายุระหว่าง 51-60 ปี และสอดคล้องกับกิริณี แก้วใส (2555, น.58) ศึกษาเรื่องการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.2 มีอายุระหว่าง 51-60 ปีมีจำนวนมากที่สุด

2.2.3 ระดับการศึกษา จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.51) กิริณี แก้วใส (2555, น.58) สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.58) และเฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.48) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2.2.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.4 สมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของกิริณี แก้วใส (2555, น.58) พบว่า เกษตรกร

ร้อยละ 68.1 มีสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน และจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.50) พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 85.2 มีสมาชิกในครัวเรือน 3-5 คน

2.2.5 ประสบการณ์การปลูกลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.1 มี ประสบการณ์การปลูกลำไย 11-15 ปี ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของกิริณี แก้วใส (2555, น.59) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.9 มีประสบการณ์การปลูกลำไยน้อยกว่า 10 ปี สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.61) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.3 มีประสบการณ์การปลูกลำไย 1-3 ปี และมัลลิกา ชัยสวัสดิ์ (2560, น.33) ศึกษาเรื่องการวัดประสิทธิภาพการผลิตลำไยในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.0 มีประสบการณ์การปลูกลำไย 1-10 ปี

2.2 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.2 มีจำนวนแรงงาน 2 คน สอดคล้องกับผลการศึกษาของเฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.50) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.9 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คน จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.50) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.9 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน และกิริณี แก้วใส (2555, น.62) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 69.8 มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน

2.2.2 พื้นที่ปลูกลำไย จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.5 มีพื้นที่ปลูกลำไย ระหว่าง 6-10 ไร่ ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของกิริณี แก้วใส (2555, น.63) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 31.6 มีพื้นที่ปลูกลำไยระหว่าง 11-20 ไร่ และเฉลิมพร ลาน้อย (2557, น.49) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 29.3 พื้นที่ปลูกลำไยระหว่าง 11-20 ไร่

2.3 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับดี แต่เกษตรกรตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการ จัดการสุขลักษณะสวน ประเด็นสามารถเก็บสารเคมีในที่พักอาศัยหรือสถานที่ที่สะดวกต่อการ ใช้งาน และด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ประเด็นในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง สามารถบันทึกข้อมูลรวมกัน โดยไม่ต้องแยกรายแปลง และประเด็นการเก็บรักษาสวนข้อมูล การปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 1 ปี

อาจเนื่องมาจากเกษตรกรยังขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็น ดังกล่าว ดังนั้นแนวทางการส่งเสริม คือ การให้ความรู้ผ่านการอบรมและการฝึกปฏิบัติ เรื่อง การเก็บรักษาวัตถุอันตรายทางการเกษตร และการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เพื่อพัฒนาความรู้ ของเกษตรกรและสามารถผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้อย่างถูกต้อง

2.4 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษานิภาพร วงศ์สะอาด (2555, น.82) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย อยู่ในระดับมาก แต่เกษตรกรปฏิบัติได้น้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการสุขลักษณะสวน ประเด็น ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต ประเด็น จดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต และด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ประเด็น ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง ด้านการจัดการสุขลักษณะสวน ประเด็น ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง อาจเนื่องมาจากแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไยเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ฝน คลอง และสระน้ำในพื้นที่การเกษตรของตนเอง ซึ่งแหล่งน้ำดังกล่าวไม่ได้ผ่านโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย ประกอบกับขาดประสบการณ์ในการเก็บตัวอย่างน้ำ เกษตรกรจึงไม่ให้ความสำคัญ ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต ประเด็น จดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต และด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ประเด็น ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง อาจเนื่องมาจาก เกษตรกรจดบันทึกข้อมูลที่สำคัญหลายขั้นตอน จึงไม่ให้ความสำคัญกับการจดบันทึกในประเด็นดังกล่าวเท่าที่ควร ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำได้โดยการให้ความรู้ผ่านการอบรม การฝึกปฏิบัติ เรื่อง การเก็บตัวอย่างน้ำและการจดบันทึก และติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและสามารถผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้อย่างถูกต้อง

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การอภิปรายผลปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแบ่งเป็น 2 ข้อ ได้แก่ ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับน้อย โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลเป็นอันดับ 1 ดังนั้น การส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีควรเน้นแก้ปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลเป็นอันดับแรก

2.5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การอภิปรายผลข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแบ่งเป็น 2 ข้อ ได้แก่ ด้านการส่งเสริม และด้านวิธีการส่งเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านการส่งเสริม

ในภาพรวม เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม ในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม ประเด็น เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เป็นอันดับ 1 ทั้งนี้ เกษตรกรยังขาดทักษะในการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย ดังนั้นในการให้ความรู้เรื่องสารเคมี เจ้าหน้าที่ควรเพิ่มเติมเรื่องการจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้างด้วย

2) ด้านวิธีการส่งเสริม

ในภาพรวม เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ประเด็น เจ้าหน้าที่ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นอันดับ 1 ดังนั้นในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ควรเน้นการส่งเสริมที่ให้ความรู้ร่วมกับทดลองปฏิบัติเป็นหลัก ทั้งนี้ จะทำให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน และสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.6 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การอภิปรายผลความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแบ่งเป็น 2 ข้อ ได้แก่ ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และความต้องการวิธีการส่งเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.6.1 ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ในภาพรวม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับน้อย โดยเกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต ประเด็น ความรู้เรื่องการจัดการเพื่อให้ผลลำไยมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอเป็นอันดับ 1 ดังนั้น ทั้งนี้ วิธีการจัดการในขั้นตอนการผลิตที่ถูกต้อง เหมาะสมสามารถเพิ่มผลผลิตลำไยซึ่งจะนำไปสู่รายได้ที่เพิ่มขึ้น

2.6.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

การอภิปรายผลความต้องการวิธีการส่งเสริม แบ่งเป็น 3 ข้อ ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) **การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล** ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งนี้ เกษตรกรสามารถเข้าถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ง่ายกว่าการติดต่ออย่างเป็นทางการ

2) **การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล** ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ประเด็น การสาธิต เป็นอันดับ 1 ทั้งนี้ การสาธิตจะทำให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน และสามารถนำไปปฏิบัติได้

3) **การส่งเสริมแบบมวลชน** ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ประเด็น สื่อออนไลน์ เป็นอันดับ 1 ทั้งนี้ ในปัจจุบันสื่อออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เป็นสื่อที่มีทั้งภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว เกษตรกรสามารถรับการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้แม้จะอยู่บ้านก็ตาม

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแบ่งเป็น 2 ข้อ ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้แบ่งเป็น 3 ข้อ ได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลเป็นอันดับ 1 ดังนั้น เกษตรกรควรให้ความสำคัญและเรียนรู้ประโยชน์จากการบันทึกข้อมูลรวมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลให้ถูกต้องตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) จากผลการวิจัยตอนที่ 3 สภาพการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า ในบางประเด็นที่เกษตรกรตอบว่าไม่ปฏิบัติได้แก่ 1) ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง 2) การจดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต และ 3) จัดทำบันทึกข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุลำไย หากมีการตรวจติดตามเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย อาจทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการต่อในครั้งถัดไป ดังนั้น เกษตรกรควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตลำไยให้เป็นไปตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากการปนเปื้อนโดยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือรับบริการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แบ่งตามประเด็น ดังนี้ 1) การให้ความรู้เรื่องการจัดการเพื่อให้ผลผลิตลำไยมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ 2) การให้ความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง และ 3) การให้ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเน้นการส่งเสริมด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต เรื่อง การจัดการเพื่อให้ผลผลิตลำไยมี

ขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ การจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง และการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริม แบ่งตามวิธีการ ดังนี้ 1) การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล 2) การส่งเสริมแบบมวลชน 3) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเลือกใช้วิธีการส่งเสริม โดยกลุ่มบุคคลซึ่งเหมาะสมกับความต้องการเกษตรกร ได้แก่ การสาธิต การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การฝึกอบรม และการประชุมกลุ่ม

3) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม ประเด็น เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้างเป็นอันดับ 1 และเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ประเด็น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและเกี่ยวกับการผลิตรายการตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นอันดับ 1 ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้เป็นแนวทางการผลิตรายการตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหา ประเด็น ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายเป็นอันดับ 1 ดังนั้น ควรดำเนินการให้ความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บตัวอย่างน้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร ซึ่งรับผิดชอบในการตรวจและรับรองมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยตรง โครงการชลประทานจังหวัดกรมชลประทาน

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.17 ปี ดังนั้น กรมวิชาการเกษตรควรจัดทำคู่มือข้อกำหนด วิธีปฏิบัติ และวิธีการตรวจประเมินตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างง่าย ฉบับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3) กรมส่งเสริมการเกษตรน่าจะมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรเป็นอย่างมาก จึงควรเป็นผู้ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรติดตาม ให้คำแนะนำ เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรได้รับประโยชน์สูงสุด และกระตุ้นเกษตรกรให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการผลิตรายการให้เป็นไปตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากนั้นจึงกำหนดแผนการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้กับเกษตรกรในพื้นที่
- 2) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีกับเกษตรกรในพื้นที่อื่น เพื่อนำองค์ความรู้นั้นมาปรับปรุงการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป
- 3) ควรมีการศึกษาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตลำไย วิธีการตลาด และการกำหนดราคาผลผลิต เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนการผลิตลำไย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติวราณ มะโนภักด. (2560). รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน กรณีศึกษา: ตำบลสุไหงปาดี อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- กิริณี แก้วใส. (2555). การผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอปงน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). พื้นที่ปลูกลำไยทั่วประเทศ. สืบค้นจาก <https://1th.me/4CzfG>
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (2562). ภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝนอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก. สืบค้นจาก https://www.tmd.go.th/province_weather_stat.php?StationNumber=48376
- คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2546). เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไย พ.ศ. 2546. ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
- เจริญ ทาระเปียบ. (2555). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิราวรรณ เลิศคุณลักษณ์. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ "ไม่ได้ตีพิมพ์"). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- จันทร์เพ็ญ จำวงศ์. (2558). การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอค้อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมพร ลาน้อย. (2557). การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เชิดพงษ์ ชีระจิตต์. (2560). หน่วยที่ 10 การใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิพนธ์ สุขวิบูลย์. (2550). พันธุ์ลำไย. เชียงราย : กรมวิชาการเกษตร ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย

- นิภาพร วงศ์สะอาด. (2555). การปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2561). การออกแบบวิจัย. ใน *ประมวลสาระชควิชาวิทยานิพนธ์ชั้น* (หน่วยที่ 4, น. 1-30). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พาวิน มะโนชัย และคณะ. (2547). เทคโนโลยีการผลิตลำไย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟลิคส์เซ็นเตอร์
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2560). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชควิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4, น. 1-22). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พจน์ บุญเรือง. (2521). ความเป็นมาและจุดเด่นของการส่งเสริม. *วารสารส่งเสริมการเกษตร*, 11(6), 17-25
- เมธา หริมเทพาธิป. (2560). ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลลีแลนด์ (*McClelland's Achievement Motivation Theory*). สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/629839>
- เมธา หริมเทพาธิป. (2560). ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ (*Maslow's Hierarchy of need*). สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/646480>
- มัลลิกา ชัยสวัสดิ์. (2560). การวัดประสิทธิภาพการผลิตลำไยในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สายสุนีย์ สายวังกิจ. (2558). การตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก. (2562). *แผนพัฒนาการเกษตรจังหวัดตาก ปี 2561-64 (ฉบับทบทวน)*. ตาก : สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก
- สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า. (2561). *แผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ. 2561-64*. ตาก : สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า
- สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า. (2562). *แผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ. 2561-64 (ฉบับทบทวน)*. ตาก : สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังเจ้า. (2562). *รายงานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานอำเภอวังเจ้า ประจำปี 2562*. ตาก : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังเจ้า

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). สถิติการส่งออก ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไย. สืบค้น
จาก <https://1th.me/hCxYU>
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6. (2561). ครอบเครื่องเรือ...ลำไย. สืบค้นจาก
http://www.ndoae.doae.go.th/article2010/longan/longan_carlendar.html
- สำเร็จ แสนสูงส์. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตพืชสมุนไพรในเขตเทศบาลแม่แจ่ม
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อำเภอวังเจ้า. (2562). แผนพัฒนาอำเภอวังเจ้า. ดาก : ที่ว่าการอำเภอวังเจ้า
- อัญชลี กุณพงษ์. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการ
คุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัย

เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติม
ข้อความในช่องว่างที่กำหนด

1.1 สภาพสังคม

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ _____ ปี (นับอายุเต็ม)
3. ระดับการศึกษา

☐ 1) ประถมศึกษา	☐ 2) มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ 4) อนุปริญญา
☐ 5)ปริญญาตรี	☐ 6) สูงกว่าปริญญาตรี ☐ 7) อื่น ๆ (ระบุ) _____
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมผู้ตอบด้วย) _____ คน
5. ประสบการณ์การปลูกลำไย _____ ปี

1.2 สภาพเศรษฐกิจ

6. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (รวมผู้ตอบด้วย) _____ คน
7. พื้นที่ปลูกลำไย _____ ไร่
8. ปริมาณผลผลิตลำไย _____ ตัน/ไร่
9. ราคาผลผลิตลำไย _____ บาท/กิโลกรัม
10. ต้นทุนการผลิตลำไย _____ บาท/ไร่
11. รายได้จากผลผลิตลำไย _____ บาท/ไร่
12. แหล่งทุนในการผลิตลำไย (สามารถเลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) ตนเอง	☐ 2) ตนเองและกู้ยืม
☐ 3) กู้ยืมทั้งหมด	☐ 4) อื่น ๆ (ระบุ) _____

ตอนที่ 2 ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่องคำตอบถูกหรือผิดตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ

ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ถูก	ผิด
1. การจัดการสุขลักษณะสวน		
1) พื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล	☒	
2) น้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน จุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก	☒	
3) สามารถเก็บสารเคมีในที่พักอาศัยหรือสถานที่ที่สะดวกต่อการใช้งานได้		☒
4) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากหรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร	☒	
5) ต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง	☒	
6) การกำจัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทำได้โดยเผาทำลาย		☒
7) นำกิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายที่ตัดทิ้งมาคลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นได้		☒
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร		
1) ต้องเก็บอุปกรณ์การเกษตรรวมกับอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อลดการใช้พื้นที่		☒
2) ต้องตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรก่อนนำออกไปใช้งาน	☒	
3) ต้องทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้งก่อนและหลังใช้งานเสร็จ	☒	
3. การจัดการปัจจัยการผลิต		
1) ต้องจัดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต	☒	
2) ต้องจัดทำบัญชีรายการ และปริมาณที่ใช้ปัจจัยการผลิต	☒	
3) ต้องจัดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต	☒	
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต		
1) หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องเตรียมความพร้อมของต้นลำไย	☒	
2) เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากไม่ควรตัดแต่งช่อผล		☒

ความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ถูก	ผิด
3) ศัตรูที่สำคัญในระยะดอกบาน ได้แก่ มวนลำไย	✓	
4) ต้องมีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูลำไย หากพบการเข้าทำลายให้ป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และตรวจสอบผลการป้องกันกำจัด	✓	
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน		
1) มีวัสดุรองพื้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน	✓	
2) ควรเก็บเกี่ยวลำไยเมื่อราคาสูง		✓
3) ควรเก็บเกี่ยวลำไยด้วยความระมัดระวัง และให้มีใบติดช่อผลไปด้วย	✓	
6. การจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลต่อคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ		
1) หากพบว่ายังมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก	✓	
2) ตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก	✓	
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล		
1) ต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย และการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน	✓	
2) ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง สามารถบันทึกข้อมูลรวมกันโดยไม่ต้องแยกรายแปลง		✓
3) เก็บรักษาทันทีข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 1 ปี		✓

ตอนที่ 3 การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่องคำตอบปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ

การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. การจัดการสุขลักษณะสวน		
1) พื้นที่ปลูกลำไยต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล		
2) ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างดินส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง		
3) น้ำที่ใช้ ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก		
4) ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต มีการเก็บตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายอย่างน้อย 1 ครั้ง		
5) เก็บสารเคมีในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝน ได้ มีอากาศถ่ายเทสะดวก และไม่อยู่ใกล้ที่พักอาศัยและสถานที่ประกอบอาหาร		
6) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลากหรือตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และสวมอุปกรณ์ป้องกันสารพิษทุกครั้ง		
7) ทิ้งภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายในสถานที่ที่จัดสำหรับทิ้ง หรือทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ		
8) กิ่งพืชที่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก		

การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร		
1) สถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์เป็นสัดส่วน ง่ายต่อการนำไปใช้งาน		
2) ตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรก่อนนำออกไปใช้		
3) ทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้งก่อนและหลังใช้งานเสร็จ		
3. การจัดการปัจจัยการผลิต		
1) จัดบันทึกรายละเอียดการใช้ปัจจัยการผลิต		
2) จัดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต		
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต		
1) เตรียมความพร้อมบรูณด์ันหลังการเก็บเกี่ยว		
2) ควบคุมปริมาณดอกและผลเพื่อให้ผลลำไยในแต่ละช่อมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ		
3) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้สอดคล้องกับศัตรูลำไยที่สำรวจพบ และตรวจสอบผลการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย		
4) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มีเลขทะเบียนวัตถุอันตราย		
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน		
1) มีวัสดุปูรองพื้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายจากพื้นดิน		
2) เก็บเกี่ยวลำไยเมื่อแก่ได้ที่		
3) รวบรวมช่อผลลำไยที่เก็บเกี่ยวแล้วใส่ภาชนะบรรจุที่สะอาด		
4) คัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหาย หรือมีตำหนิจากศัตรูลำไย		
5) ขนส่งลำไยไปยังจุดรวบรวมสินค้าด้วยความระมัดระวัง		
6. การจัดการเพื่อควบคุมการละปนของผลิตผลต่อคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ		
1) หากพบว่ายังมีผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ ต้องตัดผลนั้นออก		
2) ตัดผลลำไยที่มีศัตรูทำลายทิ้งไป หรือคัดแยกช่อผลลำไยที่มีศัตรูเข้าทำลายแยกไว้ต่างหาก		

การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
3) เรียงช่องผลที่ผ่านการตรวจสอบการคละปนแล้วในภาชนะบรรจุ หรือบนวัสดุสะอาดสำหรับรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน		
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล		
1) จัดบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูลำไย		
2) จัดบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยมีสาระสำคัญครบถ้วน		
3) จัดทำบันทึกข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการคัดบรรจุลำไย		
4) ในกรณีที่มีแปลงปลูกมากกว่า 1 แปลง ต้องแยกบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง		
5) เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เป็นอย่างดี อย่างน้อย 3 ปี		

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับปัญหาของผู้ตอบ โดย 1 = ระดับปัญหาน้อยที่สุด 2 = ระดับปัญหาน้อย 3 = ระดับปัญหาปานกลาง 4 = ระดับปัญหามาก และ 5 = ระดับปัญหามากที่สุด

ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับปัญหา				
	1	2	3	4	5
1. ปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน					
1) การจัดทำข้อมูลประจำแปลงมีความยุ่งยาก ซับซ้อน					
2) ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน					
3) ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างน้ำ					
4) ไม่มีสถานที่เก็บสารเคมี					
5) ขาดความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร					

ปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับปัญหา				
	1	2	3	4	5
2. ปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร					
1) ไม่มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน					
2) ขาดทักษะในการตรวจสอบสภาพ และซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร					
3. ปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต					
1) มีความยุ่งยากในการจัดบันทึกการใช้ปัจจัยการผลิต					
2) มีความยุ่งยากในการจัดบันทึกแหล่งที่จัดซื้อปัจจัยการผลิต					
4. ปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต					
1) ขาดความรู้และทักษะในการตัดแต่งช่อผล					
2) ขาดความรู้การป้องกันกำจัดศัตรูลำไย					
5. ปัญหาการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน					
1) ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยตามความสุกแก่ได้ เนื่องจากขาดแคลนแรงงาน					
2) ขาดความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน					
6. ปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ					
1) สถานที่สำหรับคัดแยกผลผลิตคับแคบ ไม่สามารถการจัดวางผลิตผลที่มีคุณภาพและด้อยคุณภาพเป็นสัดส่วน					
2) ผลิตผลที่ด้อยคุณภาพไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้					
7. ปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					
1) ขาดความรู้เรื่องการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล					
2) การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลมีความยุ่งยาก ซับซ้อน					

4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับ ประเด็นข้อเสนอแนะของผู้ตอบ โดย 1 = เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด 2 = เห็นด้วยในระดับน้อย 3 = เห็นด้วยในระดับปานกลาง 4 = เห็นด้วยในระดับมาก และ 5 = เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	เห็นด้วยในระดับ				
	1	2	3	4	5
1. ด้านการส่งเสริม					
1.1 การจัดการสุขลักษณะสวน					
1.1.1 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่อง การจัดทำข้อมูลประจำแปลง ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลง					
1.1.2 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง การเก็บตัวอย่างดิน และตัวอย่างน้ำวิเคราะห์การปนเปื้อน					
1.1.3 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต					
1.1.4 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้ เรื่อง วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
1.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร					
เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่อง การตรวจสภาพ และการซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร					
1.3 การจัดการปัจจัยการผลิต					
เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่อง การจัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา					
1.4 การจัดการในขั้นตอนการผลิต					
1.4.1 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่อง การจัดการเพื่อให้ผลลำไยมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ					
1.4.2 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่อง การจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง					

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	เห็นด้วยในระดับ				
	1	2	3	4	5
1.4.3 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรู ลำไย					
1.5 การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน					
เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติ หลังการเก็บเกี่ยว					
1.6 การจัดการเพื่อควบคุมการคลาปนของผลิตผลต่อคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ					
เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่องกระบวนการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่ มีคุณภาพและได้มาตรฐาน					
1.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					
เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล และติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง					
2. ด้านวิธีการส่งเสริม					
2.1 การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล					
2.1.1 เจ้าหน้าที่ออกติดตามการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ					
2.1.2 เกษตรกรเข้ามาติดต่อรับบริการการส่งเสริมที่สำนักงาน ตามวัน และเวลาราชการ					
2.1.3 เกษตรกรรับบริการการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ทาง โทรศัพท์					
2.2 การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล					
2.2.1 เจ้าหน้าที่ควรจัดการประชุมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตลำไย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อช่วยในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ					
2.2.3 เจ้าหน้าที่ควรจัดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการ ผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน					
2.3.1 เจ้าหน้าที่ควรจัดทำคู่มือการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีให้แก่เกษตรกร					

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตลำไย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	เห็นด้วยในระดับ				
	1	2	3	4	5
2.3.2 เจ้าหน้าที่ควรจัดทำภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
2.3.3 เจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เพจเฟซบุ๊ก สำนักงาน					

ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5.1 ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ให้ตรงกับระดับความต้องการของผู้ตอบ โดย 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก และ 5 = ต้องการมากที่สุด

ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความต้องการ				
	1	2	3	4	5
1. การจัดการสุขลักษณะสวน					
1) การให้ความรู้เรื่องการจัดทำข้อมูลประจำแปลงปลูก ตามแบบบันทึกข้อมูลประจำแปลง					
2) การให้ความรู้ในการเก็บตัวอย่างดินส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบคุณภาพดิน และการปนเปื้อนดินจากวัตถุอันตราย					
3) การให้ความรู้เรื่องน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต					
4) การให้ความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร					
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร					
1) การให้ความรู้เรื่องการจัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร					
2) การให้ความรู้เรื่องการตรวจสภาพ และการซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร					

ความต้องการความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความต้องการ				
	1	2	3	4	5
3. การจัดการปัจจัยการผลิต					
การให้ความรู้เรื่องการจัดทำรายการปัจจัยการผลิตและแหล่งที่มา					
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต					
1) การให้ความรู้เรื่องการจัดการเพื่อให้ผลลำไยมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ					
2) การให้ความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง					
3) การให้ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูลำไย					
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน					
การให้ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
6. การจัดการเพื่อควบคุมการลดลงของผลิตผลต่อยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ					
การให้ความรู้เรื่องกระบวนการคัดแยกให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน					
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					
การให้ความรู้เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล					

5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ให้ตรงกับระดับความต้องการของผู้ตอบ โดย 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก และ 5 = ต้องการมากที่สุด

ความต้องการวิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการ				
	1	2	3	4	5
1. การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล					
1.1 การเยี่ยมไรรู้ณา และบ้านของเกษตรกร					
1.2 เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน					
1.3 การติดต่อทางโทรศัพท์					
1.4 การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว					
1.5 การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา					
2. การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล					
2.1 การประชุมกลุ่ม					
2.2 การฝึกอบรม					
2.3 การสาธิต					
2.4 การศึกษาดูงานนอกสถานที่					
3. การส่งเสริมแบบมวลชน					
3.1 เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่					
3.2 ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์					
3.3 หนังสือพิมพ์					
3.4 วิทยุ					
3.5 โทรทัศน์					
3.6 ภาพยนตร์					
3.7 การจัดนิทรรศการ					
3.8 สื่อออนไลน์					

ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

1).....

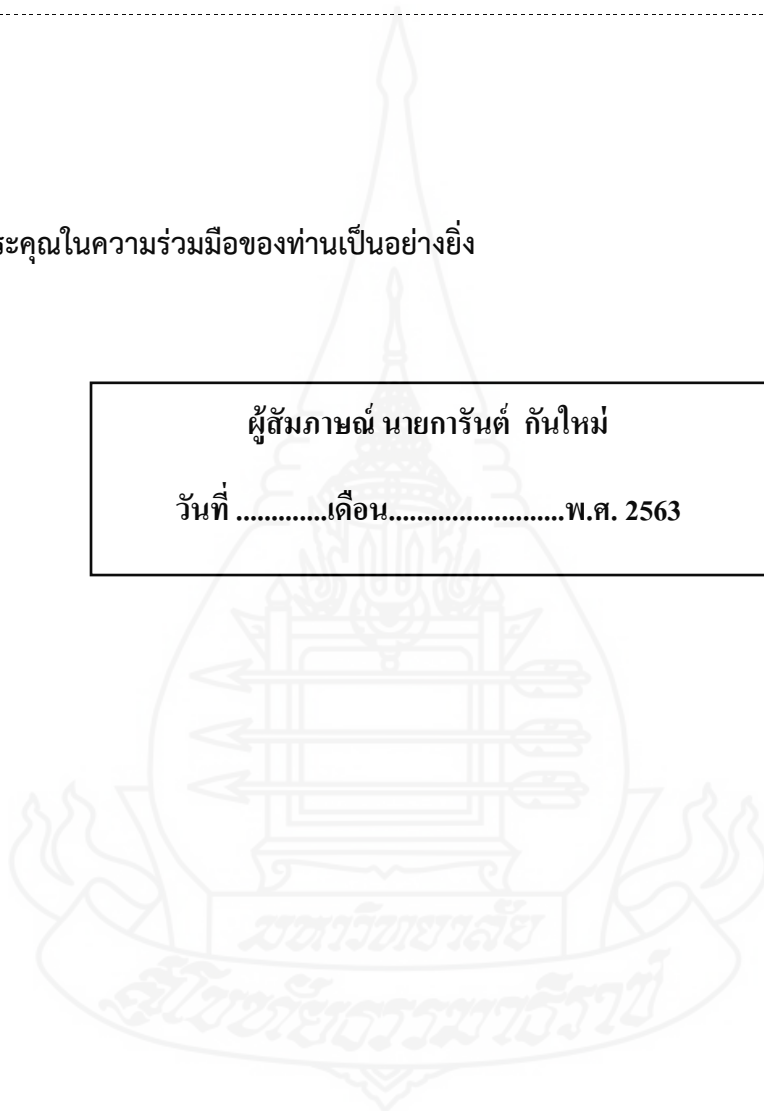
2).....

3).....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้สัมภาษณ์ นายการ์นต์ กันใหม่

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. 2563

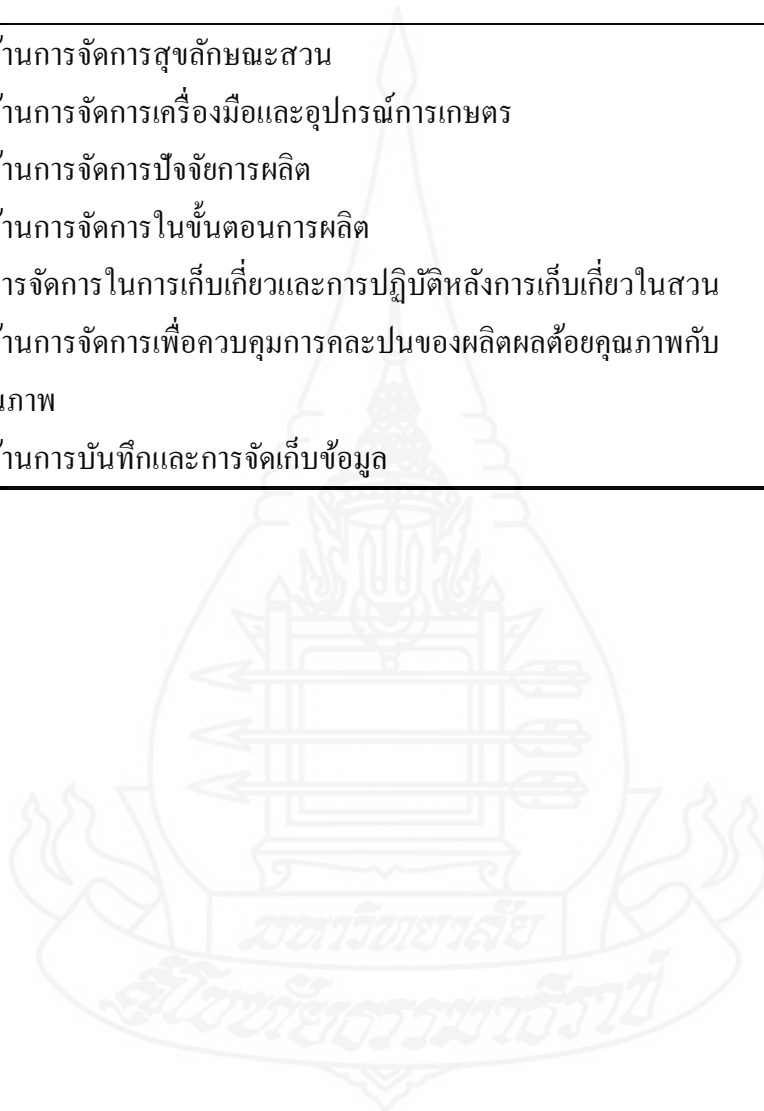

ภาคผนวก ข

คำสัมภาษณ์เพื่อความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตาม
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n=191	
หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ปัญหาด้านการจัดการสุขลักษณะสวน	0.840
2. ปัญหาด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร	0.853
3. ปัญหาด้านการจัดการปัจจัยการผลิต	0.854
4. ปัญหาด้านการจัดการในขั้นตอนการผลิต	0.949
5. ปัญหาการจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน	0.749
6. ปัญหาด้านการจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลต่อยคุณภาพกับ ผลิตผลคุณภาพ	0.860
7. ปัญหาด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	0.809

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริม
การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n=191	
หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ด้านการส่งเสริม	
1.1 การจัดการสุขลักษณะสวน	0.905
1.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร	0.827
1.3 การจัดการปัจจัยการผลิต	0.882
1.4 การจัดการในขั้นตอนการผลิต	0.775
1.5 การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน	0.842
1.6 การจัดการเพื่อควบคุมการคละปนของผลิตผลต่อคุณภาพกับผลิตผล	0.880
คุณภาพ	
1.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	0.840
2. ด้านวิธีการส่งเสริม	
2.1 การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล	0.858
2.2 การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล	0.817
2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน	0.834

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 5.1 ความต้องการความรู้ในการผลิต
ลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n=191

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. การจัดการสุขลักษณะสวน	0.885
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร	0.848
3. การจัดการปัจจัยการผลิต	0.859
4. การจัดการในขั้นตอนการผลิต	0.921
5. การจัดการในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน	0.767
6. การจัดการเพื่อควบคุมการระบาดของผลผลิตผลต่อยคุณภาพกับผลิตผลคุณภาพ	0.883
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	0.769

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

n=191

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล	0.870
2. การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล	0.808
3. การส่งเสริมแบบมวลชน	0.817

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายการ์นต์ กันใหม่
วัน เดือน ปีเกิด	20 สิงหาคม 2530
สถานที่เกิด	อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

